

**SANAT EĞİTİMİNDE GELENEKSEL YÖNTEM VE HİKÂYE
ANLATIM YÖNTEMİNİN GERÇEKÇİLİĞİN DOĞUŞU DÖNEMİ
(9-12 YAŞ) ÖĞRENCİLERİNİN ÇİZGİSEL GELİŞİM
ÖZELLİKLERİNE ETKİSİ**

Nevvare Çuhadar Şenkese

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

TEMMUZ, 2019

TELİF HAKKI ve TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren hemen sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Nevvare

Soyadı : ÇUHADAR ŞENKESEK

Bölümü : Resim

İmza :

Teslim tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı: Sanat Eğitiminde Geleneksel Yöntem Ve Hikâye Anlatım Yönteminin Gerçekçiliğin Doğuşu Dönemi (9-12 Yaş) Öğrencilerinin Çizgisel Gelişim Özelliklerine Etkisi

İngilizce Adı: The Effects Of Traditional Method And Storytelling Method In Art Education On The Properties Of Drawing Development Of Dawning Realism Stage (9-12 Years Old) Students

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Nevvare ÇUHADAR ŞENKESEK

İmza :

JÜRİ ONAY SAYFASI

Nevvare ÇUHADAR ŞENKESEK tarafından hazırlanan “Sanat Eğitiminde Geleneksel Yöntem ve Hikâye Anlatım Yönteminin Gerçekçiliğin Doğuşu Dönemi (9-12 Yaş) Öğrencilerinin Çizgisel Gelişim Özelliklerine Etkisi ” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Nurettin ŞAHİN

Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

.....

Başkan: Prof. Dr. Serap BUYURGAN

Grafik Tasarım Programı, Başkent Üniversitesi

.....

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Erol Batırbek

Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

.....

Tez Savunma Tarihi: 09/07/2019

Bu tezin Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Selma YEL

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

.....

Anneme.

TEŞEKKÜR

Öncelikle, tez çalışmamda bilgi ve tecrübesiyle beni destekleyen yol rehberim saygıdeğer danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Nurettin ŞAHİN'e sonsuz teşekkür ederim.

Beni her konuda destekleyip güvenen, arkamda durup beni sanatla erken yaşta buluşturan başta annem Havva YİĞİTBAŞI ÇUHADAR olmak üzere babam Nuri ÇUHADAR ve tüm aileme minnet ve şükranlarımı sunuyorum.

Her zaman yanımda hissettiğim destek ve anlayışını esirgemeyen yol arkadaşım Gökhan ŞENKESEK' e teşekkür ederim.

**SANAT EĞİTİMİNDE GELENEKSEL YÖNTEM VE HİKÂYE
ANLATIM YÖNTEMİNİN GERÇEKÇİLİĞİN DOĞUŞU DÖNEMİ
(9-12 YAŞ) ÖĞRENCİLERİNİN ÇİZGİSEL GELİŞİM
ÖZELLİKLERİNE ETKİSİ
(YÜKSEK LİSANS TEZİ)**

Nevvare Çuhadar Şenkeseek

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEMMUZ, 2019**

ÖZ

Bu araştırmanın amacı; sanat eğitiminde hikâye anlatım yönteminin, çizgisel gelişim dönemlerinden biri olan Gerçekçiliğin Doğuşu Dönemindeki (9-12 yaş) çocukların resimleri üzerindeki etkisinin, dönemin çizgisel basamak özellikleriyle karşılaştırılıp incelenmesi ve söz konusu olan metotla öğrenci tutumlarının belirlenmesidir. Uygulama, Konya İlinin Karatay İlçesine bağlı olan Ovakavağı İmam Hatip Ortaokulu 5. ve 6. sınıftan seçilen toplamda 10 öğrenciyi kapsamaktadır. Öğrencilere, pastel boya tekniği ile iki ayrı resim yaptırılmıştır. Danışman gözetiminde seçilen 3 konu başlığı ve bu konu başlıklarına sadık kalınarak kurgulanan 3 hikâye mevcuttur. İlk uygulamada öğrencilere Geleneksel (Klasik) Yönteme dayalı olarak, kamp, doğum günü, karne hediyesi konularında resimler yaptırılmıştır. Öğrenciler resimlerini yaparken herhangi bir müdahale ya da yönlendirme

yapılmamıştır. Aynı grup öğrenciye hikâyeleştirilmiş olan konularda resimler yaptırılmıştır. Yöntemlerin, dönemin çizgisel gelişim özelliklerine etkisi danışmanın onayıyla belirlenen kıstaslarla (çizgi, renk, form ve şekil, leke, hareket-ritim) incelenmiştir. Buna göre, çocukların bireysel farklılıkları da göz önünde bulundurularak hikâye anlatım yönteminin, Gerçekçiliğin Doğuşu Dönemi (9-12 yaş) çocuklarını olumlu yönde etkileyip çizgisel gelişimlerine katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler : Sanat Eğitimi, Hikâye Anlatım Yöntemi, Çizgisel Gelişim

Sayfa Adedi : 150

Danışman : Yrd. Doç. Nurettin ŞAHİN

**THE EFFECTS OF TRADITIONAL METHOD AND
STORYTELLING METHOD IN ART EDUCATION ON THE
PROPERTIES OF DRAWING DEVELOPMENT OF DAWNING
REALISM STAGE (9-12 YEARS OLD) STUDENTS
(MASTER’S THESIS)**

Nevvare uhadar Şenkesek

**GAZİ UNIVERSITY
INSTITUTE OF EDUCATIONAL SCIENCES**

JULY, 2019

ABSTRACT

The main purpose of this research is to compare and examine the effects of Storytelling Method in art education on the paintings of Dawning Realism Stage (9-12 years old) (which is one of the stages of drawing development) students and to determine the behaviours of the students with the said method. The study contains 10 students in total (chosen from the 5th and 6th grades) who are from Ovakavağı Religious Vocational Secondary School in Karatay district of Konya province. Students completed 2 different paintings using the oil pastel technique. Under the supervision of the advisor, 3 topics were selected and 3 stories were built based on these topics. In the first study, students are made to do paintings on the topics such as camping, birthday party, school report gift, using the Traditional (Classical) Method. There has been no intervention or direction in the drawing

process. Storified topics were applied on the same group of students. The effect of the methods on the drawing development properties of the stage were examined with the criteria (line, colour, form and shape, stain, motion-rhythm) approved by the advisor. According to this, also considering the individual differences of the children, it has been concluded that the Storytelling Method affects Dawning Realism Stage (9-12 years old) children positively and helps to improve their drawing development.

Keywords : Art Education, Storytelling Method, Drawing Development
Page Count : 150
Advisor : Asst. Prof. Nurettin ŞAHİN

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI ve TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	iii
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZ	vi
ABSTRACT	viii
İÇİNDEKİLER.....	x
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xiii
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ.....	xvi
BÖLÜM 1.....	1
GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Çalışmanın Önemi.....	3
1.3. Çalışmanın Amacı	4
1.4. Sınırlılıklar.....	5
1.5 Varsayımlar	5
1.6 Tanımlar.....	5
BÖLÜM 2.....	7
KAVRAMSAL ÇERÇEVE	7
2.1. Sanat Eğitimi	7
2.1.1. Sanat Eğitiminin Gerekliliği ve Amacı	10
2.1.2. Sanat Eğitiminin İşlevi	14
2.2. Görsel Sanatlar Eğitiminde Yöntem Seçimi	15
2.2.1. Kolaydan Zora Gitme (Basitten Karmaşığa).....	18

2.2.2. Kopyadan Yararlanma	18
2.2.3. Bellek Eğitimi.....	18
2.2.4. Drama Yöntemi.....	19
2.2.5. Proje Destekli Öğretim Yöntemi	19
2.2.6. Beyin Fırtınası.....	20
2.2.7. Soru-Cevap-Tartışma.....	20
2.2.8. Müzik ve Seslerden Yararlanma Yöntemi	20
2.2.9. Psikolojik Yöntem.....	20
2.2.10. Gösteri (Demonstrasyon) Yöntemi.....	21
2.2.11. Geleneksel (Anlatım) Yöntemi	21
2.2.12. Hikâye Anlatım Yöntemi	23
BÖLÜM 3.....	31
GERÇEKÇİLİĞİN DOĞUŞU DÖNEMİ (9-12 Yaş) ÇOCUKLARININ	
GELİŞİM ÖZELLİKLERİ	31
3.1. Çocuğun Gelişimi	31
3.2. Bilişsel (Zihinsel) Gelişim	33
3.3. Fiziksel (Bedensel) ve Motor Gelişim	35
3.4. Psikososyal (Kişisel-Duygusal ve Sosyal) Gelişim	37
3.5. Çocuğun Çizgisel-Artistik Gelişimi ve Gerçekçiliğin Doğuşu Dönemi (9-12 Yaş)	
.....	38
BÖLÜM 4.....	43
İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	43
BÖLÜM 5.....	45
YÖNTEM.....	45
5.1. Araştırmanın Modeli.....	45
5.2. Evren ve Örneklem	45
5.3. Verilerin Toplanması	46
5.4. Verilerin Analizi	46
BÖLÜM 6.....	47
BULGULAR VE YORUM	47
BÖLÜM 7.....	139
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	139

7.1. Sonuç	139
7.2. Öneriler	141
KAYNAKLAR.....	143
EKLER.....	146
Ek-1. Hikâyeler.....	147
Ek-2. Uygulama İzni	150

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Konu: Kamp (A. Sena İnce, 6/B)	50
Şekil 2. Hikâye: Kampta 3 Gün (A. Sena İnce, 6/B).....	50
Şekil 3. Konu: Doğum günü (A. Sena İnce, 6/B).....	53
Şekil 4. Hikâye: Doğum Günü Partisi (A. Sena İnce, 6/B)	53
Şekil 5. Konu: Karne hediyesi (A. Sena İnce, 6/B).....	56
Şekil 6. Hikâye: Karne Hediyesi (A. Sena İnce, 6/B)	56
Şekil 7. Konu: Kamp (Hüsniye Kasabalı, 5/B)	59
Şekil 8. Hikâye: Kampta 3 Gün (Hüsniye Kasabalı, 5/B).....	59
Şekil 9. Konu: Doğum günü (Hüsniye Kasabalı, 5/B)	62
Şekil 10. Hikâye: Doğum Günü Partisi (Hüsniye Kasabalı 5/B)	62
Şekil 11. Konu: Karne hediyesi (Hüsniye Kasabalı, 5/B).....	65
Şekil 12. Hikâye: Karne Hediyesi (Hüsniye Kasabalı, 5/B)	65
Şekil 13. Konu: Kamp (Saliha Çelik, 6/B).....	68
Şekil 14. Hikâye: Kampta 3 Gün (Saliha Çelik, 6/B)	68
Şekil 15. Konu: Doğum günü (Saliha Çelik, 6/B).....	71
Şekil 16. Hikâye: Doğum Günü Partisi (Saliha Çelik, 6/B).....	71
Şekil 17. Konu: Karne hediyesi (Saliha Çelik, 6/B).....	75
Şekil 18. Hikâye: Karne Hediyesi (Saliha Çelik, 6/B)	75
Şekil 19. Konu: Kamp (Hafize Değer, 6/B)	78
Şekil 20. Hikâye: Kampta 3 Gün (Hafize Değer, 6/B).....	78
Şekil 21. Konu: Doğum günü (Hafize Değer, 6/B).....	81

Şekil 22. Hikâye: Doğum Günü Partisi (Hafize Değer, 6/B)	81
Şekil 23. Konu: Karne hediyesi (Hafize Değer, 6/B)	84
Şekil 24. Hikâye: Karne Hediyesi (Hafize Değer, 6/B)	84
Şekil 25. Konu: Kamp (Rüveyda Uyumaz, 6/B)	87
Şekil 26. Hikâye: Kampta 3 Gün (Rüveyda Uyumaz, 6/B)	87
Şekil 27. Konu: Doğum günü (Rüveyda Uyumaz, 6/B)	90
Şekil 28. Hikâye: Doğum Günü Partisi (Rüveyda Uyumaz, 6/B)	90
Şekil 29. Konu: Karne hediyesi (Rüveyda Uyumaz, 6/B)	93
Şekil 30. Hikâye: Karne Hediyesi (Rüveyda Uyumaz, 6/B)	93
Şekil 31. Konu: Kamp (Muhsine İn, 6/B)	96
Şekil 32. Hikâye: Kampta 3 Gün (Muhsine İn, 6/B)	96
Şekil 33. Konu: Doğum günü (Muhsine İn, 6/B)	99
Şekil 34. Hikâye: Doğum Günü Partisi (Muhsine İn, 6/B)	99
Şekil 35. Konu: Karne hediyesi (Muhsine İn, 6/B)	102
Şekil 36. Hikâye: Karne Hediyesi (Muhsine İn, 6/B)	102
Şekil 37. Konu: Kamp (Elif Sarıkaya, 6/B)	105
Şekil 38. Hikâye: Kampta 3 Gün (Elif Sarıkaya, 6/B)	105
Şekil 39. Konu: Doğum günü (Elif Sarıkaya, 6/B)	108
Şekil 40. Hikâye: Doğum Günü Partisi (Elif Sarıkaya, 6/B)	108
Şekil 41. Konu: Karne hediyesi (Elif Sarıkaya, 6/B)	111
Şekil 42. Hikâye: Karne Hediyesi (Elif Sarıkaya, 6/B)	111
Şekil 43. Konu: Kamp (Esma han Sağ, 6/B)	114
Şekil 44. Hikâye: Kampta 3 Gün (Esma han Sağ, 6/B)	114
Şekil 45. Konu: Doğum günü (Esma han Sağ, 6/B)	117
Şekil 46 . Hikâye: Doğum Günü Partisi (Esma han Sağ, 6/B)	117
Şekil 47. Konu: Karne hediyesi (Esma han Sağ, 6/B)	120
Şekil 48. Hikâye: Karne Hediyesi (Esma han Sağ, 6/B)	120

<i>Şekil 49.</i> Konu: Kamp (Atiye Ünlü, 6/B).....	123
<i>Şekil 50.</i> Hikâye: Kampta 3 Gün (Atiye Ünlü, 6/B)	123
<i>Şekil 51.</i> Konu: Doğum günü (Atiye Ünlü, 6/B)	126
<i>Şekil 52.</i> Hikâye: Doğum Günü Partisi (Atiye Ünlü, 6/B).....	126
<i>Şekil 53.</i> Konu: Karne hediyesi (Atiye Ünlü, 6/B)	129
<i>Şekil 54.</i> Hikâye: Karne Hediyesi (Atiye Ünlü, 6/B).....	129
<i>Şekil 55.</i> Konu: Kamp (Rabia İlangu, 5/B).....	132
<i>Şekil 56.</i> Hikâye: Kampta 3 Gün (Rabia İlangu, 5/B).....	132
<i>Şekil 57.</i> Konu: Doğum günü (Rabia İlangu, 5/B).....	135
<i>Şekil 58.</i> Hikâye: Doğum Günü Partisi (Rabia İlangu, 5/B)	135
<i>Şekil 59.</i> Konu: Karne hediyesi (Rabia İlangu, 5/B).....	138
<i>Şekil 60.</i> Hikâye: Kampta 3 Gün (Rabia İlangu, 5/B).....	138

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
YÖK	Yüksek Öğretim Kurumu
TDK	Türk Dil Kurumu
Çev.	Çeviren
Ed.	Editör
Bkz.	Bakınız
s.	Sayfa

BÖLÜM 1

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Bacanlı (1999) ya göre eğitim durumu, herhangi bir ortamda öğretmenin, öğrenciye bir konuyu öğretme çabasıdır. Öğrenci bu kısımda önemlidir çünkü öğrenecek ve eğitilecek olan odur. Bireyler her durumda gelişimin belli bir seviyesindedir çünkü insanlar yaşamları boyunca gelişim ve değişim gösterirler, eğitimin en üst düzeyde gerçekleşebilmesi içinse bireyin içinde bulunduğu gelişim düzeyi ve bu düzeyin özelliklerinin bilinmesi gereklidir (s.34).

Bireylerin doğumlarından itibaren sağlıklı gelişim özellikleri gösterebilmeleri için, sosyolojik ve psikolojik unsurların doyurulmuş olması, nitelikli genel bir eğitimden geçmesi gerekmektedir. Bunun için bireyin sanat eğitimi ve öğretimi kişilik, zekâ ve ahlâkî gelişim açısından büyük bir önem teşkil eder. Bu hedefler için bireyler üzerinde ailenin, çevre faktörünün ve öğretmenlerin payı son derece büyüktür.

“Sanat eğitiminin en önemli amaçlarından biri görmeyi, işitmeyi, dokunmayı, tat almayı öğretmektir. Çevresini hakkıyla algılayıp onu biçimlendirmeye yönelmek için gerekli ilk şarttır. Yalnızca bakmak değil “görmek”, yalnızca duymak değil “işitmek”, yalnızca ellerle yoklamak değil, “dokunulanı duymak” yaratıcılık için gerekli ilk aşamalardır” (San’dan aktaran S. Buyurgan ve Buyurgan, 2012, s.9).

Sanat eğitiminde çocuk en özgür anını yaşamaktadır. Zihninden geçeni kâğıda aktarabilen çocuk, iraksak düşünmeye başlar orijinal fikirler üretip bunu beyinde tasarlayıp, alternatifleri ayırıştırıp özgün ürünler ortaya koyar. Sanat eğitiminde yaratıcı düşünmeye başlayan çocuğun kendine güveni ve inancı, hayatının diğer alanlarında ona yol göstericidir.

“Sanat dersleri boş zamanların değerlendirilmesine ortam sağlayan süsleme amaçlı bir ders değildir. Özellikle okul öncesi ve ilkokulda resim dersleri çocuğun coşkulu ve canlı, dış etkenlere açık duygusal nedeniyle bu eğitimi alabileceği en iyi dönemdir. Bu derste çocuk, içinde yaşadığı çevreyi ortamı tanır, çizdiği resimlerle (*ben de varım..*) kendini ve çevresine kanıtlamaya çalışır, bir değer olduğunun bilincine vararak kendisini tanımlamada önemli bir faktör olarak görür. Bu anlamda çocuğun sanatsal etkinlikleri kendini rahatlatmasına, yaratıcı, insani duygu ve düşüncelerinin gelişiminde etkili olan önemli, sonsuz bir kaynaktır” (Artut, 2013, s.227).

Toplumdaki bireylerin, sağlıklı birer kimlik oluşturabilmelerinde, dünyayı algılayan, muhakeme yeteneklerini geliştiren, yaşadıkları hayatlarda yetkin ve donanımlı olmalarını sağlayan en önemli unsurların başında eğitim sistemi yer almaktadır.

“Sanat eğitimi, çocuğun geniş anlamda gelişmesini içeren en güvenilir ortamdır. Çünkü o, bu ortamda, kendi temposu paralelinde, doğal eğilimlerini uygular, kendi deneyimlerini kullanır” (Gökaydın, 1990, s.3). Uygulanan sanat eğitiminde çocukların büyümesiyle birlikte, ince ve kaba motor gelişimlerinin yaşlarıyla paralel doğrultuda ilerlemesi, o dönemin çizgisel gelişim özelliklerini taşıyıp, resimlerine yansıtmaları beklenir.

Araştırmada incelenecek olan çizgisel gelişim evresinde, 9-12 yaş çocuklarına tekabül eden Gerçekçiliğin doğuşu dönemi ilköğretimin birinci kademesine denk gelip 5. ve 6 sınıfları kapsamaktadır. Bu dönemde erkek ve kız çocukları psikolojik ve fizyolojik olarak birbirlerinden ayrılmaya başlar. Bireysel ayrışmaların yaşanmaya başlandığı bu dönemde, çocuğun ilgi duyduğu, onu heyecanlandıran konular, cinsiyet özelliklerine göre farklılık gösterir. Kız çocuklarında duygusal temalar ağır basarken erkek çocukları için kahramanlık hikâyeleri daha ilgi çekici hale gelir. Sanat eğitiminde konu seçimi kadar, kullanılan yöntemlerde son derece önemlidir.

Günümüz eğitim sisteminde sanat eğitimi de dâhil olmak üzere geleneksel yöntem halen uygulanmaktadır ancak; bu yöntem bireyin analitik düşünmesine, derse katılımına çok kısıtlı bir süre imkân tanımaktadır. Öğretmen merkezli olmasından kaynaklanan bu kısıtlılık bireylerin körelmesi ve tek düzey düşünmesi gibi olumsuzluklara yol açmaktadır. Bu bağlamda, bireylerin nitelikli bir eğitimden geçmesi için alternatif yöntemlerin uygulanması zorunluluk arz etmektedir.

Bu araştırmada, farklı disiplinlerde kullanılıp öğrenciler üzerindeki etkisi ve başarısı kanıtlanmış olan hikâye anlatım yöntemi ele alınmıştır.

“Hikâye anlatım yöntemi yararlıdır. Çünkü hikâyeler çocukların hayal dünyalarının genişlemesine büyük ölçüde etki edebilecek edebi eserlerdir. Çocuk hikâyesinin fikrini kavradığı sürece geri kalan tüm ayrıntıları kendi hayal dünyasına göre şekillendirip sunum yapabilir. Bu yüzden her çocuğun aynı olaya yaklaşımı farklı sonuçlar doğurabilir. Bireysel farklılıkların ortaya çıkmasına ve öğrencilerin kendi fikirlerini rahatça ifade edebilmelerine büyük bir yarar sağlayan hikâyeler, çocuklar için etik, doğru ya da yanlış gibi kavramları neden sonuç ilişkisi içerisinde başka birinin hayatı üzerinden inceleme fırsatı yakalayabilecekleri bir ortam sunarlar” (Kayahan, 2010, s.20).

Hikâye anlatım yöntemi özellikle çocukların hayal dünyalarına doğru yeni kapılar açan, zihinlerini harekete geçiren etkili bir yöntemdir.

Bu dönem ergenlikten hemen önceki dönem olduğu için çocuklarda duygusallığın ağır bastığı bir evredir. Bu yüzden öğretmenlere, bu dönemde önemli görevler düşmektedir. Bu evrede sanat eğiticileri, çocuklara özgür çalışabilecekleri, düşünebilecekleri ve üretebilecekleri zengin ortamlar sağlayan bir tutum sergilemelidir. Kız çocuğu ve erkek çocuğunun bilişsel, fiziksel, sosyal gelişimlerdeki farklılıkları ve bireysel ayrılıklar göz önünde bulundurularak sanat eğitimi bu doğrultuda verilmeye çalışılmalıdır.

Bu araştırmada 9-12 yaş Gerçekçiliğin Doğuşu (Gruplaşma) dönemi olarak da bilinen çocuğun çizgisel-artistik gelişim özelliklerinden çizdikleri resimlerin değerlendirilip, incelenmesi ve hikâyelerin çocuklar üzerindeki gücünün dönem özellikleriyle karşılaştırılması araştırmanın problem durumunu oluşturmaktadır. Bu dönemden beklenen çocuğun sanatsal gelişim evresinin sorumluluklarından, hangilerini taşıdığı ve kullanılacak olan yöntemlerin dönem çocukları üzerindeki etkisi araştırmaya ışık tutacaktır.

1.2. Çalışmanın Önemi

Sanat eğitimi ve öğretiminin daha etkili hale gelebilmesi için çeşitli yöntemler kullanılmaktadır. Bu yöntemler arasında günümüzde hala varlığını sürdüren geleneksel metotlar tercih edilse de bunun yanında diğer branşlarda etkisini kanıtlayan, çocukta merakı artırıp cezp edici güce sahip olan ve ağırlıklı olarak uygulanan hikâye anlatım yöntemi yer almaktadır.

Hikâye anlatım yöntemi öğrencinin zihnine, imge dünyasına hitap edip hayal gücü sınırlarının ve özgür düşünebilme yeteneğinin gelişmesi için tercih edilmesi gereken bir

yöntemdir. Bu bağlamda hikâye anlatım yöntemi ile Gerçekçiliğin doğuşu dönemindeki öğrencilerin yaptıkları resimlerde, çizgisel basamak özelliklerinin ilerleyişlerinin incelenmesi ve uygulanacak olan bu yöntemin sadece Türkçe, Edebiyat, Sosyal Bilgiler, Tarih gibi farklı derslerde, disiplinler arası kullanılan bir yaklaşım olmadığı, sanat eğitimine de katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Uygulama olarak, geleneksel yöntemle öğrencilere önceden belirlenmiş olan konu başlıkları verilerek ilk uygulama yaptırılacaktır. İkinci uygulama için verilen konu başlıklarının kurgulanıp hikâyelere dönüştürülmüş şekli, yöntemdeki (hikâye anlatım yöntemi) basamaklar dikkate alınarak plan ve program dâhilinde uygulanıp incelenecektir. Sade konu başlığıyla uygulanan resimler ile hikâyeleştirilip gerçekleştirilen resimlerin karşılaştırılması sonucundaki bulgular araştırmanın özünü oluşturmuştur.

Araştırmada, bu yöntemin sanat eğitiminde etkililiklerinin artırılması, gerçekçiliğin doğuşu dönemindeki çocukların sanatsal eğilimlerinde, dönemin çizgisel basamak özelliklerine katkılarının incelenmesi hedeflenmiştir. Araştırma'nın bir diğer önemi ise, aynı grup öğrenciye farklı iki yöntemin uygulanıp, çalışmalarını karşılaştırma imkânı vermesidir. Bu sayede aynı birey üzerinde yöntemlerin başarısı ve iki çalışma arasındaki gelişimin olup olmadığı, herhangi bir ilerleme kaydedilip kaydedilmediği izlenecektir.

1.3. Çalışmanın Amacı

Günümüz eğitim sisteminde kullanılan geleneksel anlatım yönteminin dar kalıpları içinde çocuğun sanat eğitiminde ve kendilerini ifade etmede sınırlı kalması yönünden, bu yönteme ek olarak, bu yaş sınırındaki çocuklarının ufkunu genişleten, ilgilerini ve heyecanlarını harekete geçiren, bireyin iç dünyasını ifade etmesinde büyük rol üstlenen hikâye anlatım yöntemi tercih edilmiştir.

Örgün eğitim müfredatında yer alan çeşitli yöntemlerin arasından seçilen Hikâye anlatım yönteminin, araştırmanın hitap ettiği Ergenlik öncesi evre olarak da bilinen Gerçekçiliğin doğuşu dönemindeki (9-12 yaş) öğrencilerin üzerindeki etkilerinin, dönemin çizgisel basamak özellikleriyle karşılaştırılıp incelenmesi ve bu yöntemle ilgili öğrenci tutumlarının belirlenmesi araştırmanın genel amacını oluşturmaktadır. Araştırmanın en önemli amacı ise; öğrencinin imgeleri dönem özelliklerine göre yansıtmadaki başarısının incelenmesidir.

Yukarıdaki genel amaç ile ilgili aşağıda yer alan alt problemlere cevap aranmıştır;

1. İlköğretim I. kademe Gerçekçiliğin doğuşu döneminde (9-12 yaş) bulunan 5. ve 6 sınıf öğrencilerinin çizgisel gelişimlerinde, hikâyelerin katkısı var mıdır?

2. Geleneksel Yöntem ile yapılan resimler ve hikâye anlatım yöntemi ile yapılan resimler arasında fark var mıdır?

1.4. Sınırlılıklar

Araştırma 2017-2018 eğitim ve öğretim yılını kapsamakta olup, Konya İli Karatay İlçesinde, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı olarak bulunan Ovakavağı İmam Hatip Ortaokulunda öğrenim gören, 5. ve 6. sınıf 5/B ve 6/B şubelerinden seçilen (Ergenlik Öncesi Evre- Gerçekçiliğin Doğuşu Dönemi, 9-12 Yaş Aralığı) toplam 10 kız öğrenci ile sınırlıdır. Araştırma ile elde edilen veriler, uygulama sonucu ortaya çıkan 60 adet resim analizi sonucunda ulaşılan bulgularla sınırlıdır.

1.5 Varsayımlar

Araştırmada Konya İli Karatay İlçesinde, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bulunan Ovakavağı İmam Hatip Ortaokulda öğrenim gören, 5. ve 6. sınıf 5/B ve 6/B şubelerinden seçilen (Ergenlik Öncesi Evre- Gerçekçiliğin Doğuşu Dönemi, 9-12 Yaş Aralığı) 10 kız öğrencinin fiziksel, zihinsel, sosyo-kültürel açıdan benzer seviyede olduğu varsayılmaktadır.

Sağlıklı veriler elde edebilmek için yeterli zaman sağlanacağı öngörülmektedir. Yöntemlerin, uygulanacak olan ortaokulda, çalışma alanı bulacak fiziki mekânın mevcut oluşu varsayılmaktadır.

Araştırma için ulaşılabilen kaynakların, araştırma konusu olan yöntemin kapsamını, Gerçekçiliğin Doğuşu Dönemindeki çocuğun çizgisel basamak özelliklerini açıklayabilecek yeterliğe sahip oldukları ve veri toplama araçlarının, araştırmada ölçülmek istenen özellikleri ölçtüğü varsayılmıştır.

1.6 Tanımlar

Hikâye: TDK (1988) sözlüğüne göre hikâye ve bir diğer ismiyle öykü “gerçek veya tasarlanmış olan olayları anlatan düz yazı türü, ‘öykü’ dür (s.645).

İmge: Zihinlerde tasarlanan ve gerçekleşmesi özlenip istenen, düş, hayal, hülya'' (Kayahan, 2010, s.11).

Çizgi: ''Çizgi basit bir ifade ile iki nokta arasındaki hat olarak tanımlanabilir. Resim çalışmalarının temelini oluşturan çizgi, aynı zamanda görsel bir anlatım aracıdır'' (S. Buyurgan ve Buyurgan, 2012, s.130). Bir diğer ifadeyle çizgi ''noktaların yan yana gelmesiyle oluşan doğrular olup, göze dayanan anlatımların en eski devirlerden (primitif) beri ilk ve esas motifi olmuştur. Sanatlar zincirinde, sembolik iş görmek için bulunmuş bir grafik aracıdır'' (Artut, 2013, s.152).

Renk: Renkler fiziksel olarak, güneş ışığından yansıyan bir enerji yayılımı olarak düşünülür. Dolayısıyla renk, ışığın cisimlere çarptıktan sonra yansıyarak görme duyumuzda bırakmış olduğu etkidir (Artut, 2013, s.157).

Form ve Şekil: Form genel olarak üç boyutlu biçimler olarak kullanılan tanımlamalardır. Şekli ise bir formların dış konturlarının oluşturduğu iki boyutlu (yüzeysel) biçimler olarak algılanmaktadır (S. Buyurgan ve Buyurgan s.135).

Leke (Işık -Gölge): ''Leke, yüzey üzerinde ışığın etkisiyle ortaya çıkan ton değerleridir. Bu değerler açık, orta ve koyu tonlardır (lekelerdir). Çeşitli tonlamalardan oluşan bu lekeler bir rengin kendi içerisindeki tonları olabileceği gibi, farklı renklerin birbirleriyle olan ton ilişkileri şeklinde de karşımıza çıkabilir'' (S. Buyurgan ve Buyurgan, 2012, s.134).

Ritim ve Hareket: ''Ritmi uyuşum, hareketi bir eylem olarak tanımlayabiliriz'' (S. Buyurgan ve Buyurgan, 2012, s.143). ''Ritim bir tekrar olayıdır, düzenli harekettir. Benzerliklerin tekrarıdır. Sanat yapıtlarının içeriğini kuvvetlendiren, uyumluluğu sağlayan önemli bir kuraldır. Ritim, hareket sonucu oluşur'' (Artut, 2013, s. 155).

Puperte: Adölesan ve ergenlik dönemi olarak da bilinen isimleriyle, çocukların erişkinliğe geçiş sürecine denmektedir.

Emosyonel: Kişilerin duygu, ruhsal durumlarına denilmektedir.

BÖLÜM 2

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Sanat Eğitimi

“Sanatı anlamak, sanatsal etkinliklerde bulunmak, sanata ilgi duymak her birey için bir gereksinimdir. Sanat gerçek dünyayı anlamanın, anlamlandırmanın yorumlamanın bir yoludur. Belki de keşfedilecek bir sanal dünya yaratmanın bir yoludur” (Artut, 2013, s.105).

“Nasıl ki; çocuğun kişiliğinin temeli 0-6 yaşlarında atılıyorsa, sanat eğitime de bu yaşlarda başlanması gerekir. Çocuğa sanat eğitimi, sanat eğitimciler tarafından verilmelidir. Amacına uygun yapılan sanat etkinliğı, çocuğun kendisi ve çevresiyle barışık yaşamasına, yaratıcı, özgün bir kimlik geliştirmesine ve sanatın ortak bir dil olduğunu anlamasına, algılamasına olanak verecektir” (Aksarı, 2005, s.8).

Kırıçoğlu (2002) görsel sanatlar eğitiminin, resim, heykel, mimarlık, grafik sanatlar, endüstri tasarımı, uygulamalı sanatlar, sinematografi, fotoğraf, moda tasarımı, seramik, bilgisayar sanatı gibi dallarda geniş yelpazeye sahip olduğunu ve bu dalların, okulöncesinden yüksek öğretime kadar her aşamadaki sanat eğitimiyle ilgili kuramsal ve uygulamalı çalışmalara görsel sanatlar eğitimi ya da sadece sanat eğitimi denilebileceğini ifade etmiştir (s.2). San (2010) bu her iki durumda da sanat eğitiminin yetişkin eğitimden ziyade, yetişmekte olan bireylerin eğitim süreci olarak ele alınması gerektiğini dile getirir. (s.17).

Artut (2013) sanatın eğitimsel yönünü aşağıdaki gibi sınıflandırmıştır.

- Görsel Eğitim GÖRME BECERİSİ = Tasarlama yetisi
- Plastik Eğitim DOKUNMA, ALGILAMA = Dizayn etme
- Duyuşsal Eğitim KULAK-SESLERİ TANIMA = Kulak eğitimi
- Ritmik Eğitim DANS, DRAMA = Ritmik beceriler- Hareket.

- Bilişsel Eğitim KONUŞMA-DÜŞÜNME YETİSİ = Kelime dağarcığının gelişimi
- İş Eğitimi ÜÇ BOYUT KAVRAMI = El becerilerinin gelişimi (s.106).

“20. yüzyılın başından bu yana sanat eğitimi kavramı, kavramsal ve genel anlamda, sanatların tüm alanlarını ve biçimlerini içine alan, okul içi ve dışı yaratıcı sanatsal eğitimi tanımlamaktadır. Dar anlamda ise okullarda sınıflardaki ve ilgili bölümlerdeki bu alana ilişkin olarak verilen dersleri tanımlar. Yukarıdaki yaygın ve tümel anlamda kullanıldığı özellikle belirtilmedikçe, sanat eğitimi, daha çok “plastik sanatlar alanında verilen eğitim” biçiminde anlaşılmaktadır” (San, 2010, s.17).

Sanat eğitimi, birey ya da bireylerin gelişim basamaklarının her birinde, duygu ve düşüncelerini sağlıklı olarak şekillendirmede, yaratıcı yönlerini ve kabiliyetlerini keşfedip belirli bir seviyeye taşımalarına yardımcı olabilmek adına yapılan bir eğitim sürecidir. Aynı zamanda bireyin yaratıcı gücünü ve içinde yaşadığı, ait olduğu toplumun kültürel birikimlerini ortaya çıkararak estetik kişilik bağlamındaki, duygu ve düşüncelerini geliştirmeyi hedefler.

“Çocukların ve gençlerin yetişme sürecinde; beynin sol yarım küresinin aktif olduğu düşünme biçimlerinin (matematik ve fen dersleri) ağırlıkta verildiği okul programları, çocukların ve gençlerin yetiştirilmesinde, hangi alanda olursa olsun ilerlemesinde ve yaratıcılıklarının geliştirilmesinde yeterli değildir. Okul programlarında, matematik ve fen dersleri kadar sanat dersleri de amacına uygun içerikte ve ders saatinde zorunlu ders olarak yer almalıdır. Eğitim sürecinde beynin sağ yarım küresini de aktif kılan geliştirmeye yönelik, sözel olmayan, somut sezgisel düşünme biçimlerine de yer verilmelidir. O zaman okul programları, her alanda yaratıcı bireylerin yetişmesine uygun hale gelir” (S. Buyurgan ve Buyurgan, 2012, s.3).

Sanat eğitimi şu an içinde bulunduğumuz eğitim sisteminde ne yazık ki arka planlara atılmıştır. Müfredatta görsel sanatlar dersinin tek bir saatle sınırlandırılması, çocuğun kişisel, ruhsal gelişimini olumsuz yönde etkilemektedir. Ders saatinin sınırlandırılması hem öğrenci hem de öğretmen için olumsuz sonuçlar doğurmaktadır. Bu olumsuzluklar, çocuğun bilişsel ve ruhsal gelişimindeki geri dönüşümler hasarlara sebebiyet verip özgür düşünmesine ve hayallerine ket vurmaktadır.

S. Buyurgan ve Buyurgan (2012) a göre nitelikli bir sanat eğitiminin gerçekleştirilebilmesi için yeterli ders saatine ihtiyaç duyulmaktadır. İçerisinde teorik bilgilenme, örneklerle bilgileri pekiştirme ve uygulamalarla kendini ifade etmeyi barındıran sanat eğitimi ve öğretimi eğitimin her aşamasında seviyeye ve amaca uygun ders saati ile mümkündür (s.7).

Sanat eğitimi bir organizasyon yöntemidir diyen Gökaydın (1990) sanat eğitiminin görsel algılamaya dayalı bir takım teorilerin önderliğinde, çocuğu, malzeme ile düşünceleri arasında çeşitli bağlantılar kurmaya, buluşlar yapmaya alıştıran bir yöntem olduğunu ve bu şekilde çocuğun elinde, ileriki zamanlarda bilinçli olarak kullanacağı bir araç olarak gördüğünü, kişisel bir biçim kazanacağını ileri sürmüştür (s.11).

Sanat eğitimi ile ilgili önemli olan bir başka hususta, sanat eğitimi veren öğretmenlerdir. Dersin amacına, işlevine uygun biçimde yeterli donanıma sahip, üreten, sorgulayan, çağın gerektirdiği koşullara ayak uyduran eğitimcilerin kurumlardaki gerekliliğidir. Bu koşulları sağlayan eğitimciler, hem kendilerini her an geliştirecek hem de bireylerin geleceğine daha faydalı olmaları konusunda katkılar sağlayacaklardır.

“‘Türkiye’ de Görsel Sanatlar Eğitimi alanında güçlükler yaşanmaktadır. Bu güçlükleri, basitten karmaşığa doğru ders isminin içeriğine uygun olmayışı, müfredat programındaki ders saatlerinin azlığı, alandaki öğretmenlerin ve fiziksel koşulların yetersizliği, sınıfların mevcudu ya da ekonomik problemler olarak sayabiliriz. Sanat eğitimcileri tüm bu soru ve sorunların çözümü için kendi alanı dışında farklı disiplinler ya da bilgi türlerine gereksinim duyacaklardır” (Aykut, 2006, s.37-38).

Sanat eğitimcilerinin empati duygusu gelişmiş, yaratıcı üretken kimlikleri, yaşadığı çağın koşullarına ayak uydurup üretici olması, öğrencilerin nitelikli olarak yetişmesinde ön koşuldur. Bu özelliklere sahip olan eğitimci, çocuğu cesaretlendirip onu motive eder, çocukta farkındalık yaratarak ona öz güven aşılar.

“‘Nitelikli bir sanat eğitimcisi, öğrencilerinin kendi kişilikleri doğrultusunda gelişmelerine zemin hazırlamalıdır. Öğrencilerine çalışma disiplini kazandırmalı; onlara görmeyi öğretmeli, yeni sentezlere varabilme cesareti yüklemelidir. Yaptırdığı uygulamalarla öğrencilerinin sorumluluk duygusu gelişmiş, fikir üretebilen, paylaştan, sorunlara karşı duyarlı, çözüm önerileri geliştirebilen, yaratıcı bireyler olmasına katkı sağlamalıdır” (S. Buyurgan ve Buyurgan, 2012, s.7).

Sanat eğitimi bireylerin birçok yönden gelişmesine olanak sağlar. Küçük yaşlarda başlayan sanat eğitimiyle birey, içinde bulunduğu toplumun ortak varlığı olan folklorik öğelerini, tarihi geçmişini, sanatsal ve kültürel kimliklerini öğrenerek gelecek nesillere aktarır.

“‘Sanat eğitiminin doğasında özgürlük vardır. Yaratıcı gücün gelişimi, yeni düşünceler üretme, hatta hayaller kurma ancak özgür bir ortamda oluşur. Sanat eğitimi öylece birey zihinsel, duygusal bütün verileri ile öğrendiklerini bir bütünlüğe ulaştırır. Bu sonucu, somut bir eser ile kanıtlayabilen başka bir eğitim yolu da yoktur. Sanat eğitiminin genel eğitim içinde, eğitimin genel hedeflerinin davranış biçimine dönüşmesinde ve yaşamın bir parçası haline gelmesinde

katkısı çok büyüktür. Çünkü eğitimin bütünleşmesinde hedef ile sonuç arasındaki bağı sanat eğitimi kurmaktadır” (Telli den aktaran, Türe, 2007, s.7).

Sanat eğitimi, çocuğun birey olma yolunda ufkunu genişletecek olan ve kişiliğinin sağlıklı gelişimine katkıda bulunacak, hayatının her alanında onu çok yönlü geliştirip iyiye ve güzele yönlendirecek temel eğitimlerdendir.

“Sanat eğitimi, bireyin tüm ruhsal ve bedensel eğitimi bütünlüğü içinde estetik kaygı, düşünce ve görüşlerinin geliştirilmesini yetenek ve yaratıcılık gücünün olgunlaştırılmasını, sanatsal değerlere hoşgörü ile yaklaşma çabasını esas alır. Çağdaş sanat eğitimi herkes için gereklidir, ustalık ve beceriyi amaçlamaz. Bireyin yaratıcı güç ve birikimlerini açığa çıkararak estetik kaygı ve düşünce potasında gelişmelerini esas alır. Onların sanata ilişkin ön yargılarını kıran, sanattan anlayan, sanat destekçisi, seçkin sanat tüketicisi olarak yetiştirmeyi hedefler” (Artut, 2013, s.106).

2.1.1. Sanat Eğitiminin Gerekliliği ve Amacı

“Sanat eğitiminin amaç ve gerekliliğinin özünde insan ruhunun yüceltilmesi, insanın özgürleşmesi bireylerin ruhsal gereksinimlerinin doyurulması, dengeli, çağdaş, duyarlı bir toplum yaratılması çabası güdülür. Sanat eğitimi, bireylere özgür anlatım olanakları sağlar. Ayrıca bireylerin sosyokültürel yaşamının, kişisel deneyimlerinin sübjektif ve ayrıntılı bir alanıdır” (Artut, 2013, s.121).

Sanat eğitimi, bireylerdeki kabiliyetin ortaya çıkmasına yardımcı olarak, imgeselliği geliştirerek yaşadıkları çevreye ve içinde bulundukları toplumdaki sorunlara daha duyarlı, kendisi ve çevresi için fayda teşkil eden bir birey haline getirmeyi amaç edinmiştir.

“Görsel sanatlar eğitiminde esas amaç bütün öğrencileri sanatçı yapmak değildir. Sanatçı eğitimi, görsel sanatlar eğitimi içerir; ama görsel sanatlar eğitimi, sanatçı eğitimi değil, sanatsever eğitimi hedefler” (Erinç den aktaran Ayaydın, 2015, s.50).

Read sanat eğitiminin amaçlarını aşağıdaki gibi sıralamıştır (Kökten den aktaran Arıbaş İşler, 2014, s.20)

- Tüm algı ve duyum tarzının doğal yoğunluk ve şiddetini korumak,
- Bu çeşitli algı ve duyum tarzının doğal yoğunluk ve şiddetini korumak,
- Duyuların anlaşılabilir, paylaşılabılır biçimde anlatımı,
- Zihinsel yaşantıların anlaşılabilir biçimde anlatımı,
- Düşünce ve düşünülerin istenen biçimde anlatımı,

“Dünya toplumlarının genel amaçları uygarlaşmaya yöneliktir. Bu nedenle sanat ve teknoloji sürecinden geçme koşulu kaçınılmaz bir gerçektir. Böylelikle günümüzde duyarlı, dengeli ve sağlıklı bir toplumun en önemli koşullarından birisi "sanat eğitimidir". Herbert Read, konuya ilişkin bir yapıtında sanat ve eğitimin gerekliliğini "Sanat, hayata uygulanan öyle bir mekanizmadır ki, onsuz toplumlar dengelerini kaybederler." özdeyişi ile vurgulamaya çalışır. Toplumsal yaşamın ayrılmaz bir parçası sayılan sanat, toplumsal ilerleme ve göstergeler hangi düzeyde bulunursa bulunsun sürekli güncelliğini ve canlılığını korur. Sonuçta sanat eyleminin, insan çabasının tümüyle insanın dünyada bulunuşu ile ilgili bir çalışma türü olduğu sonucunu çıkarmak doğaldır. Sanatın bu niteliğini belirlerken sanat ve sanatçının insandan, toplumdan soyutlanamayacağı gerçeğinin de vurgulamak gerekir” (Artut, 2004, s.103).

Artut (2013) a göre günümüzde çağdaş sanat eğitiminin öncelikli amacı öğrenciyi, kapasitesi doğrultusunda entelektüel, duygusal ve sosyal gelişme açısından destekleyerek onun kişisel istemlerine yanıt verebilme çabasını hedeflemektedir. Bu genel amaçların yanı sıra çağdaş sanat eğitiminin belirli özel amaçlarını aşağıdaki gibi ifade etmiştir.

- Sanatsal aktivitelerin (sanatsal etkinliklerin) ve yaratıcılığın doğasını tanımaları ve benimsemeleri.
- Duygusal, duyuşsal, bilgisel entelektüel etkinliklere bağlı artistik becerileri kazanmaları.
- Sanatsal etkinliklerle ilgili ortaya çıkan düşünce ve hareket özgürlüğü ile ilgili bazı olasılıkları öğrenmeleri.
- Görme, ayımsama (görsel duyarlılığın gelişimi) ve görsel olan her şeyin netleştirilmesine olanak sağlayan aktif bir algılama işlevi olduğu şeklinde beceri kazanmaları. Sanat yapıtlarını değerlendirebilecek, onları ayımsayabilecek nitelikli, sanat tarihi ve estetiksel bilgi birikimine sahip olmalarını sağlamak.
- Günümüzün en önemli sorunlarından biri olan "çevre" kavramının ne anlama geldiğini anlamalarını, yetişkin bir birey olarak onun geliştirilmesi için duyarlı olmalarını, sorumluluk alabilmelerini sağlamak.
- Araştıran, inceleyen, sorgulayan, hoşgörülü, geniş, özgür düşünceli bireylerin yetişmesine olanak sağlamak.
- Toplumsal ve kültürel yaşamda kendine güvenen katılımcı, sorumluluk sahibi, üretken kişiliklerin oluşumuna katkı sağlar (s.122-123).

“Okullarımızda sanat dersleri bir kültür dersidir. Salt bilgiye dayalı diğer derslerin yanında, çocuklara yepyeni pencereler açan, bağımsız düşünme hazzını veren, uygulamak istediklerini birçok yönüyle

sorgulamaya yönelten, bunlardan yepyeni tasarımlar yapmalarını sağlayan ve kendi kendilerini değerlendirmeye yönelten bir ders olarak eğitimin içinde çok önemli bir yeri vardır’’ (Abacı, 2007, s.211).

2011 yılında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanan Görsel Sanatlar Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretmen Kılavuz Kitabında, Görsel Sanatlar Dersinin Genel Amaçlarının dört ana başlık altında (bireysel ve toplumsal, algısal, estetik ve teknik) gruba ayrıldığını söyleriz bunlar:

a) Bireysel ve Toplumsal Amaçlar

- 1- Öğrenciye yaşamı ve doğayı gözlemleme duyarlılığı kazandırmak,
- 2- Öğrenciye seçme, ayıklama, birleştirme, yeniden organize etme becerileri kazandırmak; analiz ve sentez yeteneği ile eleştirel bakış acısı geliştirmek,
- 3- Öğrencinin yeteneklerini fark etmesini, kendine güven duygusu kazanmasını ve kendini geliştirmesini sağlamak,
- 4- Öğrencinin görsel biçimlendirme çalışmaları ile kendini ifade etmesini sağlamak,
- 5- Öğrencinin ilgisini, bu alandaki çeşitli kaynaklarla besleyebilmek (müze, galeri, tarihi eser vb.) ve bu yolla geçmişine sahip çıkma ve geleceğini yapılandırma bilinci kazandırmak,
- 6- Öğrencinin her alanda kullanabileceği yaratıcı davranışlar geliştirmesini sağlamak,
- 7- Öğrencinin ulusal ve evrensel sanat eserlerini ve sanatçıları tanımasını sağlamak,
- 8- Ulusal ve evrensel değerleri tanıyabilme ve anlayabilme bilincini kazandırmak,
- 9- Geçmişten günümüze miras kalan sanat eserlerinden haz alma ve onur duyma hassasiyeti kazandırmak,
- 10- İş birliği yapma, paylaşma, sorumluluk alma, kendine saygı duyduğu kadar, başkalarına da saygı duyma bilinci ve duyarlılığı kazandırmak,
- 11- Öğrencinin ruh sağlığını koruma, iç dünyasını anlatma ve bedenine saygı duyma bilinci geliştirmesini sağlamak,
- 12- Öğrenciye aklını, duygularını, zevklerini sorgulama bilinci kazandırmaktır.

b) Algısal Amaçlar

- 1- Öğrencinin algı birikimini ve hayal gücünü geliştirmek,
- 2- Öğrencinin görsel algı ve birikimlerini sanatsal anlatımlara dönüştürebilmesine imkân tanımak,
- 3- Birikimlerini başka alanlarda kullanabilme becerisini geliştirmek,
- 4- Bilgi ve birikimini sanatsal uygulamaya dönüştürme yeteneği kazandırmak,
- 5- Yeni durumlar karşısında özgün çözümler geliştirme becerisi kazandırmaktır.

c) Estetik Amaçlar

- 1- Öğrencinin, sanatın ve eserlerinin her zaman önemsenecek birer değer olduğunu kavramasını sağlamak,
- 2- Geçmişten günümüze miras kalan sanat eserlerinden ve doğadan haz alma, onlarla gurur duyma ve onları koruma bilinci kazandırmak,
- 3- Öğrenciye görsel sanatlar sevgisi ve bu sevgiyi hayatının her alanına yansıtabilme, bunu davranış biçimi haline getirebilme yeterliliği kazandırmak,
- 4- Öğrenciye, doğadan seçtiği veya insan eli ile üretilen nesneleri estetik birikimini kullanarak değerlendirme bilinci kazandırmak,
- 5- Öğrenciye kendini ifade edebilmede estetik değerlerden yararlanma yeteneği kazandırmaktır.

d) Teknik Amaçlar

- 1- Öğrenciye her türlü araç-gereci kullanarak görsel anlatım diline dönüştürme isteği ve kullanma becerisi kazandırarak öğrencinin kendini geliştirmesine imkân tanımak,
- 2- Öğrenciye değişik tekniklerle elde edilen sonuçların etkilerini sezdirebilmek ve öğrencinin farklılıklardan zevk alabilmesini sağlamak,
- 3- Öğrenciyi farklı tekniklerin getireceği anlatım zenginliğinin farkına vardırabilmek,
- 4- Kullandığı tekniklerin dışında yeni teknikler arama isteği ve cesareti kazandırmak,
- 5- Öğrenciye amacına uygun malzemeyi seçme, malzemedен anlam çıkarma becerisi kazandırmak,
- 6- Öğrenciye kendini ifade etme sürecinde çıkacak sorunlara teknik çözümler üretebilme becerisi ve güveni kazandırmaktadır.

“Sanat eğitimi yaratıcı bir süreç olarak çocuğu özgür düşünmeye, özgür çalışmaya yöneltmeye çalışır. Sanat eğitimi süresinde her öğrenci kendi kişiliği doğrultusunda geliştirilmeye çalışılmalıdır. Kendi kişiliği ve eğilimleri doğrultusunda yönlendirilmeli, özgürce kendini ifade edebilme ortamı bulabilmelidir. Üreten, seçen, beğenen, kendini ifade edebilen çocuk içinde yaşadığı toplumun bir üyesi, geleceğinin temsilcisidir” (S. Buyurgan ve Buyurgan, 2012, s.10).

“Sanat eğitimi bugün, öğrencilerin estetik duyarlılığını geliştiren, kendi güçlerini ve önemli olacak görsel gerçekleri tanımlarında önderlik eden, düşünme güçlerini artıran sosyal alışkanlıklarını ve yaratıcı bireylerin oluşmasını sağlayan bir eğitim sistemidir. Unutulmamalıdır ki, estetik duyarlılığın varlığı ve yaratıcılık, toplumları gerilemekten, banalleşmekten korur” (Gökaydın, 1990, s.12). “Görsel sanatlar eğitimi, çağdaş insan anlayışına uygun nesiller yetiştirmeyi, insanı kendi değerleri içinde var etmeyi amaçlar. Bu her

insanın amacı olarak kabul edilen aydın insan olma ilkesine de uygundur” (Ayaydın, 2015, s.49).

“Sonuç olarak çağdaş sanat eğitimi bağlamında çağdaş insan; bugünü anlayabilen geleceğe bakabilen, sanat tarihi, estetik ve günümüz sanatı hakkında yorum yapabilecek düzeyde bilgi sahibi insandır. Ayrıca sanat, insan yaşamıyla bütünleştiğinde, insanların daha bilinçli ve duyarlı olacağı, geniş boyutlu düşünebileceği, yaratıcı kişiliğe yatkın ve güzeli anlama yetilerinin gelişmiş olacağı bilinen bir gerçektir. Dolayısıyla çağdaş insanın yetişmesinde sanat eğitiminin önemli bir rolü olduğu artık kabul edilmelidir” (Artut, 2004, s.104).

“Büyük Ata'mızın her zaman derin bir inançla belirttiği, insanımızda var olan zekâ potansiyelinin, bu çağdaş eğitim sistemi ile işlenerek ortaya çıkarılması, yine ulu Ata'mızın işaret ettiği, gelecekteki düzeye varabilmek için, en önemli ve sağlam teminat olacaktır” (Gökaydın, 1990, s.12).

2.1.2. Sanat Eğitiminin İşlevi

Artut (2004), öğretmenlerin çocukların öğrenmeye karşı doğal merak ve isteklerinden faydalanıp onlara, sorunları çözmeyi, keşfetmeyi ve araştırma yapmayı teşvik edecek sanatsal öğrenme yaklaşımlarını benimsetebileceklerini dile getirerek bu koşulda çocukların hayal güçlerini kullanmalarına, düşüncelerini uygulamalarına, denemelerine ve çeşitli yaratıcı olasılıklar üzerinde yoğunlaşmalarına olanak sağlanabileceğini ifade etmiştir (s.87).

Bir ölçüde sanat eğitiminin amaçları ile örtüşen sanat eğitiminin işlevlerini aşağıdaki şekilde sıralayabiliriz. Buna göre bireyin:

1. Yaratıcılığını geliştirmek.
2. Araştırmacı, inceleyici, sorgulayıcı bir kimlik kazandırmak.
3. Entelektüel, kültürel bakış açısını geliştirmek.
4. Kendine olan güven duygusunu kazandırmak, kendini tanımlamasını olanaklı kılmak.
5. Eleştirel bakış açısı, eleştirel düşünce ve sezgi gücünün gelişimini sağlamak.
6. Sanatsal sorunları çözebilme becerisine işlerlik kazandırmak.
7. Görme becerisi, olasılıkları tahmin edebilme gücünün kazandırılması.
8. Sağlıklı etkileşim ve iletişim gücünün kazanımına olanak sağlamak.

9. Taklit ve kopyacılıktan uzak özgün ve yaratıcı bir anlayış geliştirmek.
10. Teknik bilgi ve beceri, deneyim kazandırmak.
11. Manevi (tinsel), duyuşsal, bilişsel, algısal gücünün gelişimine olanak sağlamak.
12. Sorunlarıyla başa çıkabilme, kendini ifade edebilme, deşarj olabilme gücünün, ortamının yaratılması.
13. Sosyal ve duygusal gelişimine katkıda bulunmak. Sağlıklı düşünce ve kişilik gelişiminin kazandırılması.
14. Modern sanat yapıtlarına karşı bakış açılarının geliştirilmesi, farklı sanat ürünlerine hoşgörü ile bakabilme anlayışını kazandırmak (Artut, 2013, s.123-124).

“Nitelikli bir sanat eğitimi programı ile öğrenciler soyut düşünce ve duygularını ifade edebilecek, hem sözel hem de sözel olmayan yöntemleri öğrenir. Yine öğrenciler yaratıcı zekâlarına güvenmeyi, hem de bazı problemlerin birçok farklı çözümü olduğunu görürler. Bu nitelik öğrencilere birden fazla doğru cevap olduğu durumlarda, karar vermekten korkmamayı ve ürettikleri görsel imgelerin etkili kontrolü için, kavram ve teknikleri kazandırır, öğretir. Öğrenciler, algısal, yorumsal, çözümsel yetilerini geliştirirler. Görsel imgelerle anlam bulmayı öğrenirler, sanat eserlerinin estetik niteliğini öğrenirler. Görsel sanatların dilini doğru kullandıkları için fikirlerini de eksiksiz ifade ederler, estetik yargılara varmak ve savunmak için yetilerini geliştirirler” (Boydaş’ dan aktaran S. Buyurgan ve Buyurgan, 2012, s.11-12).

2.2. Görsel Sanatlar Eğitiminde Yöntem Seçimi

“Bilindiği gibi, bilimde belli bir sonuca ulaşmak için, bir plana göre izlenen yola yöntem/metot diyoruz. Sanat eğitiminin de, çeşitli amaç ve ilkeler doğrultusunda nasıl gerçekleştirileceği, diğer bir deyişle nasıl öğretileceği sorusu, sanat eğitiminde yöntem sorununu da ortaya koymaktadır. Bu sorun ve çözümü, alanın özelliği bakımından oldukça çetrefillidir. Çünkü sanat, diğer alanlarda olduğu gibi, kesin doğruları olmayan, bireysel özellikleri yanında duyguların (ki her bireye göre çok değişken özellikleri vardır) devreye girdiği, yetenek ve yaratıcılığın öne çıktığı bir alan olması, onun eğitimini ve öğretimini de zorlaştırmaktadır. Elbette ki sanat eğitimi sadece atölye uygulamalarından oluşmayan; kuramsal boyutu (eleştiri, estetik, sanat tarihi) olan bir alandır. Ancak, tüm bu kuramsal boyut, çeşitli araç gereç ve tekniklerin kullanıldığı uygulamalar sonucu ortaya çıkan sanat ürününe dönük olması dikkate alınırsa, sanatsal yaratma sürecinin önemi daha iyi anlaşılır” (Yolcu, 2004, s.100).

Artut 2013 Eğitim sisteminde öğretme yöntemlerinin tek başına etkili olmadığını, sanatsal yaklaşım biçimlerinin tümünün yani; bilişsel, duyuşsal, devinimsel, sezgisel özellikler tek

bir sanat kuramı veya yöntemiyle öğretilmediğini ifade etmiştir. Çünkü her bireyin farklı biyolojik gelişim, kültür ve artistik özelliklere sahip olduğunu ve bundan dolayı bu özellikler değişken olduğu sürece farklı kuram, yöntem, teknik ve stratejilerin geliştirilmesinin zorunluluk arz ettiğini dile getirir (s.131).

“Bu yüzden eğitim-öğretim işi sırasında her zaman aynı yöntem ve teknikleri kullanan, gelişmeler karşısında duyarsız olan ve özellikle son zamanların popüler konularından olan öğrenci merkezli öğretim yöntemleri konusunda yetersiz olan öğretmenler, bir şekilde kendilerini geliştirmeli ve yeni öğretim yöntem ve teknikleri konusunda bilgilenmelidir. Aksi takdirde, öğrencilerinin yeterli düzeyde öğrenmeleri için sorumluluğunu yerine getirmemiş olacaktır. Çünkü bir öğretmenin görevi her zaman diğerlerine öğretmek veya öğrenmelerine yardımcı olmaktır” (Philips ve Soltis’ den aktaran Özer, 2013, s.199).

“Görsel Sanatlar eğitiminde kullanılan yöntemler çok çeşitli yollarla sınıflandırılmaktadır. Bu sınıflama genellikle eğitmenin tutumuna göre uygulanan yöntemler, teknik özelliklere göre uygulanan yöntemler ve bireysel özelliklere göre uygulanan yöntemler olarak sınıflandırılmaktadır” (Erbay’ dan aktaran Aykut, 2006, s.35).

Öğrenci merkezli bir eğitimde uygulanan yöntem her ne olursa olsun tüm derslerde, eğitimcilerin göz önünde bulundurması gereken hususlar ve uyulması gereken kurallar şunlardır:

- Önceliklerin belirlenerek iyi organize edilmesi ve dersin iyi planlanması
- Demonstrasyonlardan sık sık faydalanılması
- Çeşitli görsel-işitsel araçlardan faydalanılması (video, tepegöz, slayt gibi)
- Edinilen bilgilerin gerçek hayattaki önemini vurgulayarak uygulamalara ve örneklerle yer verilmesi
- Programın öğrenciyi heyecanlandırması ve öğrenmeye teşvik etmesi
- Öğrencinin kendini rahat bir eğitim ortamında hissetmesi
- Öğretmen ve öğrenci etkileşiminin olumlu ve sürekli olması (Sökmen den aktaran Özer, 2013, s.200-201).

Öğretim yöntem ve teknikleri seçilirken göz önünde bulundurulması gereken özellikler şunlardır:

- 1- Öğretim yöntem ve teknikleri belirlenen hedefleri gerçekleştirmeye yönelik seçilmelidir.
- 2- Yöntem ve teknikler öğretme etkinliklerini monotonluktan uzaklaştırıcı nitelikte olmalıdır.

3- Öğretim yöntem ve teknikleri sosyalleşmeyi sağlayıcı, grupla birlikte çalışmaya teşvik etmelidir.

4- Öğretim yöntem ve teknikleri öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olmalıdır.

5- Öğretim yöntem ve teknikleri öğrencilere kendi eğitim hayatlarını planlama gücü geliştirecek şekilde olmalıdır.

6- Öğretim yöntem ve teknikleri öğrencilerin faaliyetlere etkin bir şekilde katılımını sağlamalıdır (Bilen'den aktaran Yılmaz Arıkan, 2011, s.30).

“Çocuklarımızın kişilik gelişimlerine, sorumluluk duygusunun güçlenmesine, sanatsal farklı yollardan kendilerini ifade edebilmelerine imkân tanıyan sanatsal uygulamalar, eğitimin her aşamasında amaca ve seviyeye uygun yöntem ve tekniklerle çocuklara ve gençlere yaptırılmalıdır” (S. Buyurgan ve Buyurgan, 2012, s.10).

Günümüz Görsel Sanatlar dersinde öğretmenlerin dikkate alıp kullandığı bazı öğretim yöntem ve teknikleri şunlardır:

1- Kolaydan Zora Gitme (Basitten Karmaşığa)

2- Kopyadan Yararlanma

3- Bellek Eğitimi

4- Drama Yöntemi

5- Proje Destekli Öğretim Yöntemi

6- Beyin Fırtınası

7- Soru-Cevap-Tartışma

8- Müzik ve Seslerden Yararlanma Yöntemi

9- Psikolojik Yöntem

10- Gösteri (Demonstrasyon) Yöntemi

11- Geleneksel (Anlatım) Yöntemi

2.2.1. Kolaydan Zora Gitme (Basitten Karmaşığa)

“Basitten karmaşığa” ilkesine bağlı bu yöntem de sanat eğitiminde ilk verilecek sanat bilgilerinin kolaylığı, çocuğun yapısına da uygun düşer görüşü egemendi. Çocukların, kolay, içgüdüsel çizgilerden başlayarak karışık biçimleri daha kolay irdeleyecekleri varsayıyordu. Oysa çocuk-doğa ilişkileri yalnızca çizgisel bir anlayışla değil, doğanın algılanışı biçimi ve bu algıların çeşitli sentezlerinin ortaya konusu ve yorumlarıyla ancak bir eğitim değeri ortaya çıkarma amaçlarına dönüktü. Bu nedenle, sanat ve iş eğitiminde amaçlanan yere varmanın bu yöntemle de gerçekleşmeyeceği bazı eğitimcilerin eleştirileriyle vurgulanıyordu” (Türkdoğan’ dan aktaran Artut, 2013, s.136).

“Çok kolaydan çok zora ani sıçramalarla geçmek çocuğu şaşırtabilir. Aynı zamanda her çocuk hızlı tempoya ayak uyduramayabilir. Bir basamaktaki beceriyi (konu-etkinliği) kavradığından ve öğrendiğinden emin olduktan sonra biraz daha zor olan etkinliklere geçmek daha yararlı olabilir” (Artut, 2013, s.136).

2.2.2. Kopyadan Yararlanma

“19. yüzyıldan itibaren hızla gelişmeye başlayan sanayi ve endüstrileşme hareketlerine paralel olarak tercih edilen bir sanat eğitimi yöntemidir. Artan ihtiyaçları karşılamaya yönelik, çabuk, kolay, doğru, çizimler oluşturma, bu yöntemin temel yaklaşımıydı” (Yolcu, 2004, s. 101). "Yaratıcı kaygılardan uzak olan bu yöntem, noktalarla kopya, karelere ayırarak ve doğrudan doğruya nesnelerin kopyaları baz alınarak gerçekleştirilmektedir” (Artut, 2002, s. 116).

2.2.3. Bellek Eğitimi

“Öğrencilerin katı kurallarla sınırlandırılması yerine, belleğini harekete geçirerek ondan yararlanması bu yöntemde öne sürülmüştür. Pestalozzi, “Öğrencinin çizdiği geometrik şekiller, ölçü gibi katılıklardan uzak tutulması gerekmektedir. Öğrencinin yaratıcılığı, çevreyi tanınması bu yöntemle bağımlıdır ve öğrenci bu yüzden sevdiği, bildiği deneyim sahibi olduğu, belleğindeki konularla resim yapmalıdır”. Görüşü ile bellek eğitimi yöntemini savunmuştur” (Erbay’ dan aktaran, Artut, 2002, s. 117).

“Kişinin yaşam sürecinde beyni çevresindeki nesnelerin görsel yansımalarını kaydetmektedir. Her bir yansıma ileride yeniden canlandırılabilme ve anımsanabilme olanağını taşıyan izleri hafızaya kaydeder. Saklanmış olunan bu veriler gerekli olduğunda

o izlenimi bırakan nesneyle ilgili başka izleri de çağırarak yeniden kullanır” (Delier, 2005, s.45).

2.2.4. Drama Yöntemi

“Bilindiği gibi drama (eğitici oyunlaştırma) çocukların görme, algılama, tanımlama, yaratma, anlatma (expresyon) ve iletişim kurma yetilerini geliştiren oldukça önemli bir etkinliktir. Sözel ve bilişsel anlatımları yanı sıra, görsel ve plastik anlatımlarına da etki eden drama dan, her alanda olduğu gibi sanat eğitiminde de yararlanılabilir” (Yolcu, 2004, s.106).

Drama Yöntemi, sanat eğitiminde çocuğun oyun etkinlikleriyle, tüm duyularını harekete geçiren, resim dersini eğlenceli hale getiren ve sevdiren, çocuklardaki özgür düşüncüyü, bağımsız hareket etmeyi, öz benlik algılarını geliştirmeyi, empati kurma becerisini ve sosyal ilişkilerini geliştirmesinde büyük katkıları olan etkili bir yöntemdir. Drama yöntemi, örgün eğitimin müfredatında yer alsa da, ders saatlerinin kısıtlı olması, kalabalık sınıflarda uygulanmasının çeşitli problemlere yol açması, mekân sorunları gibi nedenlerden ötürü tam manasıyla uygulama alanı bulamamakta ve çoğu zaman bu yöntem yerine, öğretmeni ve öğrenciyi daha az zorlayan sözel anlatıma dayalı yöntemler tercih edilmektedir.

“Drama'nın eğitsel amaçla gerçekleştirilmesinde önceden hazırlanmış belli bir metin (senaryo) yoktur. Tanımlanmak istenen konu spontan olarak gelişir. Bu ortamda öğrenci bütün duyu organlarını harekete geçirerek edilgen durumdan kurtulabilir. Drama, öğrencinin görme, algılama, imgelem, tanımlama, aktarma beceri ve sorgulama gibi birçok yeteneğinin geliştirilmesine ortam hazırlar” (Artut, 2002, s.117-118).

2.2.5. Proje Destekli Öğretim Yöntemi

“Proje, öğrencilerin yaratıcılığını geliştiren; onları düşünmeye, incelemeye, araştırma yapmaya yönlendiren bir tekniktir. Proje, "öğrencilerin genellikle somut bir ürüne ulaşmak için tek başlarına ya da küçük gruplar halinde, bir görev üzerinde uzun süreli bireysel ya da birlikte çalışmaları" şeklinde tanımlanır. Öğrencilerin kendi öğrenmelerinden sorumlu olduklarını ve öğrenmek için enerji dolu olmalarını görmek, projelerin en iyi olan tarafıdır. Projelerin öncesinde, öğrencilere konu hakkında ne bildiklerini ve ne bilmek istediklerini listelemek için beyin fırtınası yaptırılabilir. Bu sayede, öğrencilerin projelerini nasıl organize edeceklerini düşünmeleri de sağlanmış olur. Projeler, öğrencilere önemli konularda kendi başlarına karar almalarını öğretir ve onların kendilerine olan güvenlerini artırır” (Peşkersoy ve Yıldırım, 2011, s.194).

2.2.6. Beyin Fırtınası

“Öğrencilerin bir konu, olay ya da sorun hakkında düşünceleri için, çok sayıda fikir üretmeleri ve mantıklı olup olmadığı endişesine kapılmadan kendilerini ifade etmeleri anlayışına dayanır. Birden fazla konu üzerine beyin fırtınası yapılmaz. Temel amaç, öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmektir. Başarı, sunulan bütün fikirlerin kaydedilmesi ile sağlanır. Fikir ve görüşlerin rahatlıkla söylenebileceği bir ortam sağlanmalıdır. Öğrenciler sınırsız düşünmeye özendirilmelidir. Beyin fırtınası için en fazla on beş dakika süre ayrılmalıdır. İleri sürülen fikirler herkes tarafından duyulmalı, asla eleştirilmemeli ve amacına göre değerlendirilerek sınıflandırılmalıdır” (Peşkersoy ve Yıldırım, 2011, s.193).

2.2.7. Soru-Cevap-Tartışma

“Önceden planlanmış, hazırlanmış soruların sınıfa öğrenciler tarafından cevaplanması, açıklanması ve tartışılması temeline dayalı bir öğretim yaklaşımıdır. Bu anlayışa göre öğrenciler düşünme alışkanlığı kazanır, farklı görüşlere saygı duyma, dinleme, konuşma ve tartışma becerilerini geliştirir. Ancak bu yöntemin uygulanmasında geleneksel soru cevap yöntemine, yani öğrencilerin önceden belirlenmiş sorulara tekdüze cevaplar vermelerine yol açan bir yöntem dönüşmesine engel olunmalıdır. Özellikle sanat derslerine ilişkin kuramsal boyutların tartışılmasında, açıklanmasında, analizinden etkili bir yaklaşım olarak düşünülebilir” (Artut, 2013, s.137).

2.2.8. Müzik ve Seslerden Yararlanma Yöntemi

“Bu yöntem daha çok Avrupa’da (özellikle Almanya ve Avusturya) bazı okullarda uygulanmıştır. Genellikle müzik dinletilerek yaptırılan çalışmalarda yaratıcılığın ve hayal gücünün geliştirilmesi esas alınır. Sesler çocuğun yaratıcı gücünü zorlayarak, renk ve şekillere dönüştürülerek anlaşırlar (seslerin görselleştirilmesi). Müzik ile motive olarak ritimler simgesel öğelere dönüştürülebilir. Bu yöntemin uygulanmasında uygun koşulların çok iyi hazırlanması gerekmektedir. Dinletilecek müziğin seçimi, öğretmen ve öğrencinin konsantrasyonu, fiziki koşullar sonuçta etkili olabilmektedir” (Artut, 2002, s.116).

2.2.9. Psikolojik Yöntem

“Biçimsel çabalar, çocuğun devinim gereksinmesinin bir sonucu olarak ele alınır ve bu da çocuğun gelişimini sağlayan yollardan biri olarak düşünülür. Psikolojik yöntemde ise çocuğun psikolojik özellikleri ön plana çıkarılarak onun tanınmasını ölçü alan bir görüştür” (Artut, 2002, s.117).

2.2.10. Gösteri (Demonstrasyon) Yöntemi

“Duyu organlarının tamamını ya da bir bölümünü harekete geçirici görsel materyaller kullanılarak oluşturulan yöntemdir. Bu yöntem son derece etkili olup, sergiler, slaytlar, (sesli, sessiz, hareketli) gösteri, sembol ve posterlerin kullanılması ile anlamlı sonuçlar elde edilebilir. Bu yöntem ile yapılacak etkinliklerde öğretmen, gösterilecek örnekleri planlayarak hangi işi nasıl, nerede hangi araç gereçler kullanarak ne kadar sürede bitireceğini saptamalı, gerektiğinde işlem basamaklarını gösterir iş yaprakları oluşturmalıdır. Ayrıca öğretmen yaptıracığı çalışmanın uygulanmasını da (deneme) önceden kendisinin yapmasında yarar vardır.

Bu yöntem özellikle plastik sanatlarda son derece önemli ve etkilidir. Gösteri, düşüncelerin, tanımların, anlatımın yetersiz olduğu durumlarda etkilidir. Öğrenciler bu yöntemle deneyerek, gözleyerek, işiterek hem de yaşayarak öğrenirler. Ayrıca dönüt sağlamak için gösteri anında soru, yanıt ve açıklamalara yer verilmeli, gerektiğinde öğretmen gösteri yönetimini öğrencilere verebilmelidir” (Artut, 2002, s.118).

Gösteri (Demonstrasyon) Yöntemi, sanat eğitiminde öğretmenin sıkça tercih ettiği, daha çok öğretmenin kontrolünde olan, çocuğun görme ve işitme duyularını harekete geçiren, soyut olan bir durumu somutlaştırmaya yardımcı olan geleneksel bir yöntem olarak bilinir. Öğretmenin bu yöntemi uygularken sınıfa getirdiği ve öğrencilerle paylaştığı çeşitli görsel materyallerle çocuğun dikkatini çekmeyi başardığı ancak yöntemi uygularken öğretmenin aktifliği çocuğu ister istemez öğretmenin yapmış olduğu etkinliğin, aynısını yapmaya, tek yönlü düşünmeye teşvik etmektedir. Bu olumsuz durumun yaşanmaması için diğer yöntemlerle bir arada kullanılması yöntemin etkinliğini artıracaktır. Sanat eğitiminde uygulama alanı geniş yer kaplayan Gösteri (Demonstrasyon) Yöntemi Öğretmenlerin sıklıkla tercih ettiği bir yöntem olma özelliğini korumaktadır.

2.2.11. Geleneksel (Anlatım) Yöntemi

Genel eğitimin önemli bir parçası olan sanat eğitimini Artut (2013), Öğretim yöntemlerini, öğretmeni ya da öğrenciyi merkeze alması açısından iki grupta değerlendirir. Öğretmen merkezli olan öğretim günümüzde kabul görmeyen geleneksel bir yaklaşım şeklindedir (s.132-133).

“Geleneksel eğitim sisteminde öğrenci, daha çok alıcı rolündedir ve öğretmenin aktardıklarını öğrenmekle sorumludur. Öğretmenin aktardığı bilgi doğru olarak kabul edilir, öğrencilerin bunu eleştirmek veya tartışmak gibi bir şansı genellikle yoktur. Aktarılan bilgilerin doğruluğunu araştırmak ise çoğunlukla gereksiz bir uğraş olarak değerlendirilir. Bilgilerin

sunumunda öğrencilerin akıl yürütmelerine gerek kalmaz, genel olarak bilgiler öğretmen tarafından öğrencilerin en kolay şekilde ezberleyeceği forma dönüştürülmüş ve kodlanmıştır. Sınıf içerisindeki düzen konusunda ise yine söz öğretmene aittir. Öğretmen bir otoritedir, alanında söz sahibidir ve öğrencinin onun bilgisine yeni bir şey katması mümkün değildir” (Kökdemir’ den aktaran, Özer, 2013, s.199).

Bu çalışma da kullanılan yöntemlerden biri olan, gösteri (demonstrasyon) yöntemi gibi geleneksel (klasik) yöntemlerde "anlatım" yöntemi, günümüz Sanat eğitimcilerinin, derslerde çoğunlukla kullandığı yöntemler arasında yer alıyor. Daha çok öğretmen merkezli olan bu yöntem konunun öğrencilere aktarılmasını içeriyor. Kalabalık sınıflarda öğretmenin her öğrenciye ayrı ayrı müdahale etmesi oldukça zor oluyor; bu yüzden bu yöntem dersin başında dikkat çekmek, çocuğu, uygulanacak olan konuya istekli hale getirebilmek amacıyla diğer branşlarda olduğu gibi sanat eğitiminde de kullanılabilen bir yöntem.

Peşkersoy ve Yıldırım (2011), Öğretmen kılavuz kitabında anlatım yönteminin, bir konuya giriş yaparken, bilgi aktarırken ya da konuyu özetlerken sıkça başvurulan bir yöntem olduğunu ve bu yöntemin uygulanmasında, görsel, işitsel araçlardan yararlanılmasına, öğrencilere söz hakkı verilmesine, öğrencilerin not tutmalarına ve soru sormalarına imkân verilmesi gerektiğinin üzerinde durmuşlardır. Yöntem uygulanırken, işlenen konuların öğrencilerin yaşantılarıyla bağlantılı olması gerektiği ve basit, kısa, tam cümlelerle anlatımın yapılması gerektiğini ifade etmişlerdir (s.193).

Öğrencinin sadece işitme duyusuna hitabeden bu yöntem, öğrenciyi etkisiz hale getirerek dikkat dağınıklığına ve derse tam katılımın sağlanamaması gibi problemlere sebebiyet verebilir. “Tek başına planlanmadan kullanıldığında sıkıcı ve öğrenciyi pasifize eden bu yöntem görsel iletişim araçları (slayt, sunum vb.) ve soru cevap yöntemi ile birlikte kullanıldığında etkisi artmaktadır” (Ünver’ den aktaran Yılmaz Arıkan, 2011, s.31).

“İstatistiklere göre, sadece anlatım metoduyla yani klasik yöntemlerle yapılan öğretimin etkinliği son derece düşüktür. Anlatım yöntemi gibi tek yönlü iletişime dayanan yöntem klasik yöntem (Öğretmen merkezli öğretim yöntemi) olarak bilinmekte olup öğrencileri ezberle yönlendirmekte ve onlara tekdüze bilgiler vermektedir. Öğretmen- Öğretmen, Öğrenci- Öğretmen, Öğrenci- Öğrenci gibi çok yönlü iletişime açık yöntem ise Modern yöntem (Öğrenci merkezli öğrenme yöntemi) olarak bilinmektedir. Öğrenci merkezli eğitim de öğrenci yaratıcılığa, problem üretmeye ve çözmeye, kendi fikir ve düşüncelerini ifade etmeye ve geliştirmeye yönlendirilmektedir” (Küçükahmet’ den aktaran, Yılmaz Arıkan, 2011, s.29-30).

“Yöntemin ana ilkesi; kişinin kendi kendine bir ‘seziş’, bir ‘görüş, bir ‘anlayış’ ya da sanat alanından ‘bir kişilik’ sağlamaktır. Çocuğu gelişim evreleri içinde tanımak; kendi doğal

evresi içinde dünyayı nasıl algıladığını bilmek ve ona göre bir yol izlemek gerekmektedir’’ (Artut, 2013, s.132). S. Buyurgan ve Buyurgan (Öğretim yöntemlerinin sadece klasik (geleneksel yöntemlerden ibaret olmadığını ve çağdaş öğrenci merkezli yöntemlerinde kullanılması gerektiğini vurgular (s.6).

“Öğrenciye verilecek konular onların genel gelişim düzeylerine uygun olmalıdır. Konuların işlenişine uygun, etkili olan öğretim yöntemleri tercih edilmelidir. İşlenecek konulara ilişkin örnekler önceden hazırlanmalıdır. Konuların seçiminde önceden öğretmen tarafından araştırma, inceleme ve gerektiğinde deneysel etkinlikler yapılmalı, konuların kapsamı (ana hatları) sınırlılık, olanak ve süresi önceden belirlenmelidir. Sanat öğretiminin gerçekleşebilmesinde öğrencilerin farklı gereksinimleri ve bireysel özelliklerinin olabildiğine öğretmen inanmalıdır. Öğretmen, konuların içeriğine ilişkin bilgilendirmeleri sadece anlatarak değil, günlük yaşam ile ilişkilendirerek, kavratmalıdır. Bu bakımdan Öğretmen, öğrencilerinin; drama-pantomim, hikâye, beyin fırtınası, müzik gibi etkinliklerle konuları yaşayarak öğrenmelerine ortam sağlamalıdır’’ (Artut, 2013, s. 286).

Anlatma yöntemi daha çok öğretmen merkezli bir yöntem olduğu ve yalnızca işitme duyusuna hitap ettiği için uzmanlar tarafından tek başına uygulanması sakıncalı görülmektedir. Sanat eğitiminde salt konu başlığının öğrenciye verilmesi, dersi sıkıcı hale getirip çocuğu dersten soğutabilmektedir. Özellikle çocukların gelişimsel özellikleri dikkate alındığında sadece konu verilerek kâğıt ve boylarıyla baş başa bırakılan çocuğun bocalama, dikkatini toparlayamama gibi sorunlar yaşadıklarını söyleyebiliriz bu yüzden; diğer yöntemlerle beraber uygulanması gereken sanat eğitiminde kullanılan yöntemlerden ziyade diğer branşlarda, öğrenci üzerinde başarılı sonuçlar alınan yöntemlerin de denenmesinde fayda görülüyor. Eğitimde ve özellikle sanat eğitiminde hayal gücünü ortaya çıkaracak, çocuğu düşündürmeye, heyecanlandırmaya teşvik edecek yöntemlerden olan Hikâye Anlatım Yöntemi bu çalışmada geleneksel (klasik) anlatım yöntemin yanında kullanılan bir diğer eğitim metodudur.

2.2.12. Hikâye Anlatım Yöntemi

Hikâye anlatım yöntemine geçmeden önce hikâyenin tanımını yapmak gerekirse; Hikâye, “insanlık tarihinde binlerce yıldır kullanılan bir metin türüdür. Zamana ve kültürlere göre bazı değişiklikler gösterse de hikâye, metin elementleri en somut biçimde tespit edilebilen ve metin yapısı bakımından insanlarda ortak beklentiler oluşturan bir türdür’’ (Yavuzer’ den aktaran Kayahan, 2010, s.16). “Dilin ve düşünme biçiminin zenginleşmesine katkı

sağlayan hikâyeler, insanlığın düz anlamlardan öteye geçme, yeni anlamlar türetme ihtiyacıyla açtığı bir oyun alanıdır” (Arı, 2018, s.56).

Edebiyat, tarih, bilim, sanat gibi alanların hikâyelerden beslendiğini ve hikâyeleri beslediklerini söylemek yerinde olacaktır. Tarihten günümüze doğru uzanan mitlerin ve inanç sistemlerinde hikâyeleştirme yönteminin kullanılmış olmasının bir tesadüf olmadığını ileri süren Ceylan, metaforlar yoluyla ideolojilerin kodlandığı, kavramların sembolize edildiği, temsiliyet değerleri üzerinden kahramanların yaratıldığı yapısal anlatılar olan hikâyelerin, mitlerin bireysel yaşam sürelerinin ötesine taşınmasını sağladığını ve toplumsal bilincin/kültürün oluşmasına büyük katkı sağladığını ileri sürer. Özünde hikâyeci anlatıma sahip olan Anadolu halk ozanlarının nükteli atışmaları, tasavvuf fikrini aktaran mesneviler, temsili (alegorik) yöntemle kaleme alınan hikâyelerin eğiticiliğine işaret eder. Mevlana, mesnevilerin dinleyenler üzerindeki eğitici gücünü vurgularken, bu hikâyeleri “mana tohumunu gizleyen çiçekler” olarak tanımlar (Ceylan’ dan aktaran Arı, 2018, s.56). Batı edebiyatından örnek veren Arı (2018) Franz Kafka’nın ‘Dönüşüm’ adlı kitabındaki hikâyede, bir sabah uyandığında, böceğe dönüşen Gregor Samsa karakterinin, modern metafor kullanımının ünlü örneklerinden olduğunu belirtmiştir (s.56). Bilim insanlarından da örnekler veren Arı (2018), çalışmasında hikâye olgusundan hareketle sanatçıların yaptıkları resimlerin hikâyelerine atıfta bulunarak söz konusu olan tabloların hikâyeleri sayesinde, insanların hafızalarında uzun süre yer etmesine işaret etmiştir.

“Picasso’nun en bilinen eseri ‘Guernica’(1937) nın hikâyesidir. Bir Bask şehri olan Guernica’ya İspanyol iç savaşı sırasında Nazi savaş uçaklarının düzenlediği hava bombardımanının trajik yüzünü gösteren bu resim, Picasso için, üç buçuk saat içerisinde ölen binlerce insana bir saygı duruşu niteliğindedir. Tarihin bir oyunu olarak, Picasso’nun bir sergisinde Guernica’nın önünde duran bir gestapo subayı, hayranlık ve şaşkınlıkla resmi göstererek ‘Bunu siz mi yaptınız?’ diye sormuştur. Picasso’nun bu soruya verdiği tarihi cevap: ‘Hayır bunu siz yaptınız.’ (Hensbergen’ den aktaran Arı, 2018, s.58).

Edvard Munch’un dünyaca ünlü eseri olan ‘Çılgılık’ tablosu da ilginç ve melankolik bir hikâyeyle hafızalara kazınmıştır.

“Yolda iki arkadaşım ile birlikte yürüyordum. Gün batımında. Havada melankolinin izleri hissediliyordu. Birdenbire gökyüzü kıpkırmızı oldu. Çok bitkin bir şekilde, tırbazlara doğru eğildim. Gökyüzünde mavi-siyah fiyortlar ile şehrin üstünde Demokles’in kılıcı gibi sallanan kan rengi bulutlara baktım. Arkadaşlarım yürümeye devam etti, fakat ben korkudan titrer bir

şekilde karşımdaki manzaraya baka kaldım. İçimde doğanın heybetli çılgınlığını hissettim”(Rothenberg’den aktaran Arı, 2018, s.58).

Hikâyeler tanımlanırken günümüzde karşılığı olarak kullanılan ‘öykü’ ile arasındaki farka dikkat çekilmiştir.

“Kelime ve kavram olarak hikâye: “Hikâye” (İngilizce. Story, short story; Fransızca: historie, Almanca: geschichte) Türk kültür tarihinde en azından bin yıllık geçmişe sahip köklü yaygın bir kelime ve kavramdır. “Hikâye”, dilimizde asırlardan beri giderek zenginleşen bir mânâ çemberi içinde, hem kelime hem de kavram olarak kullanılmış ve kullanılmaktadır. Arap dilinin “hakave” kökünden türeyen kelimenin Türkçeye İslâmiyet sonrası dönemde girdiğini tahmin etmek zor değil. Son zamanlarda onun yerine kullanılan ‘öykü’ nün, zihnimiz, dilimiz, kulağımız ve gönlümüzde aynı derinlik ve zenginliğe sahip olduğunu söylemek bir hayli zordur.

Bu açıklamadan sonra modern hikâyeyi şu şekilde ifade edilmiştir:

Gerçek ya da gerçeğe uygun olay ve durumların insan, zaman ve mekân unsurlarıyla birlikte itibarî bir dünya çerçevesinde ve üzerinde durulan konu, tema ve mesaja uygun bir biçimde kurgulanıp, ayrıntıya girilmeden ve bütünüyle yoğunlaştırılarak, okuyucuya estetik haz verecek tarzda anlatılmasından doğan kısa ve edebî bir türdür.” (Cetişli den aktaran Değirmenci, 2010, s.93-94).

Önceden yaşanmış veya yaşanması muhtemel olan hikâyeler, bir olayın geçtiği yer ve zaman üzerinde kurgulanarak anlatılır. Arı (2018), hikâyelerde gerçeğe dayalı ya da gerçek dışı olan bir içeriğin, düz anlatımdan sıyrılıp; metaforlar, karakterler ve ilişkisel bağlar üzerinden kurgulanan hikâyelerin, aktarmış olduğu içeriğin ötesindeki nitelikleriyle, birer yaratıcı düşünme önerisi olduğunu ileri sürmüştür (s.56).

“Hikâyeler giriş, gelişme ve sonuç olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde sahne ve karakterler tanımlanarak, problemin çerçevesi çizilip, okuyucu hikâyeye motive edilmektedir. Gelişme bölümünde, problem bütün çıplaklığıyla ortaya konmakta ve problemin çözümü sürecinde ana karakteri engelleyen unsurlar ortaya konmaktadır. Karakter hakkında daha çok bilgi verilmekte ve bu bölümde okuyucu karakterle ilişki içerisine girmekte, onu ideal bir tip olarak benimsemeye çalışmakta veya tasvip etmemektedir. Bu bölüm hikâyenin en uzun bölümüdür. Sonuç bölümünde ise problem çözülmekte, dağınık bir şekilde verilen olaylar toparlanmakta ve okuyucu bu bölümde bir rahatlama içerisine girmektedir. Çünkü okuyucu olayların akışı içerisinde özellikle gelişme bölümünde duygusal ve zihinsel olarak etkilenmekte ve bu etkilenme herhangi bir sonuca bağlanmadığı için okuyucuyu rahatsız etmemektedir. İşte sonuç bölümünde bu belirsizlik (rahatsızlığın kaynağı) ortadan kaldırılmaktadır” (Akyol’ dan aktaran Kayahan, 2010, s. 17).

Sınar ılğın (2007), çocuklar için düzenlenen iyi bir hikâye ve romanda bulunması gerekenleri sağlam bir planın, çocuğun kavrayışına uygun bir konunun, mantığa dayanan sonuçların, somut, doğru ve dikkati dağıtmayan ayrıntıların bulunup bulunmadığına özellikle dikkat edilmesi ve konu ile ilgili anlamlı ve sanat değeri taşıyan resimlerin varlığının da eseri seçmek için önemli bir başka kriter olduğunu dile getirmiştir (s.131-132).

Hikâyelerin zellikleri şunlardır:

- Hikâyede metin kısa olmalıdır.
- Kişiler karakterler az sayıda ve belirlidir. Bunlar her yönüyle değil, olayı ilgilendiren yönüyle işlenir.
- evre betimlemeleri süssüz ve yalın bir anlatıma sahiptir.
- Hikâyede zaman boyutu önemli bir özelliktir. Hikâye zaman dilimi olarak kısa bir aralıkta başlayıp sona ermelidir.
- Olay gerçek veya gerçeğe yakın ancak ilginç bir özellik içermelidir.
- Olay akışı, düzenli, i içe geçmeden sürer.
- Anlatım canlı, kısa cmlerle gerçekleştirilirken, anlatım genellikle, "di'li geçmiş zaman" kipinde yapılır.
- Konu yazarın veya kahramanın ağzından nakledilerek dikkat canlı tutulabilecek özelliktedir.
- Hikyeye akıcılık kazandıracak konuşma, iç konuşma veya monologlar kısa, etkileyici cmlerden oluşacak bir özellik taşır (Ciravoğlun' dan aktaran Demirdöğen, 2003, s.29).

Sınar ılğın (2007), Hikâye ve romanların çocuklara problemlerini ve arzularını keşfetme imkânı sağladığını, yaşadıkları duygularda, içinde bulundukları durumlarında yalnız olmadıklarını ifade etmiştir. Dış görünüşünden memnun olmayan, çekingen utangaç, sıkılğan, ailelerinden yaramaz olduklarını sürekli işiten çocuklar ya da kardeş kıskançlığı gibi sorunlar yaşayan çocukların, benzerlik kurdukları hikâye kahramanlarıyla kendilerini rahatlamış hissedeceklerini ve sorunlara karşı alternatif çözüm yollarını tanıma fırsatı bulacaklarını ileri sürer. Bunun yanında, hikâye ve romanların çocukların sınırlı olan hayat tecrübelerine zenginlik katacağını, onlara yeni maceralar sunup, ufkunu genişleteceğini ifade etmiştir (s.131).

“Hikâyeci anlatımı sadece çocuklara yönelik eğitim dönemiyle sınırlamak yerine eğitim sisteminin tümünde, matematikten müziğe uzanan çok çeşitli konularda geçerli kılmak olanak dâhilindedir. Bu yöntemin eğitim alanında daha özgür ve geniş biçimiyle kullanılması, her yaştan özgür ve açık düşünen bireyler yaratmak adına önem taşımaktadır. Hikâyelerin sağladığı katılımcı / aktif dinleyici profili, anlatıcının bilgiyi tek taraflı olarak aktardığı didaktik eğitim yöntemlerine karşı geliştirilebilecek bir alternatiftir. Anlatıcının kimi zaman öğretmen, kimi zaman da öğrenci olduğu; dinleyicilerin de kendi hikâyelerini anlatarak özgün düşünme biçimini ortaya koyabileceği, kendi kimliğini keşfedebileceği bir ortamın hikâyeler aracılığıyla yaratılması mümkündür”(Arı, 2018, s.59).

Hikâye anlatım yöntemi pek çok alanda kullanılan öğretim metotlarından biridir. Bu yöntem daha çok Türkçe, Sosyal Bilgiler gibi derslerde kullanılsa da eğitimin birçok kademesinde ve farklı disiplinlerde başarısı kanıtlanmış olan tesiri kuvvetli bir yöntemdir.

“Princeton Üniversitesi’nde beynin hikâyelere verdiği tepkinin ölçüldüğü bir araştırma, dinleyicilerin hikâyeleştirilerek aktarılan bir konuya, daha çok katılım gösterdiği, hikâye ile dinleyici arasında bir çeşit senkronizasyon oluştuğunu ortaya koymuştur. Bu bilgi, dinleyicilerin adeta bir radyonun frekansa geçerek; anlatılan olayı kendi deneyimleri haline getirmeleri olarak yorumlanmıştır”(Williams ve Whybrow dan aktaran Arı, 2018, s.56).

Çocuklara kitap okuma alışkanlığı aşılayabilmek için hikâyelerin etkisi göz ardı edilemez. Ebeveynlerin okuduğu hikâye ve masallarla büyüyen çocuk, okumayı öğrendiğinde hikâyesini kendi okumaya başlar. Hikâyedeki kahramanlarla hayal kurma yeteneğini geliştirip kurgulanan olaylarla kendi yaşamını bağdaştırır. Hikâye ve masallarla başlayan okuma serüveni kitaplarla devam ederek sağlıklı kimlik oluşumunda önemli bir rol üstlenir.

“Çocukta kitabın etkisinin, en çok, onun zihin gelişmesinde görüldüğü, tartışmasız kabul edilebilir. Zihin gelişimi çözümlenecek olursa; bunda algı dikkat, imgelem ve düşünme gibi zihinsel yaşamın temelli öğeleri ile karşılaşılır”(Binbaşıoğlu’ndan aktaran Danacı, 2012, s.30).

“Hikâye yöntemi, dramatik oyunlarla birleşerek çocuklara birçok rolü denemelerine izin verir, onların empati yeteneklerini geliştirmelerine yardımcı olur”(Zipes'den aktaran Danacı, 2012, s.26).

Şimşek (2000) çalışmasında Krathwohl'un duyuşsal alan taksonomisine göre hazırlanan “öğrencilerin harita kullanımı” ile ilgili örnekten hareketle Hikâye anlatım yönteminin açılımı için hazırladığı bir tabloyu, alma, cevap verme, değerlendirme, örgütleme, kişileştirme olarak beş ayrı basamakta incelemiştir (s.20).

Alma basamağını, dinleme ve kabul etme olarak alt basamaklara ayırarak, hikâye anlatımı ile olan ilgisini ise, Öğretmenin "size bir hikâye anlatayım" sözünü dinler, öğretmenin hikâye okumaya başlamasını sessizce bekler şeklinde ifade etmiştir. Cevap verme basamağını, değerlere tepkide bulunan çocuğun, dinleme, cevap verme ve kabulde gönüllü olmasıyla alt basamaklara ayırır. Hikâye anlatımıyla olan ilgisini, hikâyeyi dinleyen çocuğun istenileni yaptığından ötürü mutlu olduğundan söz eder. Değerleme basamağı, değer yargısını destekler ya da reddeder olarak ikiye ayırır. Hikâye anlatımıyla olan ilgisiyse, hikâye çocuğun hayal dünyasına hitap ettiği için güzeldir ya da hikâyenin bazı yönlerini beğenmediği için eleştirmiştir. Örgütlenme basamağı, kıyaslayıp katılım olarak alt basamaklara ayrılır. Hikâye anlatımıyla olan ilgisi ise, hikâyenin içinde yer alan mesajda, değer yargısı, tutum, davranış ve duyularıyla ilgili bir kıyaslama yapmasıdır. Son basamakta olan kişileştirme de, alt basamak olarak değişmeyen değer davranışının kişiliğinin bir parçası haline gelmesidir. Hikâye anlatımıyla olan ilgisi, hikâyede geçen adalet, iyilik, dürüstlük, yardımlaşma, insan sevgisi, vs. gibi değerlerin yeni karşılaştığı bir şekli örgütledikten sonra çocuğun kendi hayat görüşüne uygun gördüğünü almasıdır.

Hikâye anlatım yönteminde anlatılacak olan hikâyelerin, çocukların zihinsel, duygusal, içinde bulundukları sosyal ve kültürel çevre özellikleri dikkate alınarak seçim yapılmalıdır. Olabildiğince sade, anlaşılır ve akıcı bir dil tercih edilmelidir. Hikâyeyi anlatan öğretmenlerin, jest ve mimiklerine dikkat etmeleri ve öğrencinin ilgisini çekici ifadeler kullanmaları gerekir. Kantarcıoğlu (1988), öğretmenin hikâye anlatım yöntemini uygularken şefkatli, sempatik oluşu, hayal gücüne hitap etmesi durumunda çocukların kendilerini hikâyedeki olay ve şahısların yerine koyabildiklerini dile getirir (Kantarcıoğlu'ndan aktaran Şimşek, 2000, s.65).

“Hikâyeleştirmenin zihinsel süreçlerle ilişkisi o kadar yakındır ki, bir insanın hayata bakışını, yaşadığı olayları aktarırken seçtiği hikâye dili üzerinden yorumlamak mümkündür” (Arı, 2018, s.56).

Çocukların yaşlarına göre ilgi alanları farklılık göstermektedir, buna bağlı olarak tercih ettikleri konu başlıkları da değişkenlik gösterir. Yapılan bir araştırmada belirli yaşlara göre çocukların tercih ettikleri kitapların konu başlıkları şu şekilde belirtilmiştir:

9-10 yaş grubunda: Masallar, alet ve icatlar, meşhur adamların hayatları. Yüzdeleri şu şekildedir.

%32 harp ve casusluk

%29 okul ve spor

%16 izcilik

%23 sergüzeşt

12-13 yaş grubunda: Okuma oranının arttığı bu dönemdeki yüzdeler şu şekildedir:

%37 ev hayatına ait çalışma ve masallar

%15 okul hayatına ait masallar

%6 peri masalları

%7 aşk hikâyeleri

%6 tarihi konular

%29 diğer çeşitli konular (Kantarcıoğlundan aktaran Danacı, 2012, s.32).

Çocukların Hikâyelere ilgi gösterdiği konu başlıkları başka bir araştırmada şu şekilde belirtmiştir:

- 8 yaşında seyahat, coğrafya, ilk çağa ait öyküler
- 9-10 yaşında izcilik, serüven, ünlü kişilerin yaşamı
- 11 yaşında serüven hikâyeleri
- 12 yaşında tarihi hikâyeler ve efsane kahramanları (Yavuzer den aktaran Arslan, 2014, s.29).

“Masal veya hikâye anlatılırken yapılan açıklamalarda detaya inilmemeli, fikirlerin akışı bozulmadan masal ve hikâyenin hızı sağlanmalıdır. Anlatırken gerektiğinde taklitler yapılmalı, konunun daima güzel tarafları üzerinde durulmalı, çocukların çeşitli fikirleriyle nasıl bitirilmesini istiyorlarsa öyle bitirilmelidir. Çocukları kötümser değil, iyimser tabiatlı yapmak için daima çocuğa huzur veren, hayata bağlayan, mutlu sonuçlarla bitirilmelidir. Masal ve hikâye anlatılırken çocuklara soru sorma fırsatı verilmeli, çocukların sözü kesilmemelidir. Çocuk için basit gelen ve ilgisini toplamayan masal ve hikâyelerde hemen gerekli resimlerle ilgi çekilmelidir. Çocuk çabuk yorulacağı için bu anlatma 5-6 dakikadan fazla olmamalıdır” (Kantarcıoğlu’ndan aktaran Danacı, 2012, s.28).

Hikâye anlatım tekniği uygulanırken;

- İlgi çekici bir giriş yapılmalı,
- Gereksiz ayrıntılara yer verilmemeli,

- Hikâyenin uzunluğu ve anlatımın soyutluğu dinleyicinin yaş seviyesine uygun olmalı,
- Yeni kelime ve kavramlar hikâyede öğretilebilir nitelikte ve yoğunlukta olmalı,
- Şişirme üsluptan kaçınılmalı,
- Hikâye anlatımı ile ilgili zamanlama iyi yapılmalıdır (Şimşek'ten aktaran Arslan, 2014, s.29).

Hikâye anlatan kişinin, düz anlatımdan sıyrılması, ilgi çekip kendini dinletebilmesi son derece önemlidir. Özellikle bu yöntem eğitim sisteminde uygulanacak ise, çocukların dikkatlerinin çabucak dağılabileceği, yöntemi monotonluğa sürüklenebileceği düşünülünce bu önem daha fazla artacaktır. Anlatılacak olan hikâye de alternatif anlatım denemeleri uygulanmalı bilhassa hitap edilen yaş grubu düzeyinin özelliklerinin iyi tespit edilip ilgi alanlarının, cinsiyet farklılıklarının göz önünde bulundurularak anlatımın buna yönelik uygulanması, kullanılan metodun etkililiğini artıracaktır. Yöntemin amacını gerçekleştirebilmesi için, günümüz okullarında kullanılan akıllı tahtanın olanaklarından faydalanıp, ilgili resim, karikatür, müzik, kısa film ya da kukla gibi daha birçok unsurdan faydalanılabilir.

“Bir cümleyi kurmanın yüzlerce yolu vardır. Aynı cümleyi yüzlerce farklı şekilde kurmak mümkündür. Bir şeyi söylemenin bir tane yolu yoktur. Aynı şeyi farklı yollardan anlatmayı denemek öğreticidir. Yaratıcılık, aynı şeye farklı acılardan bakabilme becerisidir. Aynı bilgi farklı kurgularla aktarılabilir. Farklı yollardan geçen üç insan, aynı anda aynı şehrin meydanına varabilir. Aynı anda aynı yere varan üç insanın hikâyesini dinlemek güzeldir. Her cümle bir hikâye, her hikâye bir seçimdir” (Arı, 2018, s.60).

Bu çalışmada 9- 12 yaş grubunda bulunan çocukların bilişsel, duyuşsal (duygusal) ve sosyal gelişim özellikleri göz önünde bulundurularak ‘kamp, doğum günü, karne hediyesi’ konu başlıklarıyla üç ayrı hikâyeye yer verilerek, bu konularda resimler yaptırılıp dönemin çizgisel özelliklerine olan tesiri incelenmiştir.

BÖLÜM 3

GERÇEKÇİLİĞİN DOĞUŞU DÖNEMİ (9-12 Yaş) ÇOCUKLARININ GELİŞİM ÖZELLİKLERİ

3.1. Çocuğun Gelişimi

Arı (2008) Gelişimi ileri doğru yapılan bir değişme olarak ifade etmiştir. Değişmenin iki yönlü bir durumu tanımladığını ancak; gelişimi tanımlarken ileri doğru, pozitif (olumlu) yönde bir hareketi ifade ettiğini ve buna bağlı olarak büyüme, olgunlaşma ve öğrenmenin sonucu yeni bir becerinin ortaya konmasının gelişimi anlattığını ileri sürer (s.38).

“Çocuk gelişimi, sadece fiziksel gelişimi ifade eden ‘büyüme’ kavramı ile sınırlı tutulmamalıdır. ‘Büyüme’ ve ‘gelişme’ birbirinden farklı kavramlardır. ‘Gelişim’ kavramı, düzenli, uyumlu ve sürekli bir ilerlemeyi ifade etmektedir. Aynı zamanda ‘gelişim’, ileriye dönük olmakla, değişiklikler arasında belirgin bir ilişkiyi de kapsamaktadır. Gelişim süresi içinde tüm çocuklar aynı gelişim yolunu izlemektedirler. Çocuklarda değişmez olan süreç; çocuğun sırası ile emeklemesi, yürütmesi ve koşması örneğinde olduğu gibidir. Ancak; büyüme ve gelişimin özünde yatan sebeplerden ‘kalıtım’ ve çevresel faktörler’ in etkisi ile çocukların gelişim hızlarıyla bu davranışları başarmak üzere geçirdikleri sürenin bireyden bireye değiştiği görülmektedir” (Yavuzer’den aktaran Yılmaz, 2010, s.10).

Gelişim dinamik bir süreçtir kalıtım ve çevrenin etkileşimiyle meydana gelen bu süreçte, çocukların içinde yaşadıkları sosyal ve doğal çevre, toplumun kültürel yapısı, maddi koşullar gibi değişkenliği olan unsurlar, gelişimin her birey için farklılıklar doğuracağının göstergesidir. Gelişiminin her evresi birbiriyle bağlantılı ve yakından ilgilidir. Bu çalışmada, çocuğun gelişim dönemlerinden biri olan, Ergenlik Öncesi Evre olarak da bildiğimiz Gerçekçiliğin Doğuşu Dönemi (9-12 yaş) çocuklarının çizgisel gelişim özelliklerine değinmeden önce, okul çağında bulunan çocuğun, taşıması gereken gelişim özelliklerine yer verilecektir.

İlköğretimin I. Kademesine tekabül eden 6-12 yaş grubunu içine alan, dönemdeki çocukların gelişim görevlerini ve taşımaları gereken özelliklerini Yeşilyaprak (2007) şu şekilde maddelere ayırmıştır.

- Büyük ve küçük kaslarını kullanmayı öğrenmek,
- Çeşitli oyunlar ve devinsel aktivitelerde beceri kazanmak,
- Kurumsal kurallara uyarak yaşamayı öğrenmek,
- Sosyal gelişimine bağlı olarak yaşlılarıyla iyi geçinmeyi öğrenmek ve başkalarıyla ilişkilerini zenginleştirmek,
- Anne baba dışındaki yetişkinlerle ilişki kurabilmek,
- Bedenini kendine özgü nitelikleri ile tanımak ve kabul etmek,
- Kendi cinsi ile özdeşleşebilmek, kendi cinsine uygun rolleri benimsemek,
- Yaşamında, büyük ölçüde kendisi için önemli olan yetişkinleri model alarak toplumsal ve mesleki roller geliştirmek,
- İlköğretimde hedeflenen okuma, yazma ve aritmetik alanlarında temel beceriler kazanmak,
- Zaman kavramını öğrenmek ve somuttan soyuta usamlama gücünü kazanmak,
- Kendi kararlarını almak, davranışlarının sorumluluğunu üstlenmek ve kişisel bağımsızlığını kazanmaya başlamak,
- Vicdan ve değerler sistemini geliştirmek (s.23-24).

6-12 yaş çocuklarının taşımaları gereken özellikler ise şu şekildedir:

- Büyüme, gelişme, değişim halindedirler.
- Farklı alanlarda, birbirini etkileyen bütünleştirici yaşantılar içindedirler.
- Kendilerini sözel olarak ifade etme yetenekleri nispeten sınırlıdır.
- Olayları muhakeme etme gücü tam olarak gelişmemiştir.
- Herhangi bir aktivite için dikkatleri kısa sürelidir.
- Heyecan ve istekleri kolayca harekete geçirilebilir.

-Karar ve amaçlarını hemen gerçekleştirmek isterler; henüz uzun dönemli planlar yapma durumunda değildirler.

-Duygularını (az çok) açık olarak gösterirler (s.24).

Arı (2008) ya göre “Çocuklar bu dönemde cinsel kimlikleriyle özdeşim kurmaya başlayıp, gerçek anlamda sosyal kuralları tanımaya ve sosyal uyum sağlamaya çalışırlar. Başarma güdüsü ortaya çıkıp, başarı için güdülenirler. Orta çocukluk dönemi de denilen okul çağı çocuklarının gelişimlerinde üç farklı gelişim alanı dikkat çeker. Bunlar, bilişsel alandaki gelişmeler, sosyalleşme süreci ve fiziksel gelişmelerdir”(s.87).

3.2. Bilişsel (Zihinsel) Gelişim

“Çocuğun artistik gelişimi, insanın sanat alanındaki gelişimini ima eder. Bu nedenle çocukların yaş gruplarına göre bilişsel gelişim düzeylerine göz atmakta yarar olduğu düşünülmektedir. Çünkü bilişsel gelişim; bebeklikten yetişkinliğe kadar, bireyin çevreyi, dünyayı anlama yollarının daha karmaşık ve etkili hale gelmesi sürecidir”(Gentle’ den Artut, 2013, s. 236).

“Bilişsel gelişim, çocuk gelişiminin en önemli bölümlerindendir. Gelişimin bu alanı gerek motor gelişimini, gerekse duyu gelişimini değerlendirme gücüdür”(Atabek’ den aktaran Yılmaz, 2010, s.15). Ömeroğlu ve Ulutaş (2007) çalışmasında, 6-12 yaşında olan okul çocuklarının zihinsel gelişimlerinin büyük bir bölümünün okul ortamında geliştiğini ve okul ortamının bu nedenle çok önemli bir yere sahip olduğunu dile getirir (s.37).

“Bilişsel gelişime ilişkin en önemli görüşleri ileri süren İsviçreli psikolog Jean Piaget’ye göre, çocuk, kendi dünyasına bir anlam kazandırabilmek için çevresindeki insan ve objelerle ilgili bir faaliyet içine girer. Çocuk ilkel koordinasyonlardan, Piaget’nin deyimiyle, soyut muhakeme, kuramsal (nazari) situasyonları akılcı yolla düşünebilmek, zihinsel hareket ve kuralları düzenleyebilmek anlamına gelen işlemlere (operasyonlara), yani daha karmaşık ve yüksek düzeydeki yapılara doğru belirgin bir caba içindedir” (Yavuzer’den aktaran Çınar, 2006, s.9).

Okul çağında olan çocuğun bilişsel gelişimini Somut işlemler evresi olarak tanımlayan Piaget’e göre zihinsel gelişim evreleri şu şekildedir:

Duyu-hareket dönemi (0-2 yaş)

İşlem öncesi dönem (2-7 yaş)

Somut işlemler dönemi (7-11 yaş)

Soyut işlemler dönemi (11 yaş ve üstü) (Shaffer'dan aktaran Ömeroğlu ve Ulutaş, 2007, s.37).

“Sanatsal gelişimin bu evresinde (aşağı yukarı 9 yaştan 12 yaşa kadar) somut işlemler dönemi sürmektedir ve çocuk benmerkezli düşünceden uzaklaşmaya devam etmektedir”(Malchiodi, 2005, s. 133).

Meggitt (2013) çalışmasında, Piaget'nin somut işlemler evresine girerken çocuğun düşünme tarzının daha akılcı, düzenli ve esnek olmaya başladığını, düşünürken bir kaç şeyi aynı anda zihinlerinde tutabildiklerini, hem geçmişini hem de geleceği düşünebildiklerini ileri sürer (s.171). “Piaget zihinsel bir işlemi, gerçekleşmemiş olsa da bir şeyin sonuçlarını doğru ‘hayal etme’ yetisi olarak tanımlar. Somut işlemler evresinde zihinsel işlemler gerçek insanlar, mekânlar ve çocuğun çevresinde gördüğü nesnelere dayandığından ‘somut’ tur”(Meggitt, 2013, s.172).

“Somut işlemler döneminde işlem öncesi dönemine göre dilin öğrenilmesinde, sosyalleşmede ve özellikle düşünme süreçlerinde önemli ilerlemeler olur. Somut işlemler döneminde düşüncedeki ilerleme, bir önceki döneme göre çok ileridedir. Bu dönemde gerçek işlemlerin ortaya çıktığı belirgin olarak gözlenir”(Arı, 2008, s.90).

“Piaget'nin çalışmaları toplumsal ve ahlaki gelişimin anlaşılmasında, bilişsel temellerin önemine değinmektedir. Bilişsel gelişim kuramı, temeldeki yapı ile yaşantı arasındaki dinamik etkileşimi vurgulayarak; bilişsel yeteneklerin gelişimine ve zihnin simgesel tasarımları anlama ve kullanma becerisine önem vermektedir”(Onur'dan aktaran Yılmaz, 2010, s.16).

Genel olarak somut işlem evresinde bulunan çocukların özelliklerini Meggitt (2013), 8-11 yaşları özellikleri olarak şu şekilde incelemiştir:

8-9 yaşındaki çocuklarda:

- hatırlama ve dikkat, konuşma ve düşüncelerini ifade etme yetileri daha da gelişir
- ileriye dönük plan yapabilir ve yaptıklarını değerlendirebilir
- düşünme ve akıl yürütme yetisi artmıştır
- soyut kavramlarla düşünebilir
- çeşitli etkinliklerden hoşlanır-bir kulübe katılma, kuralları olan oyunlar oynama ve koleksiyon yapma gibi

-dikiş dikme, ayakkabı boyama gibi görev niteliğinde projelerden hoşlanır.

10-11 yaşındaki çocuklarda:

-uzamsal mantık gelişmektedir: bu çevredeki mesafe ve yön hakkında bilgi veren ipuçlarını anlayıp sonuç çıkarma (akıl yürütme) yetisidir

-başka birinin davranışlarının ardındaki amacı anlamaya başlar

-dikkatini daha uzun süre bir iş üzerinde odaklayabilir

-bellekle ilgili stratejiler geliştirmeye başlar

-madde, alkol ve tütünü merak etmeye başlayabilir

-belirli yetenekleri sergileyebilir, yazı, matematik, resim, müzik ya da tahta işlerinde özel beceriler gösterebilir (s.171-172).

“Bütün çocukların bilişsel gelişimleri aynı şekilde olmayabilir. Çocukların içinde bulundukları ortam bilişsel yeteneklerini etkiler. Eğer çocuk uyarıcılarla dolu bir ortamda bulunuyor ve yeteneklerini kullanmak için destekleniyorsa, bilişsel olarak üstün bir durumda olabilir. Öğrenmeyle ilgili olan ve bilgili olma merakı içinde araştıran ve soruşturan çocuklar, somut işlemler döneminde daha başarılı olurlar”(Frost vd. den aktaran Ömeroğlu ve Ulutaş, 2007, s.49).

Çocukların bilişsel gelişimlerdeki farklılıkları, çevresel etmenlerden başka kalıtımla gelen zekâ da son derece etkilemektedir. Bilişsel alan diğer gelişim alanlarıyla bağlantılı olup diğer gelişim evrelerine olan etkisi yadsınamaz bir gerçektir. Bu nedenle çocuğun gelişiminde büyük rol oynayan ebeveynlerin ve öğretmenlerin görev ve sorumlulukları bir hayli artmaktadır.

3.3. Fiziksel (Bedensel) ve Motor Gelişim

“Orta çocukluk döneminde bedensel gelişme ilk çocukluk ve ergenlik dönemlerine kıyasla yavaş ancak süreklilik gösteren bir özelliğe sahiptir, iskelet yapısındaki gelişmeler, kas sistemindeki ve motor becerilerdeki gelişmeler önem kazanır”(Arı, 2008, s.88).

Meggitt (2013), 8-12 yaşlarında bulunan okul çağı çocuklarının fiziksel gelişimlerinde, kaba motor becerilerin özelliklerinde genelde erkek çocuklarda görülen sekme, zıplama ve hoplama gibi denge ve kesin hareketler gerektirenlerin dışında kaba motor becerilerin kız çocuklarına göre daha hızlı geliştiğini ileri sürer (s. 170).

Meggitt (2013) e göre 8-9 yaşındaki çocuklar:

- kolayca bisiklete binebilir
- gücü ve koordinasyonu artmıştır
- esneklik, denge ve çevikliği arttığından kontrol ve koordinasyonu daha iyidir
- enerjik oyunlar oynar ve sporlar yapar.

10-11 yaşındaki çocuklar:

-fiziksel olgunlaşma kızlar ve erkeklerde farklıdır. Kız çocuklarda puperte erkek çocuklara göre daha erkendir ve genellikle 2 yıl kadar ilerde olurlar

-beden oranları erişkinlere benzemeye başlar.

İnce motor becerileri için ise özellikler şu şekilde açıklanmıştır:

- küçük kaslarını da kontrol edebilmektedir
- yazma ve resim çizme becerileri gelişmiştir
- giysi ve yüz hatlarına ilişkin ayrıntılar içeren insan resimleri çizebilir
- karmaşık ve ayrıntılı resimler çizebilir ve ilk kez resimlerinde derinlik (uzaktaki nesneleri daha küçük çizmek gibi) ve üç boyutlu unsurlar vardır

Video ve bilgisayar oyunları dâhil olmak üzere el-göz koordinasyonu gerektiren karmaşık oyunlarda beceri kazanmaktadır

-ahşap işi ya da dikiş nakış işleri gibi ayrıntı gerektiren görevlerin üstesinden gelebilir

-genellikle el yazısı kullanarak belirli bir stilde yazmaya başlamıştır (Meggitt, 2013, s.170-171).

“7 yaşındaki çocuklar kalemi parmaklarıyla tutabilirler, yazı yazabilirler. Yazı yazarken parmaklar üzerinde tam kontrol sağlanamadığından ve el-göz koordinasyonu yetersiz olduğundan yazılar hem iri hem de eğridir. 8-10 yaşlar arasında parmaklar üzerindeki kontrol artar. Yazı ve çizgiler düzelir. 10-12 yaş arasında çocuklar ellerini bir yetişkin gibi kullanmaya başlarlar. Bu yaşlarda kızlar erkeklere göre el becerilerinde daha usta davranırlar”(Santrock’dan aktaran Arı, 2008, s.89).

3.4. Psikososyal (Kişisel-Duygusal ve Sosyal) Gelişim

“Genel olarak bireyi diğer kişilerden ayıran, bireye özgü ve tutarlı olarak gösterilen davranış özelliklerinin kişiliği oluşturduğu kabul edilmektedir. Kişilik gelişimi farklı dönemlerde farklı özellikler göstermektedir. Bireyin belli bir dönemdeki kişilik özellikleri, onun fiziksel, bilişsel vb. alanlardaki gelişim özellikleriyle etkileşim içinde oluşmaktadır”(Erden ve Akman’ dan aktaran Ömeroğlu ve Ulutaş, 2007, s.65).

Meggitt (2013) okul çağındaki çocukların kişilik, duygusal ve sosyal gelişim özelliklerini maddeler halinde şu şekilde açıklamıştır:

8-9 yaşındaki çocuğun:

- kolayca cesareti kırılabilir
- becerilerinden gurur duyar
- belirli faaliyet ve hüneler ‘erkeksi’ ve ‘kadınsı’ olarak tanımlamaya başlar
- zaman zaman münakaşacı ve buyurgan olmasına karşın aynı zamanda cömert ve duyarlı da olabilmektedir
- emosyonlarını kontrol etme yetisi gelişmiştir
- olayları başka bir çocuğun bakış açısından görmeye başlamıştır, ancak başkalarının duygularını ve ihtiyaçlarını anlamada hala zorlanır
- kurallı oyunlar oynamak ve icat etmekten hoşlanır
- işbirliği yapma eğilimindedir ve sorumluluk almaktan hoşlanır
- anne baba figürlerine kuvvetli bir bağlılığı vardır
- genellikle aynı cinsten yaşlılarıyla, çoğu zaman komşuluk, ortak ilgi alanları ve hobiler nedeniyle arkadaşlık kurar; kız çocukların erkek çocuklara kıyasla daha az, ancak duygusal açıdan daha yakın arkadaşları vardır.

11-12 yaşındaki çocuk:

- duygularını daha iyi ifade edebilir ya da sosyal açıdan kabul edilebilir şekilde gizleyebilir
- puperteye ilişkili ani, çarpıcı emosyonel değişiklikler görülebilir (özellikle erkek çocuklardan daha erken puberteye giren kız çocuklarda)
- eleştiriye karşı özellikle duyarlı olma eğilimindedir

-boş zamanlarını arkadaşlarıyla geçirmeyi tercih eder ve aynı cinsten çocuklardan oluşan küçük gruplara katılmayı sürdürür, ancak karşı cinsin de farkındadır

- yaşlılarının baskısına daha kolay boyun eğer ve arkadaşları gibi konuşmak, giyinmek ve davranmak ister (s.173-174).

“Sosyal gelişim; kişinin sosyal uyarıcıya, özellikle grup yaşamının baskı ve zorluklarına karşı duyarlık geliştirmesi, grubunda ya da kültüründe başkalarıyla geçinebilmesi, onlar gibi davranabilmesidir”(Yavuzer'den aktaran Yumrutepe, 2016, s.14-15). Bireyin sosyal, duygusal ve kişilik gelişiminde, genetik yapısı, onu yetiştiren aile, çocuğun yaşadığı toplum, ikamet ettiği mevki, arkadaşları, teknolojiyle gelişen kitle iletişim araçları, ailenin çocuğa sunduğu maddi imkânlar vb. gibi dış etmenler etkilidir.

Araştırmada incelenen 9-12 yaş grubu, ergenlikten hemen önceki dönem olduğu için bu yaş grubu çocuklarının duygu değişimleri, içinde bulundukları geçiş döneminin hassasiyeti de göz önünde bulundurularak aile ve öğretmenlerin, çocuğun sağlıklı bir kimlik oluşturmada etkisi son derece büyüktür. Sağlıklı bir kimlik oluşumu, çocuğun ileriki dönemlerde kendisine ve topluma faydalı bir birey olarak yetişmesi için elzemdir.

3.5. Çocuğun Çizgisel-Artistik Gelişimi ve Gerçekçiliğin Doğuşu Dönemi (9-12 Yaş)

İnsanın fiziksel, bilişsel, duyuşsal gelişimi, okulda ya da sosyal çevrede öğrenilen her türlü davranışla son derece ilgilidir. Üst kısımda da tanımlamalarına yer verilen bu gelişim alanlarının birbiriyle bağlantılı olmasından dolayı çocuğun artistik, sanatsal gelişimiyle de bağlantısı yadsınamaz bir gerçektir.

“Brittain’ e göre çocukların referans çevrelerinin genişlemesi, genel eğitimde ve sanat eğitiminde önemli ilkelerden biridir. Bu çevreyi, ilgi alanları genişletmek için çocuğun gelişim düzeyi esas alınmalıdır”(Artut, 2013, s.234).

“Çocukların çizgisel gelişimi, onların bedensel, duygusal, sosyal ve düşünsel gelişimleriyle sıkı sıkıya bağlantılıdır. Çocuğun zihinsel ve bedensel gelişimine paralel olarak sanat faaliyetlerinde belirgin bir değişim gözlenir. Bu değişim ergenlik dönemine kadar sürer. Çocuk resimlerinin sistematik bir gelişme çizgisi izlediğine ilk dikkat çekilerek, resimlerin basit olandan karmaşığa doğru organik bir biçimde geliştiği de ifade edilmektedir” (Yavuzer’ den aktaran Yumrutepe, 2016, s.18).

“Görsel sanatlar eğitimi denince öncelikle akla duyuşsal öğrenme gelmektedir. Duyuşsal öğrenme sanat eğitiminin hedefleri arasında sıkça yer alır. Çünkü görsel sanatlar eğitimi ile duyuşsal öğrenme arasında yakın bir ilişki vardır” (Ayaydın, 2015, s.52).

Görsel sanatlar eğitiminde özellikle öğrencilerin yetişmesinin duygusal boyutundan ve sanatın buna etkisinden sıkça bahsedilmekte diyen Ayaydın (2015), bu durumun özellikle duyuşsal alanın, görsel sanatlar eğitiminin bilişsel boyutunu arka plana atıldığını düşündürebileceğini söyler (s.53). Oysaki Artut (2013) a göre; çocuğun bilişsel gelişimi, çizgisel artistik gelişim düzeyi ile yakından ilgilidir (s. 236).

“Görsel sanatlarda öğrenme bilişsel ve entelektüel bir olaydır, bu hayal gücünü geliştirmeyi bunun yanında insanın his ve duygularını ifade edebilmeyi, ayrıntıları yakalayabilme gücünü geliştirmeyi gerektirir”(Brandt’dan aktaran Ayaydın, 2015, s.54).

“Lowenfel’de göre çocukların resimde fark edilen büyümesi, düşüncelerin düzenlenmesi ve bilişsel yeteneklerin gelişmesine benzer. Bu bağlamda resimle anlatımlar motor beceriler, algılama, dil sembol oluşumu, duygusal farkındalık, uzamsal oryantasyon gibi çeşitli alanlarda ortaya çıkan yeteneklerinin göstergesidir”(Malchiodi’den aktaran Yumrutepe, 2016, s.18).

Birçok araştırmacının çocuğun çizgisel gelişim dönemlerini belirlediğini S. Buyurgan ve Buyurgan (2012), bu evrelerin isimlendirilmesinin birçoğunda benzerlik gösterdiğini dile getirir. Lowenfeld’in belirlediği çizgisel gelişim evreleri şöyledir:

Karalama Evresi (2 ile 4 yaş arası)

Şema Öncesi Evre (4 ile 7 yaş arası)

Şematik evre (7 ile 9 yaş arası)

Ergenlik Öncesi Evre (9 ile 11 yaş arası)

Mantık Çağı (11 ile 13 yaş arası)

Ergenlik Krizi (13 yaş ve ötesi) (s. 43).

Gerçekçiliğin Doğuşu Dönemi olarak da bilinen Ergenlik Öncesi Evre (9-12 yaş) aralığında olan çocukları kapsar. Malchiodi (2005) çalışmasında, bu dönemdeki çocukların, başkalarının düşüncelerine, görüşlerine ve hislerine dikkat etmeye başladıklarını ileri sürer. Kişilerarası ilişkileri, sebep sonuç ilişkisini ve birbirine bağımlı olmayı anlamaya yeni başladıkları bu evre grup içinde çalışma yeteneğinin temellerini

oluşturur. Etrafındaki dünyayı hızla fark etmeye başlayan bu yaş grubu çocukları daha önceki anlatım yolları (şematik temsiller gibi) artık kendi algılamalarını resimlerinde gösterme gereksinimlerine cevap vermezler (s.133).

“Bedensel ve psikolojik gelişim ve değişkenliklerin kritik olduğu bir dönemdir. Temel eğitimin sonlarına sarkan bu dönem “gruplaşma” veya “başkaldırma/çete” dönemi de denmektedir. Ön ergenliğe karşılık gelen bu dönemde çocuklar çizimlerinde çevrelerinin sosyal ve fiziksel karakteristik özelliklerini yansıtır”(Devid ve Ormrod’ dan aktaran Artut, 2013, s.253). “Bu dönem çocuğunun resminde artık erken yılların güçsüz fakat özgür havası kalkmış, içinde yaşadığı kültür ve toplumun bazı zevk ölçülerine uyma kaygısı egemen olmuştur” (Yavuzer, 2009, s.65). “Genel olarak 9 veya 10 yaşlarına geldiklerinde çocuklar resimlerinde gerçekçi diye algıladıklarını göstermekle çok ilgilidirler”(Malchiodi, 2005, s. 133).

“Bu yaşlardaki çocuk artık toplumun bir üyesi olduğundan haberdardır ve bu haberdar oluşu çizgilerine yansımaya başlamıştır. Bu dönemdeki çocuğun daha önceki çalışmalarına oranla daha ayrıntılı çizimler çizdiği ve daha gerçekçi bir yaklaşımda olduğu gözlenmektedir”(Yavuzer, 2009, s.65).

“Şematik temsilden uzaklaşma ve çizgi, biçim ve ayrıntıyla anlatılarda artan bir karmaşıklık vardır. İlk perspektif denemeleri yapılır. Çocuklar artık basit bir yer çizgisi çizmezler, yerine derinlik yaratmak için yerle göğün birleşmesini çizerler. Doğadaki renkleri daha sadık olarak gösterirler (yapraklar tek bir yeşil yerine pek çok renk olabilir) ve insan figüründe cinslere göre özellikler daha ayrıntılı ve farklıdır (saç, giysi ve beden yapısı daha ayrıntılıdır)” (Malchiodi, 2005, s.134).

“Giderek beden ve zihnen büyüyen okul çocuğu aracı daha iyi kullanmaya başlar. Teknikleri öğrenir ve uygular. Kas gücü ve dikkat süresi artar. Dokuz-on bir yaşlarında resimlerinde artık kız erkek ayrımı iyice hissedilmeye başlar” (S.Buyurgan ve Buyurgan, 2012, s.55). Artut (2004) a göre bu dönemde, çoğunlukla erken yıllarda olduğu gibi bağımsız ve özgür bir biçimde gördüklerini resimlerine aktarma eğilimi vardır. Diğer yandan ise gelişimle beraber gelen gerçeklere uyma, çevrenin isteklerine cevap verebilme ikilemi arasında kalırlar. Örneğin, çizim veya boyama yaparken ‘Acaba resimlerim beğenilir mi? Yanlış yapar mıyım? Boş yerleri boyamasam olmaz mı?’ gibi cümleler kurarak korku ve çekingenlik gösterirler (s.210). “Çocuğun bu yıllarda kendini anlatma gücüne olan güveni sık sık sarsılır. Kısaca yaratıcı etkinliklerinde beceriksiz ve

şaşkındırlar. Fiziksel, zihinsel ve duygusal büyüme sonucu, artık daha önceki yıllarda kullandıkları üslup onları doyurmaz’’ (San’ dan aktaran Yavuzer, 2009, s.66).

Bu ikircikli tutumu sergileyen çocuk, dönemde ayrıntılı çizimi son derece önemser ancak; arkadaşlarının ve öğretmenin, çizdiklerini görmesini istemez. Ergenliğin hemen öncesinde olan çocuk, kuşkulu ve tedirgin bir tavır sergiler. Yavuzer (2009), dönem itibariyle çocukların en büyük gereksinmelerinin kişiliklerini bulmaları, güçlerinin farkına varmaları ve grupları içerisinde kendi ilişkilerini geliştirebilmeleri olduğunu ileri sürer (s.65). Malchiodi (2005), bu yaşlarda çocukların resimlerini inceleyen birçok araştırmacının çocuğun önceki evrelerden daha az özgür ve daha az sevimli olduğuna inanır. Çünkü resimle anlatımda çocuk daha tutucudur ve resimleri aslının aynısı gibidir çünkü anlatımlarında ‘fotoğrafik bir etki’ elde etmeyi isterler (s.134).

Gerçekçiliğin Doğuşu Döneminde olan çocuklar, İlköğretimin I. kademesine tekabül eden 5. ve 6. sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır.

Artut (2004) araştırmasında 5. ve 6. sınıf düzeyindeki öğrencilerin taşıması gereken özellikleri maddeler halinde sıralamıştır. Bunlar:

1. Ara renkleri ve onların türevlerini oluşturabilmelidir.
2. Sanat etkinliklerinde renk şemalarını anlayabilmeli, tanıyabilmelidir.
3. Seçkin, bilinen sanatçıların yapılarını tanıyabilmelidir.
4. Farklı karakterlerdeki çizgilerin kullanımında yetkinleşebilmelidir.
5. Çevresindeki olay ve sorunlara karşı daha duyarlı olabilecek düzeye gelebilmiş olmalıdır.
6. Kendisinin ve arkadaşlarının yapıtlarının anlam ve amacı hakkında hipotezler veya görüşler belirtebilmeli, kritik yapabilmelidir.
7. Simetrik veya asimetrik olarak dengelenmiş sanat ürünleri oluşturabilmelidir.
8. Kâğıt veya kartondan üç boyutlu şekiller oluşturabilmelidir.
9. Bazı hazır nesnelerin kompozisyonlarını oluşturarak onlara anlam yükleyebilme becerisine sahip olabilmelidir.
10. Sanat yapıtlarında bir temayı-duyguyu açıklayabilmek için ışık ve gölgesi kullanabilmelidir.

11. Sanat yapıtlarında gerekli-gereksiz figür veya modelleri ayırt edebilmelidir.
12. Çizgi ve renkleri özel konuların işlenişinde başarılı bir şekilde kullanabilmelidir.
13. Kişisel kahramanlarını yaratabilecek sanatsal etkinliklerde bulunabilmeli.
14. Sanat yapıtlarını kültürel değerlerin bir yansıması olarak düşünölebilmeli.
15. Çizgi, şekil ve rengi figüratif olmayan bir anlayış (biçimci) ile ifade gücüne erişebilmeli.
16. Yapıtlarında derinlik etkileri hissedilmelidir.
17. Sanat yapıtlarında anlatılan evrensel temaları fark edebilmelidir.
18. Çevredeki belirgin sanatsal sorunları algılayabilecek, hissedebilecek düzeyde olabilmelidir (s.282).

Artut (2013), çalışmasında 9-12 yaş grubunda olan çocuk resimlerinin ortak özelliklerini ise şu şekilde özetlemiştir:

- Olaylar, eşyalar ve gerçekler arasında ilişki kurabilme, plan yapabilme yetisi büyük ölçüde gelişmiştir. Perspektif etkiler görülür.
- Kız ve erkekler arasındaki cinsiyet farklılığından kaynaklanan konuların seçimi ön plana çıkar. Cinsiyet ayrimından kaynaklanan özellikler insan figürlerinde kendini gösterir.
- Geometrik çizgilerden uzaklaşmıştır. Resimlerinde katı gerçekçilik egemendir. Detaylara ilişkin farkındalıkları gelişmiştir.
- Renk kavramının geliştiğı, renkleri anlam ve amaçlarına uygun olarak tercih ettikleri görülür (s.254).

Yavuzer (2009) bu dönemde konu seçiminde kızlar ve erkekler arasında cinsiyetçi ayrımların başladığını, erkek çocukların daha çok tekneler, uçaklar, trenler, savaş ve spor sahnelerini, kız çocuklarının ise kadın yüzleri, giysiler, evler, çiçekler ve yavru hayvanlar çizdiklerini söyler (s.66). Artut (2004), bu dönem resimlerinden anlamlı sonuçlar alınabilmesi için, işlenen konularda, sakın veya coşkulu duygusal içerikli konuları işaret eder. Bu konular; ‘çevremizde pazaryeri, market alışverişleri, bayramlar, köyde düğün-köy yaşantısı, mevsimler, kışa hazırlık, doğum günleri, kırdaki çiçek toplamak, çevremizde trafik, masal-öykü ve efsanelere dayalı betimlemeler’ olabilir (s.211).

BÖLÜM 4

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, Sanat eğitiminde 9-12 yaş Gerçekçiliğin Doğuşu Dönemine ait ve Hikâye Anlatım Yöntemi ile ilgili görülen, ulaşılabilen araştırmalar hakkında kısaca özete yer verilmiştir.

Kayahan (2010) hazırlamış olduğu çalışmada İlköğretim I. kademe 5. sınıf öğrencilerinde görsel sanatlar eğitiminde Hikâye Anlatım Yöntemini kullanarak bu yöntemin çocuğun yaratıcılığına olan etkilerini araştırmıştır. Araştırmacı, 5.sınıf bir grup öğrenciye Jules Verne ye ait olan "Ay'a Yolculuk" adlı eserini özetleyerek öğrencilere uygulamıştır. Bunun yanında diğer bir gruba da konu başlığını vererek klasik anlatım yöntemiyle resimler yaptırmıştır. Yapılan uygulamaların değerlendirilmesi için de "İlköğretim 5. sınıf yaratıcılığı inceleme kriteri" uzman görüşleriyle birlikte oluşturularak incelenmiştir.

Araştırma sonucunda; ilköğretim I. kademe görsel sanatlar eğitimi dersinde, hikâye anlatım yönteminin öğrencilerin yaratıcılıklarına olumlu yönde katkı sağladığı tespit edilmiştir.

Şimşek'in 2000 yılında ilköğretim Sosyal Bilgiler dersinde öğretim yöntemi olarak Hikâye Anlatım Yöntemini kullanmıştır. Akademik başarıya katkısının yanında İlköğretimde hikâye anlatım yöntemini, düz anlatım yöntemiyle karşılaştırarak incelemiştir.

Araştırmada 6. ve 7. sınıflardan ikişer şube olmak üzere toplamda dört şube seçilip Hikâye Anlatım Yöntemi ve düz anlatım yöntemi kullanılmıştır. Uygulama öncesi ön test, uygulama sonrası son test verilerek, elde edilen bulgular belirlenmiş olan istatistiksel yöntemlerle çözümlenip değerlendirilmiştir.

Araştırmanın sonucunda, Hikâye anlatım yönteminin uygulandığı sınıflardaki öğrencilerin bilgi düzeyi erişleri ile düz anlatım yönteminin kullanıldığı sınıfların şubelerindeki öğrencilerin bilgi düzeyi erişleri arasında anlamlı bir fark olduğu ve hikâye anlatım

yönteminin kullanılmasının öğrencilerin bilgi düzeyi erişlerini artırıcı güce sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Arslan (2014) araştırmasında Sosyal Bilgiler dersinde Hikâye Anlatım yönteminden yola çıkarak 7. sınıf öğrencilerinde, bu yöntemin akademik başarıya olan etkisini araştırmıştır. Tarihte Yolculuk ünitesi kapsamındaki tarih konularını hikâye anlatım yöntemiyle 7. sınıf öğrencileri üzerinde deneysel desen kullanarak incelemiştir. Her biri 81 öğrenciden oluşan deney ve kontrol grupları yansız atama ile seçilmiştir. Deney grubuna çalışma kapsamında seçilen hikâyeler sunulmuştur. Kontrol grubunda ders normal seyrinde devam etmiştir. Uygulama öncesinde ön test, uygulama sonrasında son test yapılmıştır. Ön test ve son test arasındaki farklılığı ortaya koymak için “T Testi” ve son test sonuçları arasındaki farklılığı test eden “Kovaryans (ANCOVA)” analizi kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlar Hikâye anlatım yönteminin öğrencilerin akademik başarısına olumlu katkı yaptığını göstermiştir.

Arıbaş İşler’in (2014) yılında 9-12 yaş grubundaki Gerçekçiliğin Doğuşu Dönemindeki öğrencilerin sanat eğitiminde, öğrenci çalışmalarında bilinçlendirme öncesi ve bilinçlendirme sonrasında araştırmıştır. Araştırmada, öğrencilerin çizdikleri resimleri neden yaptığını anlamasını sağlamak, ortaya çıkan güven duygusunu çocuğa aşılama ve sorumluluk duygusunu geliştirmek amaçlanmıştır. Bilinçlendirme öncesi ve sonrasında sonuçlarının farklı olacağını tespit etmek de bir başka amaçtır.

Araştırmacı tarafından öğrencilere bilinçlendirme öncesi resim yaptırılmış, daha sonra yapılan bu çalışmalar değerlendirilmiştir. Öğrenci ile birebir gerçekleşen konuşmalar neticesinde hangi duygularını resmine aktardığı anlaşılmaya çalışılmıştır. Elde edilen bu veriler nitel araştırma yönteminin ilkeleri çerçevesinde değerlendirilmiş olup, hem betimsel çözümleme hem de içerik çözümlemesi yapılmıştır.

BÖLÜM 5

YÖNTEM

5.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, konularla alakalı kaynak ve araştırmaların belirlenmesi için öncelikle literatür taraması yapılmıştır.

Araştırma, içerik çözümlemesi ve yorumlanması açısından tek grup ön test son test deneysel bir çalışmadır. Gerçekçiliğin Doğuşu Dönemindeki (9-12 yaş) 5. ve 6. sınıf kız öğrencilerinin, sanat eğitiminde 2 farklı öğretim yöntemi kullanılmış olup bu süre 6 hafta ile sınırlandırılmıştır. Yöntemlerin ilki, klasik anlatıma dayalı geleneksel yöntem, bir diğeri ise farklı disiplinlerde kullanılan hikâye anlatım yöntemidir.

Bu uygulamaların etkisini ortaya koymak amacıyla, 5. ve 6. sınıf öğrencilerinden rastgele (random) seçilmiş olan 10 kız öğrenci, geleneksel yöntemle 3 konuda ‘kamp, doğum günü, karne hediyesi’ resim yapmıştır. Daha sonra bu konu başlıkları araştırmacı tarafından hikâyelere çevrilip aynı öğrencilere Hikâye Anlatım yöntemiyle uygulatılmıştır. Klasik metotla uygulanan çalışmalar ile Hikâye anlatım yöntemiyle yapılan resimlerin karşılaştırılmasından elde edilen bulgular, danışman eşliğinde belirlenen kriterlerle yorumlanmıştır.

5.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Konya İli İlköğretimlerinde bulunan 9-12 yaş aralığında ki 5. ve 6. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise, Konya İli Karatay İlçesinde bulunan Ovakavağı İmam Hatip Ortaokulunda 5. ve 6. sınıf (Gerçekçiliğin Doğuşu Dönemi, 9-12 yaş aralığı) tesadüfen seçilen 10 kız öğrenci oluşturmaktadır.

5.3. Verilerin Toplanması

Bu araştırma hazırlanırken, veriler toplanırken kapsamlı olarak literatür taraması yapılmış olup; Gazi Üniversitesi Kütüphanesi, Konya İl Halk Kütüphanesi, Selçuk Üniversitesi Prof. Dr. Erol Güngör Kütüphanesi, YÖK Doküasyon Merkezi Tez Tarama Bölümünden faydalanılmıştır.

Diğer veriler; 5. ve 6. sınıf öğrencilerinden rastgele (random) seçilen öğrencilere, sade konu başlığı olarak verilen, geleneksel (klasik) yöntem kullanılarak uygulatılan resimler ile Hikâye Anlatım yöntemine dayalı olarak yaptırılan resimlerin karşılaştırılmasıyla elde edilmiştir.

5.4. Verilerin Analizi

Bu araştırmada, kütüphane ve internet araştırmaları sonucunda elde edilen yayınlar (kitap, makale, tez, bildiri) incelenerek kuramsal kısmın oluşturulmasında kaynak olarak kullanılmıştır.

9-12 yaş grubu dönemindeki 5. ve 6. sınıf öğrencilerine iki ayrı yöntem (Geleneksel/Klasik Yöntem ve Hikâye Anlatım Yöntemi) sunulurarak uygulaması yaptırılan resimler, danışman gözetiminde seçilen aşağıdaki kriterlere göre incelenerek analizi yapılmıştır.

- Çizgi (Farklı karakterdeki çizgileri kullanılabilmeye yetkinleşebilen çocuğun, çizgileri kullanmadaki çeşitliliği)
- Renk (Renkleri anlam ve amaçlarına uygun olarak kullanabilme, kâğıdın tüm yüzeyini boşluk bırakmadan doldurabilme)
- Form ve Şekil (nesnelerin doğal yapısını form ve şekillerle ifade edebilme)
- Leke (Ara renkleri ve onların türevlerini oluşturabilme, temayı ve duyguyu verebilmek için ışık ve gölgeyi kullanma yetisi)
- Hareket (Ritim) (Anlatımın eylemsel ve ritimsel açıdan zenginliği)

BÖLÜM 6

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, belirlenen konu başlıkları (kamp, doğum günü, karne hediyesi) ve hikâyeleştirilen bu konularda, Gerçekçiliğin Doğuşu Dönemi'nde (9-12 yaş) bulunan 5. ve 6. sınıf kız öğrenci resimleri, danışman eşliğinde tespit edilen kriterlerce (çizgi, renk, form ve şekil, leke, hareket (ritim)) incelenerek dönemin çizgisel özelliklerine göre resimlerinin analizleri yapılmıştır. Ayrıca resimler, mekân, konuya uygunluk ve yaratıcılık açısından da değerlendirilmiştir. Toplamda 6 hafta da yapılan resimlerde ilk olarak geleneksel yöntemle salt konu başlıkları verilmiştir. Herhangi bir müdahale yapılmadan ortaya çıkan resimler pastel boya tekniğiyle uygulanmıştır. Bir ders saatinin kısıtlılığı dolayısıyla bazı çalışmalar yarım kalmıştır. Diğer hafta, uygulanan konu başlıkları hikâyelere araştırmacı tarafından çevrilerek yöntemin basamakları dikkate alınarak uygulanmıştır. Elde edilen bulgular ve yorumları aşağıda belirtilmiştir.

Resim 1/2

Çizgi

Resim 1 de öğrenci, kamp konulu çalışmasında, ön planda olan çadırları, kesikli, kısa çizgilerle ikiye ayırmış ve birbirlerine simetrik olarak çizilen eğik çizgilerle çadırlarını oluşturmuştur. Dağların arasından akan nehirde ise kırıklı çizgiye yer veren çocuk, bu çizgileri paralel olarak uzaktan yakına doğru genişleterek çizmesiyle, derinliğin kendini belli etmeye başladığı dönemde bunu hissettirmiştir. Yarım daire şeklindeki dağların bittiği yer çizgisi keskin yatay çizgiyle boylu boyunca belirtilmiştir. Arka arkaya dizili olan ağaçlarda, yarım eğri biçimdeki çizgileri de görmek mümkündür. Çocuğun özellikle fonu

boyarken kısa, kesikli çizgileri dikkat çekicidir. Çocuk, çizgisel dönemin özelliklerinden beklenen, farklı karakterdeki çizgi zenginliklerinden bir kısmını taşımaktadır.

Hikâye haline getirilen kamp konusunun resmedildiği Resim 2 de zengin çizgisel bir anlatım hâkimdir. Bu çalışmada diğer resimdeki mekâna benzetilmiş aynı çizgilerin kullanıldığı dağlar, nehir, ağaçlar ve çadırlar burada da karşımıza çıkıyor. Nehre ek olarak çadırların arka fona doğru küçük üçgenler olarak belirtilmesi ve ön kısımda bulunan kırıklı çizgilerle ifade edilen ağacın diğerlerine oranla büyük çizilmesi açısından perspektif çağrışımları bu resimde de görebiliyoruz. Ön kısımda duran otobüste dikey ve yatay çizgiler hâkimdir. Figürlerin ateş etrafında oturma ifadesi çizgilerle karşılanamamıştır.

Renk

Öğrencinin yapmış olduğu ilk çalışmada renkler doğanın gerçek renkleriyle canlı olarak ifade edilmiş ve kâğıdın tamamı doldurulmuştur.

Resim 2 de çocuk diğer resme benzer kompozisyonundan dolayı ağaç, dağ, gökyüzü ve renkli çadırlarda kısmen aynı tondaki renkleri kullanmış ancak; fonda kullandığı okra rengi bu defa toprağı simgelemiştir. Öğrencinin, sayfanın tamamının disiplinli şekilde bu defa daha özenli bir biçimde doldurulduğunu görüyoruz.

Form ve Şekil

Resim 1 de öğrenci, resmin ön kısmına üçgen biçiminde çadırlar yerleştirmiştir. Arka tarafında yer alan dağlarda yarım dairelere yer verirken ağaçların gövdesini ovalerle birbirlerine paralel doğrultuda tanımlamıştır. Nehrin içindeki balıklar organik formlar grubunda ifade edilmiştir. İnsan figürlerinin her birinin baş kısımlarında daire, gövde kısımlarında dikdörtgen şekillerine rastlanır.

Aynı öğrenciye ait olan bu çalışma tıpkı diğer resimde olduğu gibi neredeyse aynı form ve şekilleri taşımaktadır. Önceki çalışmaya ek olarak, dikdörtgen şeklini, otobüsün gövdesinde ve kompozisyonun orta kısmında yer alan ateşin yakıldığı teknede, daireleri otobüs tekerleklerinde, figürlerin baş kısımlarında ve çocukların oynadıkları topta görüyoruz. İlk çalışmada yer aldığı gibi resim 2 de de formların dışı koyu renklerle kontur içine alınmıştır.

Leke

Resim 1 e genel olarak baktığımız zaman, bastırılarak boyanan dağlar, mavi gökyüzü dikkat çeker. Mavi renginin açık ve koyu tonunun bir arada kullanıldığı nehirde, koyu ve orta değerler görülür. Fondaki yeşil renginin boyanın bazı yerlerde bastırılarak, bazı yerlerdeki sakin kullanımından kaynaklanan üslubu orta değer baskın olarak kullanımını örneklendirir.

Resim 2 de, dağlardaki kahverengi ve kırmızı çadır çalışmanın en koyu lekeleri olarak dikkat çeker. Lekenin en başarılı anlatımını açık, orta ve koyu değerlerin üçünü de bir araya toplayan otobüs şemasında görüyoruz. Pencerelelerinde açık olan pembemsi renkler hâkimken, gövde kısmı orta değerle turuncuya boyanmıştır. Gövdesinden geçen mor şerit ve siyah tekerlekler ise koyu değerleri sağlamıştır. Gerçekçiliğin disiplinli yaklaşımıyla, bu defa hikâyede geçen izci kıyafetlerine dikkat edilerek, açık ve koyu yeşil bir arada kullanılmış. Bu çalışmadaki renkler, açık orta ve koyu değerler olarak daha dengeli biçimde yer almıştır.

Hareket (Ritim)

Resim 1 de göze çarpan ritmik hareketler, yan yana dizilmiş ağaçlar, dağlar, balıklar ve çadırlardır. İp seken kız, top oynayan kız ve erkek figürlerinden, renklerin coşkulu canlı kullanımı ve çocuğun özellikle fondaki boyama tekniğinden hareketliliği hissedebiliyoruz.

İlk çalışmada söz edilen ritmik unsurlar bu resimde de kendini tekrar ediyor. Ateş etrafında toplanan izci figürleri her ne kadar duruşları sabit olsa da, merkezde dairesel bir hareketi oluşturmuştur. Resim 1 deki figürlerin durgunluğu bu çalışmadaki figürlerde kırılmış, bunu çalışmanın sol yanında elindeki bidonla su doldurmaya çalışan kız, hemen ön kısmında yaralanarak diz çökmüş ve ona yardım etmeye çalışan erkek figürü ve yine ip atlayıp, arkasını dönmüş olarak arkadaşına topla karşılık veren erkek figürlerinden anlıyoruz. Çalışmaya hareket ve ritim unsurları başarıyla aktarılmıştır.

Şekil 1. Konu: Kamp (A. Sena İnce, 6/B)

Şekil 2. Hikâye: Kampta 3 Gün (A. Sena İnce, 6/B)

Resim 3/4

Çizgi

Doğum günü temalı Resim 3 de öğrenci kâğıdı yatay düz çizgiyle ikiye ayırıp yer çizgisini üste taşımıştır. Dik ve yatay çizgilerden oluşan masa ve kapıda herhangi bir derinlik algılanamıyor. Kız figürünün kıyafetinde dik ve eğik çizgisel özellikler bulunuyor. Geniş eğri çizgilerle perde ve yuvarlak çizgilerle ifade edilen balonlar resimde kullanılan sade ve kısıtlı çizgilerdir.

Doğum günü konusunun hikâye tasviri olan Resim 4 daha bol figürle zenginleştirilse de Resim 3 de yinelenen çizgilerin benzerleri bu çalışmaya da hâkim olmuştur.

Renk

Resmin tamamının boyandığı Resim 3 de kâğıdı ikiye ayıran çocuk sarı ve turuncu rengini yoğun olarak kullanmıştır. Figürlerin ise gerçek anlatıma bağlı kalınarak renklendirildiğini söyleyebiliriz. Çocuk hayalindeki oda tasvirini yansıtmıştır.

Resim 3 e benzer renkler göze çarparken 4 çalışmada bu defa yer ve duvar renkleri yer değiştirmiştir. Figürlerin artması haliyle renk çeşitliliğini ve coşkuyu artırmıştır. Kâğıdın tamamı doldurularak, gerçekçi renklendirme yapılmıştır.

Form ve Şekil

Resim 3 de bir odanın içini ifade etmeye çalışan çocuk, perdeleri yarım daire şeklinde, aralarından sarkan balonları düzensizce çizilen dairelerle tanımlamıştır. Geometrik ifadelerden, dikdörtgen kapı, kare masa formu, yuvarlak kafalı figürler ve figürlerin dikdörtgen gövdeleri çocuğun geometrik ifadeleri hala yoğun olarak kullandığını gösteriyor. Kız Figürünün elinde tuttuğu küp şeklindeki hediye paketi derinliğin gözlemlendiği tek nesnedir.

Hikâye olarak resmedilen 4 çalışmada anlatım daha güçlü olsa da aynı şekil ve formlar kullanılmıştır. Yeşil renkli küçük masanın üzerinde bulunan dikdörtgen biçimindeki mavi kasanın çiziminin, derinlik etkisini, masa çizimlerinde göremiyoruz. Her iki çalışmada figür ve nesnelerde kontur çizgilerinden söz etmek mümkündür.

Leke

Resim 3 ün geneline sıcak renkler hâkimdir. Yer kısmında kullanılan sarı rengi çalışmadaki en açık leke değeridir. Sarı ve açık turuncu renk tonlarının birbirine olan

yakınlığından dolayı açık koyu değer çalışmada zayıf kalmıştır. Kız figürünün üzerindeki kırmızı renk çevresindeki renklere göre, vurgulanarak ön plana çıkarılmıştır.

Resim 4 ü incelediğimizde, ilk çalışmaya oranla leke ton değerleri daha iyi şekilde kullanılmıştır. Mekândaki renkler, yine sarı ve turuncu olan sıcak renklerin baskın olduğu şekliyle ifade edilmişse de bu çalışmada özellikle kırmızı perdenin altında yer alan sarı duvar arasında açık koyu dengesi sağlanmıştır. Bu çalışmada turuncu renginin iki ayrı tonuna (açık ve koyu) yer verilmiş olup masa ön plana çıkarılmıştır. Özellikle palyaço üzerinde mavi tonu, fonda yer alan sarı ve turuncu olan renklerle arasında açık orta ve koyu değerleri temsil etmiştir.

Hareket (Ritim)

Resim 3 de perde, balonlar, kırmızı kıyafet üzerindeki yuvarlak şekiller ve son olarak masa üzerindeki eşyaların diziminde ritmik unsurdan bahsedilebilir. Figürler, durağandır hareket bağlamında zayıflık söz konusu olsa da boyama tarzından dolayı kısmen bir hareketlilik sağlanmıştır.

Resim 4 öğrenci aynı mekânı tekrarladığından ritmik unsurlar değişmemiş, ancak; palyaçonun elindeki topların ritmik dizimi bu unsura bir yenisini eklemiştir. Figürlerdeki sabitlik korunsun da palyaço figürünün ayaklarıyla bir tekerleği çevirmesi ve toplarıyla yaptığı şov resmin yıldızı olmuş hareketliliği sağlamış olup boyamadaki çizgisel devinim bu çalışmada da değişmemiştir.

Şekil 3. Konu: Doğum günü (A. Sena İnce, 6/B)

Şekil 4. Hikâye: Doğum Günü Partisi (A. Sena İnce, 6/B)

Resim 5/6

Çizgi

Resim 5 de yer çizgisinden yoksun halde sınıfın içini betimleyen çocuk, duvardaki asılı levhaları, haritaları, yazı tahtasını, öğretmen masasını ve öğrenci sıralarını genel olarak dik ve yatay çizgilerle belirtmiştir.

Resim 6 da diğer çalışmaya nazaran daha çizgisel bir anlatım göze çarpar. Evin dış yapısı ve gövdesindeki kiremitlerde yatay ve dik çizgileri, şezlong, masa, sandalye gibi nesnelerde de görüyoruz. Bunun yanında palmiye ağaçlarını kırıklı çizgilerle, havuz başlığını eğik kısa çizgilerle oluşturan çocuk bu çalışmasında diğer ilkelereki özellikleri de kullanması açısından hikâye anlatımıyla yaptığı resmi güçlendirmiştir.

Renk

Resim 5 de çocuk kâğıdın büyük bir kısmını boş bırakmıştır. Boyamanın basit seviyede kaldığı bu resimde, renkler gerçeğe uygun olarak seyretilmiştir. Masa ve sıralar kahverengi, Yazı tahtası ve panoda yeşil tercih edilmiştir. Öğretmenin saçlarında kullanılan turuncu rengiyle de öğrenci özgün anlatımıyla kendi tercihini ortaya koymuştur.

Resim 6 da çocuk diğer resimdeki eksikliğini tamamlayıp kâğıdın tamamını doldurmuştur. Sol alt kısımda kalan küçük bölgeyi unuttuğunu varsayarsak bu resim diğerine göre daha özgür ve coşkulu olarak renklendirilmiştir. Hikâye olarak verilen konuda, nesnelerin ve figürlerin renkleri, genel olarak doğaya yakın renklerdir.

Form ve Şekil

Resim 5 düz bir anlatıma hâkim olduğundan genelde dikdörtgen şeklinde tasvir edilen öğeler dikkat çeker (öğretmen masası, sıralar, pano, harita, bayrak, gençliğe hitabe ve İstiklal marşı levhaları gibi). Resmin önünde sol alt kısmında bulunan çöp kovası silindirik biçimde ve masanın üzerindeki paketler küp şeklinde görülür. Gerçeği bire bir kopyalayan çocuğun, dönemin özelliklerinden olan gerçekçilik kaygısını, sınıfa ait tüm özellikleri, ayrıntılı olarak belirtmesinden hissedebiliyoruz.

Resim 6 da ki anlatım form ve şekil bağlamında daha çeşitlidir. Genelde dağları yarım daire şeklinde tanımlayan çocuk bu resmine de yerleştirmiş. Dönemin özelliklerinden olan katı gerçekçilik bu çalışmadaki form ve şekillerde de karşımıza çıkar. Dikdörtgen şezlongların üzerlerindeki alışılmış insan figürleri ve yine şezlongların yanında güçlü

anlatımıyla şemsiyeler görülür. Palmiye ağaçlarının yapraklarındaki ritimli dairesel şekiller de bu dönemin aşırı kuralcılığına işaret ediyor. Evden büyük olarak çizilen dikdörtgen havuzun hemen yanındaki masanın diğer çalışmalarında görmediğimiz derinliğin varoluşu dikkat çekicidir.

Leke

Resim 5 de fonun boyanmaması çalışmayı, lekese bağlamda birbirinden kopuk, zayıf kılmıştır. Öğretmen masasını üst kısmı ve alt kısmında çocuğun boyayı uygulama biçiminden kaynaklı olarak kısmen geçişli bir denge sağlamıştır. Öğrenci figürlerinin saçları ve üniformalarının koyu değerleri de sıra ve sandalyelerindeki orta değerler aralarında az da olsa dengeyi kurmuştur.

Resim 6 da zemindeki bastırılmadan uygulanan kahverengi, ev, masa, havuz gibi şemalara nazaran açık leke değerini vermiştir. En koyu lekese ifadeyi ev ve havuz başlıklarında görüyoruz. Şezlongların parlak sarı renkleri ise çalışmadaki açık leke değerini temsil ediyor. Çalışmaya bütün olarak baktığımızda, çocuk açık orta ve koyu değerlerin her birini kullanmıştır.

Hareket (Ritim)

Resim 5 in geneline durağanlık hâkimdir. Öğrencilerin sırtı dönük bir şekilde öğretmeni dinler vaziyetiyle mevcut hareketsizlik ön plandadır. Öğrenci sıralarının dizilişinde ritimden söz edilebilir ancak bu çalışma genel olarak hareket ve ritim konusunda sönük kalmıştır.

Bu çalışmanın, renklerdeki canlılık, çizgisel çeşitlilik gibi etkenlerden ötürü diğer resme oranla daha dinamik yapıdadır. Resim 6 da şezlongda yatar vaziyetteki figürlerin tersine havuzdaki erkek figürleri bir oyun oynarmışçasına daha devingendir. Evin arka tarafındaki ağaçların sağ ve sol yöne olan eğilimleri, çalışmaya hareketlilik katmıştır. Ritmik desenlerin (dağlar, evin duvarındaki kiremitlerin dizilişi, palmiye ağaçlarının tepelerindeki sarı ve siyah rengindeki benekli ifadeler, şemsiyelerdeki renklerin tekrarı, havuz başında parsellenen ve tekrar eden şekiller gibi) aktifliği de dikkat çekicidir.

Şekil 5. Konu: Karne hediyesi (A. Sena İnce, 6/B)

Şekil 6. Hikâye: Karne Hediyesi (A. Sena İnce, 6/B)

Resim 7/8

Çizgi

Resim 7 de genişçe yer verilen gökyüzünde kırık çizgilerle betimlenen bulutlara ve eğik çizgili dağların arasından akan bir nehre rastlıyoruz. Aynı eğik çizgilere güneş sembolünde de simetrik olarak yer verilmiştir. Ağaç gövdeleri kısa dik, yeşil olan baş kısımlarında yuvarlak çizgiler kullanılmıştır. Resimde yer alan çadırdaki dik, yatay ve birbirine paralel eğik çizgiler yer alır.

Resim 8 de ilk çalışmada olduğu gibi çok çeşitli çizgiler bir arada kullanılmıştır. Aynı mekânın tekrarı görünümünde olan bu resimde, nehir derinlik açısından daha sorunlu olarak kâğıda aktarılmıştır. Ağaçların hemen arka kısımlarında bulunan minik tepelikler kırıklı çizgilerle çeşitlilik yaratmıştır. Gökyüzünde de kırıklarla oluşan basmakalıp kuş çizimleri görülüyor. Diğer resimdeki mekâna ek olarak bu çalışmaya kısa, dik ve yatay çizgilerden oluşan başarılı bir otobüs tasviri eklenmiştir.

Renk

Resim 7 de gökyüzünde yer yer boş bırakılan alanlarda, beyaz bulut etkisi verilmek istenmiş olsa da kâğıdın tamamının renklendirildiğini söyleyebiliriz. Çizimlerin aslına uygun kendi renkleri kullanılarak (Mavi gökyüzünün içinde yüzen beyaz bulutlar, kahverengi dağlar, yeşil ağaç ve çimenler, mavi nehir gibi) oluştuğu söylenebilir. Fondaki çimenlerin yeşilini figürlerin tek tip kıyafetlerinde de görürüz.

Resim 8 de ağaçların arka kısımlarının beyaz bırakılması dışında resmin büyük bir kısmının boyandığını görüyoruz. Burada da doğanın kendine özgü renkleri tercih edilmiştir. Figürlerin kıyafetleri, otobüs ve çadırlardaki renklerin daha özgür kullanımı renksel anlamda çeşitlilik gösterir.

Form ve Şekil

Resim 7 deki form ve şekil unsurlarında bir önceki dönemin esintilerinin devam ettiği söylenebilir. Geometrik şekilleri tam anlamıyla terk edemeyen çocuk, dağ ve güneşin saçaklarını üçgen biçiminde dizilmiş halde ifade ederken, hemen önünden başlayan yeşil alandaki ağaçları dairesel hareketlerle biçimlendirmiştir. Tüm nesne ve figürlerin dışında koyu renkli kontur çizgileri görülür.

Resim 8 de mekân olarak kendini tekrar eden çocuk hemen hemen aynı şemaları burada da kullanmış. Gerçekliği en fazla yansıtan formlar, dikdörtgen gövdesi, kare şeklindeki pencereleri ve dairesel anlatıma sahip tekerlekleriyle otobüs unsurudur. Figürlerin başları biçimsiz daire şeklinde, gövdeleri ise keskin kontur hatlarıyla belirlenen kare olarak ifade edilmiş.

Leke

Resim 7 de tepeden aşağıya doğru mavi, kahverengi ve yeşil renkleriyle sıcak soğuk renklerin uyumlu geçişleri sağlansa da leke değerlerinin durgunluğu aynı tip boyama gerecinin etkinliğiyle dikkat çekiyor. Dağların arasındaki mavi renginin bastırılarak uygulanması, ağaçların ardındaki minik tepeliklerin daha koyu olarak renklendirilmesiyle bu dar alanlarda kısmen açık koyu tonların bir arada kullanıldığı söylenebilir.

İlk çalışmaya göre Resim 8 de leke unsuru daha başarılıdır. Bu resimde renkler daha belirgin ve parlak kullanılmıştır. Diğer çalışmada olduğu gibi gökyüzünde aynı tona sahip mavi kullanılsa da, dağların arasında kalan bölgenin bastırılarak vurgulanışı, beyaz bulut kümeleriyle açık koyu ton etkisi yaratmıştır. Mavinin açık ve koyu tonunun da kullanıldığı nehir şemasında da bu etki devam eder.

Hareket (Ritim)

Resim 7 de elinde su kovası olan figür ile ateşe ellerini tutar vaziyetteki figürlerde eylem özelliği mevcut olup, beyaz bulutların, güneşin saçaklarının, dağların ve ağaçların yan yana dizilişi çalışmaya ritim katmıştır.

Resim 8 de gökyüzündeki kuşlar ve dizilişleri ile otobüs pencereleri diğer çalışmaya ek olarak çizilmiş ve hareket (ritim) olgusunu güçlendirmişlerdir. Buradaki nehir, boyama tekniğinden kaynaklı olarak daha dinamik bir yapıya sahiptir. Çalışmaya genel olarak baktığımızda boyanın daha coşkulu olarak kullanılması devingenliği artırmıştır.

Şekil 7. Konu: Kamp (Hüsnîye Kasabalı, 5/B)

Şekil 8. Hikâye: Kampta 3 Gün (Hüsnîye Kasabalı, 5/B)

Resim 9/10

Çizgi

Resim 9 da doğum günü teması adı altındaki çalışmasına çocuk, diğer resimlerinde de kullandığı klasik kısa, eğik ve birbirine paralel saçaklarıyla abartılı anlatıma sahip olan güneşi yerleştirmiştir. Kırıklı çizgilerle yapılan, küme halindeki bulutlar, çocuğun diğer çalışmalarından da alışık olduğumuz bir diğer öğedir. Yatay uzun bir çizgiyle gökyüzünü bir pankartla sonlandıran çocuk, derinliğin henüz kendini belli edemediği masa ve pastasında genellikle yatay ve dik çizgileri kullanmıştır.

Resim 10 çizgisel çeşitlilik bağlamında diğer resme göre bir nebze daha öndedir. Güneşli ve bulutlu tek düze çizgisel anlatım bu çalışmada terk edilmiş ve bu defa kırık çizgilerle geniş bir perde iç mekânın anlatımını güçlendirmiştir. Perdeden sarkan süslerde de kırıklı çizgilere rastlamak mümkündür. Palyaçonun saçları kırıklı çizgilerle ifade edilse de masa yine dik ve yatay çizgilerle karşıdan görünüşle çizilmiştir. Masanın üzerinde duran pastada kısa dik ve yatay olarak diğer pasta şemasına göre daha keskin ve net çizgilere sahiptir.

Renk

Resim 9 da kontur içine alınıp boyanmayıp beyaz etki verilmek istenen bulutların dışında resmin tamamının renklendirildiğini görüyoruz. Bir dış mekân anlamı verilmek istenen çalışmada, gökyüzü maviyle, zemindeki toprak ise kahverengiyle, gerçeğe uygun olarak boyanmıştır. Doğum günü pastasındaki sarı, yeşil ve mavi renklerin kullanımı çocuğun, bu kısımda özgür renk tercihine işaret eder.

Resim 10 da çocuk yine kâğıdın tamamını renklendirmiş, duvarları mavi yeryüzünü kahverengi olarak tabir etmiş olup sıcak soğuk renkleri bir arada kullanmayı tercih etmiştir.

Form ve Şekil

Resim 9 da geometriksel şekillerden, üçgen güneş saçaklarını ve düzensiz uzun oval şekillerle anlatılan bulutların yinelendiğini görüyoruz. Yeryüzüyle aynı renklere sahip olan, dikdörtgen şeklindeki masa kontur çizgileriyle yerden ayrılmıştır. Masanın üzerinde yine büyüklü küçüklü dikdörtgen formundaki üç katlı dev pasta, figürlerle kıyaslandığında orantısızdır. Figürlerin dairesel başları, dikdörtgensel ifade edilen gövdeleri de çocuğun kalıplaşmış olarak çizdiği figürlerdendir. Figürlerin ellerindeki yamuk, yuvarlak, kalp biçimlerindeki süslemeler de, bu ilke bağlamında çeşitlilik göstermiştir.

Resim 10 da yarım dairesel formlarda çizilen perdeler ve diğer çalışmadan pek de farklı olmayan dairesel ve dikdörtgensel şekiller (palyaçonun eline verilmek istenen hediye paketi ve diğer paketler, çocuk figürlerinin ellerindeki balonlar gibi) görüyoruz.

Leke

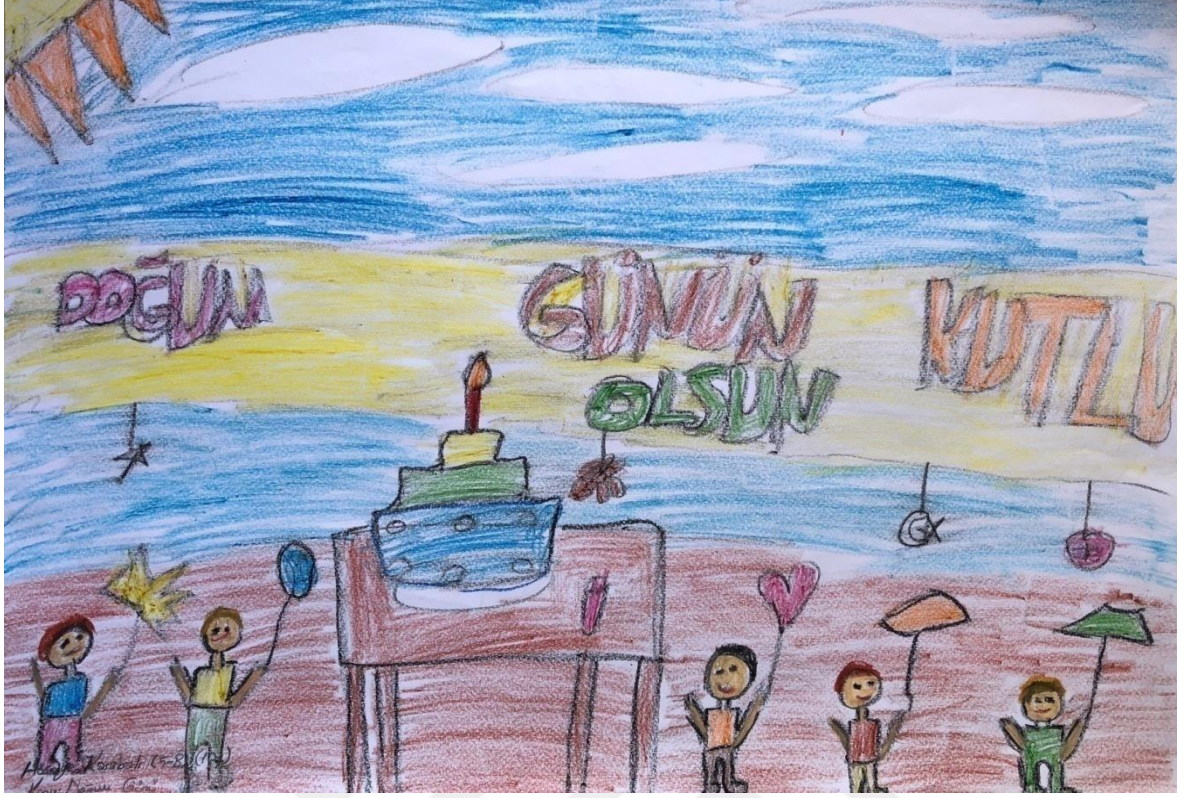
Mavi tonların ağır bastığı resim 9 da sarı ve kahverenginin aralarda kullanılması, açık koyu geçişleri sağlamıştır. Güneşin sarı ve turuncu sıcak değerleri, mavi olan gökyüzüyle zıtlık oluşturarak bu alanda da dengeyi korumuştur. Ancak; resmin genelinde, boyaların bastırılmadan uygulanışından kaynaklanan cansız, silik bir görünüm hâkimdir.

Resim 10 da açık orta koyu ton dağılımı daha belirgindir. Orta bölümdeki mavi alanda, sol kısmının koyu çizgisel lekeler dikkat çekicidir. Aynı açık koyu renk birlikteliklerini perdenin ve yeryüzünün sol kısmında da görüyoruz. Ancak yeryüzündeki kahverengi ile masadaki tonun aynı kullanılması bu alanı, leke dengesi olarak zayıf kılmıştır.

Hareket (Ritim)

Resim 9 da güneş saçakları ve bulutların dizilişinde ritimsel bir hareketlilik söz konusudur. Özellikle gökyüzünün sol kısmında da boyama tarzından kaynaklı bir devinim dikkat çeker.

Resim 10 da ilk resimden farklı olarak perdeden sarkan süslerde ve boyamada bariz bir hareketlilik mevcuttur. Ancak; palyaço figürü, taşıması beklenen hediye paketini taşıma eylemini gerçekleştirememiştir. Palyaçoynu ellerini iki yana açmış vaziyette, paketini ise batın bölgesine çizmiş olan çocuk, bu kısımdaki devinimi verememiştir. Perdedeki renkli çizgiler, sarkan süslemeler ve yine figürlerin sıralanışı resimdeki ritmik öğelerdir.

Şekil 9. Konu: Doğum günü (Hüsniye Kasabalı, 5/B)

Şekil 10. Hikâye: Doğum Günü Partisi (Hüsniye Kasabalı 5/B)

Resim 11/12

Çizgi

Resim 11 de öğrencinin neredeyse tüm resimlerinde kullandığı benzer güneş, bulut şemaları burada da karşımıza çıkıyor. Eğik ve paralel çizgilerle güneş saçakları, kırık çizgilerle bulutlar tekrarlanmış durumdadır. Çalışma, uzun yatay çizgiyle ikiye bölünmüş olup hemen altında dik ve yatay çizgilerle belirtilen evin gövdesi, eğik çizgilerle oluşan çatıyla kapatılmıştır. Kompozisyonun ön kısmındaki çitler, dik ve yatay çizgilerin birleştirilmesiyle oluşturulmuş. Öndeki erkek figürlerin arkadaki figürlere göre daha iri çizimi, derinlik olgusunun kısmen kendini hissettirmeye başladığının göstergesidir.

Resim 12 deki çizgisel unsurlara baktığımızda farklı şemalardan palmye ağaçlarının kırık çizgilerle, havuzun dik ve yatay çizgilerle ifade edildiğini görüyoruz.

Renk

Resim 11 de boş bırakılan bir alana rastlanmamış, resmin tamamı boyanmıştır. Doğanın aslına uygun kendi renklerini bu resimde de görürüz ancak; ev şemasında çocuk evin çatısını koyu, gövdesini açık pembe rengine boyayarak cinsiyetçi tavrını ve düşündeki evi buraya yansıtmıştır.

Resim 12 de çocuğun bu çalışmasını da boşluk bırakmadan boyadığını söyleyebiliriz. Biçimler yine esas renklilikle sunulmuş (ağaçlar yeşil, havuz suyu mavi gibi) olup, ilk resimden farklı olarak zemine bu defa çimlerin yerine, kahverengi toprak yerleşmiştir. Pembe çatı aykırılığı bu çalışmada yinelenmiştir.

Form ve Şekil

Resim 11 öğrenciyle neredeyse özdeşleşen şekil ve formların tekrarlarından üçgen güneş ışınları, kontur içine alınmış uzun oval bulutlar varlığını bu resimde de koruyor. Şematik dönemin özelliklerinin bir kısmını devam ettiren öğrenci, bu çalışmada klasik üçgen formundaki ev çatısı, figürlerin arkalarında yer alan dikdörtgen şeklindeki oturaklara, dairesel baş, düzensiz kare ve dikdörtgenlerle oluşan gövdeleriyle biçim verdiği figürleri yerleştirmiştir. Diğer figürlere göre başı daha abartılı olarak verilen figürdeki oran ve orantı problemi dikkat çekiyor.

Resim 12 diğer çalışmadan çokta farklı şekil ve biçimlere rastlamıyoruz. Bu çalışmada palmye ağaçları, denizyıldızı şekline benzer bir ifadeyle sunulmuş buna ilave olarak

dikdörtgen şekliyle beliren, gökyüzünün hemen altındaki havuz eklenmiştir. Figürlerin uzunları arası orantısızlık (Soldaki sarı saçlı figürün gövdesindeki uzun dikdörtgen şekli, baş ve bacaklardaki oran orantı sorunu, turuncu saçlı figürün başının abartılı dairesel şekli, kare vücudundan çıkan kısa kollarının uyumsuzluğu gibi) bu resimde daha dikkat çekicidir. Perspektif sorunları devam etmektedir.

Leke

Resim 11 de çalışmanın en koyu değerini evlerin çatı kısımlarında, en açık değerini renklendirilmemiş olan bulut kümelerinde görüyoruz. Gökyüzü ve yeryüzündeki mavi ve yeşil tonların yer yer bastırılarak uygulanışı açık koyu çizgisel leke değerleri oluşturmuştur. Bazı figürlerin kıyafetlerindeki vurgulu boyama, turuncu tondaki banklarla arasında açık koyu dengesini bu kısımda da sağlamıştır.

Resim 12 de ilk çalışmaya göre lekesel anlamda daha orantılı bir dağılım görülür. Soğuk renge sahip gökyüzü sıcak yeryüzüyle dengeli bir görünüm sergiler. Bütünsel anlamda çizgisel bir lekesellik söz konusudur.

Hareket (Ritim)

Resim 11 de hareket ögesinden çok söz edilemez. Ellerini başına dayayan figürler durgundur. Balon tutan figürlerde ve güneş saçaklarında kısıtlı bir hareketlilikten söz edilebilir. Diğer çalışmalardaki güneş ışınlarının ve bulut kümelerinin ritmik öğeleri bu çalışmaya da sabitlenmiştir. Figürler ve çitlerin art arda gelen dizimi de ritmik hareket oluşturmuştur.

Resim 12 de diğer çalışmadaki ritmik hareketliliğe ek olarak, aynı yöne doğru eğilen ve dinamizmi artıran palmye ağaçlarıdır. Figürlerde yine bir eylem gözlenmez.

Şekil 11. Konu: Karne hediyesi (Hüsnüye Kasabalı, 5/B)

Şekil 12. Hikâye: Karne Hediyesi (Hüsnüye Kasabalı, 5/B)

Resim 13/14

Çizgi

Resim 13 de bir başka çocuğun çalışmasını ele aldığımızda, dönemin çizgisel özelliklerinden gerçekçi ve ayrıntılı bir anlatım göze çarpıyor. Dağların ve ağaçların, kırık çizgilerle ifadesi, başarıyla kâğıda aktarılmıştır. Kırık çizgilerle oluşan sıradan basmakalıp kuşlar, diğer figürlerdeki gerçekçi anlatımdan uzaktır. Dağların yamacındaki ağaçların, boyut olarak öndeki ağaçlara oranla küçük çizimleri, öndeki ağaçların git gide boyut değiştirışı ve eğik çizgilerle birbirine simetrik olarak çizilen çadırlarda, yine dönemin önemli özelliklerinden derinlik olgusunun iyi bir tasviridir. Dik ve yatay çizgiyle oluşturulan otobüsün hemen yanında paralel eğik çizgilerle anlatılan nehir şemasında ağaç ve çadırlarda görülen derinlik hissedilemiyor.

Resim 14 de başarılı anlatımın bir başka örneğidir. Çizgisel bağlamda diğer resimden çok farklı bir unsur olmasa da buradaki dağların tepe kısımları ilk resme göre keskin, yatay çizgilerin birbirine simetrileriyle oluşturulmuş. Bu resimdeki nehrin, dağların arka kısmından genişleyerek dökülen yatağının da olması, diğer resimdeki nehrin aksine derinliği hissettirmiş, gözde masalsı bir ifade bırakmıştır. Kırık çizgili ağaçlar, eğik simetrik çizgili çadır topluluğu ve dik, yatay çizgilerle anlatılan otobüs şeması burada da yinelenmiş olup yoldaki kesik çizgilerle, figürlerin çizgili anlatımın ayrıntıları genişletilerek, dönemden beklenen özellikler çizgisel bağlamda karşılanmıştır.

Renk

Resim 13 de kâğıdın büyük bir kısmının boş bırakılması, ayrıntılı çizgilerdeki başarının renklendirme konusunda yakalanamadığını gösteriyor. Renk konusunda dağların turuncu, kuşların mavi renklerinin dışında kalan diğer şemaların aslına uygun olarak boyandığını söyleyebiliriz. Boş bırakılan fonun aksine diğer nesne ve figürlerde canlı bir renklendirme mevcuttur.

Resim 14 de öğrencinin, kâğıdın tamamını başarıyla renklendirdiğini, ilk çalışmadaki eksik olan bu yönünü giderdiğini görürüz. Renkler anlamlarına uygun olarak, tabi hallerine bürünmüştür. Turuncu dağ bu defa kahverengiyle, kırlar, ağaçlar yeşille, bulutlar ve nehir mavi rengiyle, hikâyedeki kamp havası hissettirilmiştir.

Form ve Şekil

Resim 13 de orijinal formlardaki dağların tepe kısımlarını, dairesel formlarla yumuşatarak oluşturan çocuk aynı etkiyi ağaçların yeşil kısımlarına da yansıtmış. Sivri başlı çadırlarda da üçgen formunu görmek mümkün oluyor.

Resim 14 de benzer form ve şekiller gözlemlense de bu defa dağların baş kısımları keskin üçgenler dizimi olarak dikkat çeker. Oval biçimlerde verilen bulut ve ağaçları, yumuşak yarım dairesel şekillerdeki minik tepeliklerde görmek mümkündür. Figürlerin baş kısımları, şapka aksesuarıyla yarım yuvarlak olarak biçimlenmiştir.

Leke

Resim 13 de yeşilin açık ve koyu tonunun bir arada kullanıldığı ağaçlarda koyu ve orta değer dengesi oluşmuş olup çalışmanın en koyu değerini, mor renkli olan çadırda görüyoruz. Figürlerin kıyafetleri, nehir ve içinde yüzen balıklar gibi bölümlerde açık koyu değerlerin birlikteliği söz konusudur ancak; çalışmada bir bütünlük sağlanamamış, fonun renksizliği lekesele değerleri baltalamıştır.

Resim 14 açık orta ve koyu değerlerin bir arada kullanımının, bütüncül olarak başarılı olduğunu söyleyebiliriz. Yine en koyu değeri barındıran mor çadırı, mavi nehir ve küme bulutlar takip ediyor. Ağaçlar koyu ve açık değerleriyle, pürüzlü lekesele anlatıma dayalı kırlardan rahatlıkla ayrılabilmiştir. Çadırların yüzeye temas ettiği yerlerin bastırılarak uygulanması da lekeseleliğin başarılı bir diğer anlatımıdır. Figürlerin kıyafetlerinde de bu ahenk ve uyum görülür. Daha çok pürüzlü bir boyama göze çarpsa da ağaçlar, çadırlar ve nehrin doğduğu kısımda düz ve pürüzsüz anlatımla şemalar vurgulanmış. Otobüs yolunda, orta leke olan gri, siyah yer çizgileriyle bütünlük sağlamıştır.

Hareket (Ritim)

Resim 13 de genel olarak figürlerdeki eylemler dikkat çeker. Kuşlar ve balık şemaları, hem hareket hem de ritmik özellikler barındırıyor. Dağlar, ağaçlar ve çadırlarda ritimsel bir dizilim söz konusudur.

Resim 14 de ilk çalışmadaki şemaların çoğu yinelenirse de, çocuğun, renklendirme konusundaki eksikliğini de tamamlamasıyla birlikte, hareket ve ritmik özelliklerin anlatımı kuvvetlenmiştir. Hikâyedeki anlatıma bağlı kalarak tamamlanan bu resimde, özellikle yaralanan çocuk figürü ve ona pansuman yapmaya çalışan öğretmen figürünün hareketli anlatımı, su taşıyan figür, yoldan geçen otobüs gibi unsurlar, bu olguyu güçlü kılmıştır.

Şekil 13. Konu: Kamp (Saliha Çelik, 6/B)

Şekil 14. Hikâye: Kampta 3 Gün (Saliha Çelik, 6/B)

Resim 15/16

Çizgi

Resim 15 de en önde, perspektif anlatıma sahip yatay ve birbirine paralel olarak çizilen masanın arka ayakları eksik bırakılmış olup çalışmanın hemen sağ kısmında, aynı çizgilerle bir başka masa daha görüyoruz. Masanın üzerindeki dev pastada ve figürün oturtulduğu siyah koltukta yatay ve dik çizgileri görmek mümkün. İç mekânı anlatan resimde, tavandan sarkan bazı süslemeler spiral çizgilerle ifade edilmiştir. Yerdeki kilim, yatay çizgilerle, dairesel formdaki diğer kilimde de zikzak, dik olan çeşitli çizgiler dikkat çekiyor. Tüm bu çizgisel çeşitliliğin yanında herhangi bir yer çizgisi görünmez.

Resim 16 da yine bir iç mekân olan oda da ilk resimdeki çizgisel özellikleri barındırmış olup, ek olarak bu çalışmadaki figürlerin boyutlarının daha iri görünüşleri ayrıntılı çizgisel ifadelerin daha iyi idrak edilmesini sağlıyor.

Renk

Resim 15 de öğrenci kâğıtta boş yer bırakmayarak resmin tamamını boyamıştır. Figür ve nesnelerde gerçekliğe olan bağlılık devam etmektedir.

Resim 16 da öğrenci yine resmin tamamını boyamış boş alan bırakmamıştır. İlk anlatımında olduğu gibi bir iç mekân olan bu çalışmada, figürlerin daha iri olarak çizilmesi renklendirme konusunun daha ayrıntılı ve titizlikle uygulandığını gösteriyor. Hikâyede anlatılan doğum günü teması, gerçekçi anlatımıyla nitelikli bir biçimde renklendirilmiştir.

Form ve Şekil

Resim 15 de çocuk, dikdörtgen formundaki masanın üzerinde, gitgide küçülen yine dikdörtgen şeklinde ifade ettiği doğum günü pastasını yerleştirmiştir. Yerde duran daire ve dikdörtgen biçimindeki kilimlerin motiflerinde daire, üçgen, yıldız gibi şekiller mevcuttur.

Resim 16 da diğer çalışmaya benzer şekillerin özelliklerini görürüz. Önceki dikdörtgen formlu masa bu defa kare formunda, derinlik gözeterek oluşturulmuş. Yerdeki kilim yine uzun dikdörtgen şekliyle karşımıza çıkıyor. Bu çalışmada oval şekillerle betimlenen balon ve kare şeklindeki hediye paketleriyle parti teması daha detaylı olarak anlatılmıştır.

Leke

Resim 15 de baskın olarak kullanılan sıcak renkler, çalışmada samimi ve enerjik bir atmosfer oluşturmuş. Fonda ve masa örtüsünde kullanılan sarı renk resmin büyük bir kısmına hâkim olmuş ve en açık olan değeri simgelemiştir. Masanın fon rengiyle aynı renkte oluşu, şemanın anlatımını zayıflatırsa da üzerindeki pastadaki renklerde açık orta ve koyu değerlerin bir arada oluşu dikkatleri o yöne çeker. Sağ kısımdaki koltuğun siyah rengi çalışmanın en koyu değeridir. Fonda kullanılan sarı renginin üzerindeki mavi kilimler açık ve koyu tonların dengesini bu kısımda da sağlamıştır.

Resim 16 da fon yine en açık ton değerindedir. En koyu olan alanlar ise masa, kilim, perde süslemeleri ve avizelerdir. Mekândaki masa, bu defa yeşil rengiyle fondan ayrılıp dengeyi sağlamayı başarmıştır. Leke ilkesi olarak daha homojen bir dağılım söz konusudur.

Hareket (Ritim)

Resim 15 in sol kısımdaki kırmızı kıyafetli figür, parti temasına uygun olarak konfeti patlatıyor olarak ifade edilse de bunun dışındaki diğer figürlerde herhangi bir devinim görülmez. Tavandan sarkan süslerde, pastanın üzerindeki çiçek süslemelerinde ve kilimlerdeki tekrarlı motiflerde ritim unsurları mevcuttur.

Resim 16 da çocuğun diğer çalışmasına benzer hareket ve ritim elemanlarından bahsetmek mümkündür. Daha coşkulu olan renk kullanımı da resimdeki hareketliliği güçlendirmiştir.

Şekil 15. Konu: Doğum günü (Saliha Çelik, 6/B)

Şekil 16. Hikâye: Doğum Günü Partisi (Saliha Çelik, 6/B)

Resim 17/18

Çizgi

Resim 17 de yatay ve birbirine simetrik olarak çizilmiş klasik dağ kümelerine rastlarız. Resmin sağ kısmında dik ve yatay çizgilerle betimlenen evin dışındaki çitler, kısa dik duruşlarıyla karşımıza çıkar. Kaldırım taşları art arda gelen dik ve yatay kısa çizgilerin birleşimiyle oluşmuş, bu taşların ortasında kalan yol şeritlerinin yine dik ve yatay çizgilerin birleşimiyle daha uzun olarak çizildiğini görüyoruz. Resmin orta kısmında bahçe şemasına uygun olarak çizilen bazı ağaçların yeşil alanlarında kıvrımlı çizgilere ek olarak zikzak çizgileri görmek mümkün.

Resim 18 de ev, evi çevreleyen çit gibi şemaların bu çalışmada da tekrarlandığı ancak; bu defa çocuğun bu şemaları daha ayrıntılı ve disiplinli olarak anlattığına tanık oluruz. Evin gövde kısmını ayrıntılı ve titizlikle, uzun yatay çizgilerle süsleyen çocuk, bahçe kenarındaki çit çizgilerini önceki çitlere göre daha kısa betimlemiştir. Buda diğer resme oranla figür ve şemaların daha küçültülerek çizildiğinden kaynaklanıyor. Kapı önünde, ikiye ayrılmış yolda çok belirgin olmasa da eğri kısa çizgiler belirir. Resmin sol alt kısmında perspektif kaygısıyla oluşturulmuş voleybol sahasında, dik ve birbirine paralel olarak çizilen eğik çizgiler mevcuttur.

Renk

Resim 17 de yer yer boyanmayan (dağların arkasında kalan gökyüzünde, çitlerin arka kısmında bırakılan boşluklarda ve evin önündeki uzun yolda olduğu gibi) alanlar dikkat çeker. Genel olarak biçim ve nesneler kendi renklerine uygun boyanmış. Çalışmadaki en renkli ifadeyi evde ve figürler üzerindeki kıyafetlerde görebiliyoruz.

Resim 18 de boyanmayan boşluklar, voleybol sahasının iç kısmı haricinde, bu defa doldurulmuş olarak karşımıza çıkıyor. Yine doğanın gerçek renklerine uygun olarak boyama kuralı bu çalışma içinde geçerliliğini sürdürüyor. Dönemin özelliklerinden olan cinsiyetçi rol devreye girip kız çocuklarının genel olarak kullandığı pembe rengi voleybol sahasıyla kendini hatırlatıyor. Boyama konusundaki çeşitlilikle resim çok sesli bir anlatıma bürünmüştür.

Form ve Şekil

Resim 17 de üçgen şeklindeki dağların hemen yanında, çocuğun diğer resimlerinden alışık olduğumuz, çeyrek daire şeklindeki gülen güneş bulunuyor. İki dikdörtgenin birleşimiyle oluşan kare çerçeveli kapı, oval şeklindeki ağaçlar ve yarısı görülen kare ev şemasının da da gerçeklik kaygısıyla şekillendiklerini söyleyebiliriz.

Resim 18 de diğer çalışmaya oranla daha küçük olarak çizilmiş insan figürlerinde yine ayrıntılı ve gerçekçi anlatım dikkat çeker. Bu çalışmadaki ağaçlar daha artistik ve özgür bir ifadeye sahiptir. Tepe kısmında yumuşak bir geçişle verilen voleybol sahası dikdörtgen olarak çizilmiş. Yarım daire olarak ifade edilen şemsiye başlıkları da gerçeğe uygun formlarıyla karşımızdadır.

Leke

Resim 17 de yer yüzeyi yeşilin tek tonuna boyanmış aynı renk, ağaçların bir kısmında da kullanılmış ancak; ağaçların mekâna nazaran bastırılarak boyanması ve hemen yanlarındaki kimi ağaçlarda yeşilin bir koyu tonunun kullanımı açık koyu dengesini oluşturmuştur. Çalışmanın en koyu değerlerini, mor kıyafetli figürde, evin çatısı ve kapısında, siyah yol şeritlerinde genele dağılmış halde görmek mümkün. En açık yerleri ise, boyanmayan alanlar oluşturuyor.

Resim 18 de mavi deniz, çalışmanın en koyu değerini niteliyor. Fondaki yeşil çizgisel lekelerle resmin orta tonunu veriyor. Resmin sağ kısmındaki evin ifadesinde, şezlong, şemsiye, ağaç ve figürlerde de yine çalışmanın koyu lekeleri arasında yer alan unsurlardan. Güneş ve voleybol sahası kısıtlı olsa da en açık tonlara sahip öğelerdir. Renklerin disiplinli olarak kullanılması, ayrıntılı anlatımı kuvvetlendirip, anlatım güçlü bir biçimde kanalize edilmiştir.

Hareket (Ritim)

Resim 17 ritim öğelerinin ağır bastığı bir çalışmadır. Figürler ve diğer şemalar durgundur ancak; sırayla birbirini takip eden dağ, ağaç, çit, kaldırım ve yol şeritleri ritimsel unsurlar barındırır.

Resim 18 de anlatım, hareket ve ritimsel öğelerle daha zenginleştirilmiş ve hikâyedeki betimleme, enerjisi yüksek biçimde çalışmaya aktarılmıştır. Hareketliliği, denizde yüzen çocuklar, kumdan kale yapanlar, voleybol oynayanlar ve mısır satan erkek figürü sağlamıştır. Bunun yanında coşkulu boyama stili de hareketliliği güçlendirmiştir.

Şezlongların ve şemsiyelerin dizilişİ, diğİr resimdeki evin çatısında olmayan kiremit ve gövdesinin tahtalarla ayrıntılı olarak çizilmesi bakımından ritmik öğelerin bu çalışmada çeşitlilik gösterdiğini görebiliyoruz.

Şekil 17. Konu: Karne hediyesi (Saliha Çelik, 6/B)

Şekil 18. Hikâye: Karne Hediyesi (Saliha Çelik, 6/B)

Resim 19/20

Çizgi

Resim 19 da, bulutlar bastırılmadan, gelişi güzel çizgilerinde yer aldığı kırıklı çizgilerle ifade edilmiştir. Kavisli çizgilerden oluşan dağlar bu çalışmada da karşımıza çıkıyor. Kırık çizgili nehir, vurgulu olarak ifade edilmiştir. Çadır şemaları, yine kavisli ve eğik çizgilerle belirtilmiş olup baş kısımlarının bazıları yuvarlanırken bazıları daha dik haldedir. Ağaçlarda üst üste dizili dairesel çizgiler bulunurken yeryüzünde belli belirsiz görünen tepelikler eğrilerle tasvir edilmiştir. Çalışmada özellikle insan figürlerinin baş kısımlarının, koyu dairesel kontur çizgileri dikkat çekicidir.

Resim 20 de dağlar, bu defa daha yumuşak kıvrımlı çizgilerle boyulu boyunca uzanmaktadır. Ağaçların baş kısımlarında, kırıklı küçük çizgileri görmek mümkündür. Çadırlar, yinelenen unsurlardandır. Çalışmayı ikiye ayıran nehir, kırıklı uzun çizgiyle belirtilmiştir.

Renk

Resim 19 da çocuk, çalışmasını bastırmadan boyamış olsa da, kâğıdın tamamını renklendirmiştir. Şema ve figürler, kendi doğal renklerindedir ancak; gökyüzünde, mavinin dışında kırmızı renk geçişleri dikkat çekicidir. Büyük bir alanın kır olarak tasvirinde yeşil, kesik boya darbeleriyle, bastırılmadan boyanmıştır. Üzerinde bulunan çadır, ağaç ve insan figürleri daha belirgin olarak boyanarak ön plana çıkarılmıştır.

Resim 20 de kâğıdın tamamı renklendirilmiştir. Renkler, tabiatın orijinal renklerindedir. Bu çalışmada, boyanın daha düzenli ve kendinden emin olarak uygulandığını söylemek mümkündür. Bulutlar, dağlar ve fon bastırılarak, belirgin olarak boyanmıştır. Bu resimde, tekrarlanan şemalara ek olarak ortadan geçen mavi nehirde yüzen balıklarda yeşil, turuncu pembe gibi çeşitli renkler görülür.

Form ve Şekil

Resim 19 da düzensiz, uzun ovallerden oluşan parça şeklinde bulutlar bulunuyor. Hemen altında küçüklü büyüklü, tepeleri yuvarlanmış üçgen biçiminde dağlar ve ardından doğan dairesel güneşi görüyoruz. Mekânda yer alan çiçeklerin iri yuvarlakların birleşiminden oluştuğunu ve yanındaki şemalara oranla, daha abartılı olarak resmedildiğini söyleyebiliriz. Çadırlar, gerçek formlarına uygun olarak üçgen biçiminde belirtilirken, ağaçlara da düzensiz daireler şekil vermiştir. Genel olarak figürlerin baş kısımları, kontur içine alınmış

şekilde yuvarlakla belirtilmiştir. Kamp ateşinin etrafındaki taşlarda yine yuvarlak etkileri görmek mümkün. Çalışmadaki çöp kutusunda, derinlik algılanmaktadır.

Resim 20 de diğer çalışmadaki şemaların benzer şekil ve formlarında çizildiğini söyleyebiliriz. Ek olarak, resmin orta kısmından bir nehir aktığını görüyoruz. Nehrin içinde küçüklü büyüklü gri, yuvarlak formlarda taşlar ve sanki lale şeklinde yeşil bitkiler bulunuyor. Organik formlardan olan balıklar, başları yuvarlak kuyrukları üçgen olarak klasik bir şekilde birleştirilerek oluşmuş. Bu çalışmadaki odunlar daha titiz dikdörtgen biçimlerde resmedilmiş. Sol kısımda yarım daire şeklindeki çeşme teknesi de bu çalışmayı diğerinden ayıran bir başka detaydır.

Leke

Resim 19 da, boyaların bastırılmadan uygulanması dikkat çekse de, çocuk asıl vurgulamak istediği şemaları bastırarak boyamıştır. Çalışmanın koyu değerlerini, mor, kırmızı çadırlar ve dağların arasından akan nehirde görüyoruz. En açık tonlarını ise figürlerin parlak sarı olan kıyafetlerinde hissediyoruz. Fondaki yeşilin, kısmen orta değerde olduğunu söyleyebiliriz. Ağaçların koyu yeşil tonu fondaki yeşilden ayrılarak açık koyu dengesi oluşturmuştur.

Resim 20 de bulutlar mavinin açık ve koyu değerleriyle belli edilmiş. Çocuk, zeminde bu defa kahverengiye tercih ederek, dağları daha titizlikle boyanmasından dolayı, zeminden ahenkli olarak ayırmayı başarmıştır. Bu çalışmada ağaç sayısı artırılmış ve yeşilin açık, koyu tonları kullanılmıştır. Nehrin koyu mavi kontur içine alınarak açık maviyle boyanması kendi içinde ve fonla arasında dengeyi sağlamıştır. Çalışmadaki en açık lekeyi, sarı çadır ve güneş oluşturmuştur.

Hareket (Ritim)

Resim 19 da figürlerin genel olarak hareketli anlatıma sahip olduğunu söyleyebiliriz. Bulutların, dağların, çiçeklerin dizilişi gibi kavramlarda ise ritimsel bir hareketlilik söz konusudur.

Resim 20 de hikâyede anlatımı bire bir yansıtmak isteyen çocuk, yine figürlerin eylemleriyle bunu yansıtmayı başarmıştır. Balıkların nehrin içindeki yüzme eylemi de dikkatlerden kaçmıyor. Bu resimde diğer çalışmadaki ritimsel hareketliliğe ek olarak, nehrin içindeki balıklar, taşlar ve yeşil bitkilerle anlatım daha etkin hale gelmiştir.

Şekil 19. Konu: Kamp (Hafize Değer, 6/B)

Şekil 20. Hikâye: Kampta 3 Gün (Hafize Değer, 6/B)

Resim 21/22

Çizgi

Resim 21 de doğum günü temasıyla, tavan ve duvar süslemelerinde kullanılan uzun kırıklı çizgileri görmekteyiz. Parti havası verilmeye çalışılan resimde, gerçek formlarına yakın dairesel çizgileriyle birçok balon ve eğri çizgili ipler gözlemlenir. Orta kısımda yer alan masa, yatay ve birbirine paralel eğiklerle oluşturulmuş. Masanın kısa, düz ayakları belirtilerek perspektif esintiler dâhil edilmiştir. Resimdeki kapıda, dik ve yatay çizgisel özellikler mevcuttur. Çocuğun diğer çalışmalarında olduğu gibi figürlerin baş kısımlarında yine kontur çizgileri yer alıyor.

Resim 22 de aynı şemaların tekrarı görülse de masalar bu defa artırılmış olup yatay ve dikey kısa çizgilerle, sadece baş kısımları görünen sandalyeler eklenmiştir. Balon ipleri kırıklı çizgilerle değiştirilerek daha rahat ifade edilmiştir. Doğum günü pastası da diğer resimde olduğu gibi rengi değiştirilerek yatay ve dikeylerin birleşimiyle kat kat çizilmiştir. Bir diğer ilave sağ alt kısımda bulunan, dik ve yataylarla çizilen hediye paketleridir.

Renk

Resim 21 de fonda önemli ölçüde boyanmamış alanlar bulunuyor. Biçim ve nesneler kendi renklerine uygun olarak boyanmış. Renklendirmedeki en zengin anlatım, balonlarda ve tavandan sarkan diğer süslemelerde görülür.

Resim 22 de diğer çalışmaya göre boşluklar tamamen kapatılmıştır. Cinsiyetçi tavrın etkili olduğu bu dönemde kız çoğunun sevdiği romantik, duygusal renkler (pembe, kırmızı gibi) hemen göze çarpar. Renk konusunda yine süslemeler ve figürlerin kıyafetleri canlılık katmıştır. Bu çalışmadaki figür ve nesnelerde gerçekçi renklerine sahiptir.

Form ve Şekil

Resim 21 de süslemelerde, kalplerin, balonların asıl formlarına uygun olarak şekillendirildiğini ve sıklıkla kullanıldığını söyleyebiliriz. Kapı ve masa teması da dikdörtgen biçimdedir. Figürlerin kollarının vücutlara oranla daha kısa oluşunun dışında bütüncül olarak orantılı olduğunu söyleyebiliriz.

Resim 22 de nesne ve figürlerde artış gözlemleniyor. Dikdörtgen masaların sayıca arttığını, kare başlıkları görünen sandalyelerin eklendiğini, kare, dikdörtgen hediye paketlerini ve figürlerin başlarına taktıkları, üçgen formlardaki kukuletalarla hikâye betimlemesi, derinlemesine işlenmiştir.

Leke

Resim 21 arka kısmın boş bırakılmasından ötürü leke bağlamında zayıflık görülür. Süslemeler genelde tek çizgiyle bir iz bırakmıştır. Palyaço figürünün, peruğu açık, gömleği orta, pantolonu ise koyu değerleri niteleyerek bu kısımda dengelenme sağlanmıştır. Masadaki koyudan açığa doğru çizgisel lekede, balonların kendi aralarında oluşturduğu dengeyi sağlamış ancak; bütün olarak nesne ve figürlerin arasında bir kopukluk mevcuttur.

Resim 22 de fondaki açık pembeyle perdede pürüzlü olarak kırmızı lekesiyle, açık ve koyu değerlerin uyumunu başlatmıştır. Çalışmanın en açık değeri niteliğindeki sarı masa sandalyeleriyle denge içindedir. Genele baktığımızda renkler, homojen olarak dağılmış ve bütüncül açıdan göze hoş bir görüntü sağlamıştır.

Hareket (Ritim)

Resim 21 de balon detayları, kalp süslemelerinin sırayla tavandaki ipe dizilişleri ve yüzeyde yer alan çizgisel ifadelerle ritmik hareketlenme sağlamıştır. Figürlerde herhangi bir eylem görünmez.

Figürlerdeki durgunluğun yerini harekete bıraktığı 22. resimde, ellerinde hediye paketleri taşıyan çocuk figürleri bu defa, balonlarla hareketlendirilmiştir. Palyaço, toplarıyla şov yapmaktadır. Söz konusu olan toplar, balonlar, hediye paketleri gibi öğelerin tekrarlı çizimlerinde ritim duygusu yinelenmiştir.

Şekil 21. Konu: Doğum günü (Hafize Değer, 6/B)

Şekil 22. Hikâye: Doğum Günü Partisi (Hafize Değer, 6/B)

Resim 23/34

Çizgi

Resim 23 de öğrencinin diğer çalışmalarında da görülen bulut şemaları, düzensiz kırık çizgilerle, güneş saçakları, kısa eğri çizgilerle paralel yapıdadır. Ağaç gövdeleri bodur eğik, yeşil kısımları kıvrımlıdır. Eğik ve yatay çizgilerle parsellere ayrılan alanda, bitki ve çiçekler yer alır. Sağ alt kısımdaki salıncak direkleri, yatay ve dik, ipleri ise eğik çizgilere sahiptir. Hayvan kulübesinde de aynı çizgisel karakterleri görüyoruz ancak; kubbe kısmı deforme olmuş eğiklerle çizilmiştir. Anlatımı kuvvetlendirmek isteyen çocuk, konuşma baloncuklarını (bulutlara benzer şekilde) kırıklı olarak belirtmiş. Aynı kırıklı kısa çizgiler, belli belirsiz görünen kuşlarda da karşımıza çıkmaktadır.

Resim 24 de gökyüzündeki parça bulutları burada göremeyiz. Gökyüzüyle deniz birleşerek bir bütün olmuştur ancak; güneş şeması bir diğeriyle aynı çizgilere sahiptir. Denizin içinde yer alan deniz yatağı ve iskelede yatay ve dikey çizgiler görülür. Sahildeki şemsiye başlıkları yatay ve eğrinin birleşimleriyle, direkleri düz çizgiyle betimlenmiş. Şezlonglardaki kırıklı çizgiler önemli bir detaydır. Çocuk, voleybol filesinde eğik çizgilerle baklava deseni oluşturmuş ve zihnindeki sahanın gerçek formunu başarıyla aktarmıştır.

Renk

Resim 23 de kâğıdın büyük bir alanının boş bırakılarak boyamadığını görüyoruz. Renkler asıllarına uygun biçimde boyanmıştır. Çocuk, boyadığı alanları bastırarak ifade etmiştir.

Resim 24 de bir önceki çalışmadaki eksikliğini gideren çocuk sayfanın tamamını renklendirmiştir. Kâğıdın mavi ve sarı olarak iki parçaya ayrılmış olduğunu görüyoruz. Gökyüzüyle denizin birleşip maviye bezendiği yerin altındaki kumsalda, sarının parlaklığı hâkimdir. Çalışma, rengârenk bir görünüm sergiler.

Form ve Şekil

Resim 23 de güneş her zamanki dairesel formuyla, bulutlarda uzun ve düzensiz ovalerle belirtilmiş. Kenarları yuvarlanarak form verilen ağaçlar, dönem itibariyle klasikleşmiş şekillerdendir. Hayvan kulübesinin de kare ve üçgen kubbe olarak desenlediğini söyleyebiliriz. Bitkilerin etrafını paralelkenar şekli vererek çevreleyen çocuğun, insan figürlerini daha iri çizdiğini ve diğer resimlerindeki benzer özelliklerle tasvir ettiğini görüyoruz.

Resim 24 de güneş teması aynı kalsa da bulutlarda herhangi bir şekil gözlenmez. Çalışmadaki deniz yüzeyi, dikdörtgenlerin birleşiminden oluşan iskele, deniz yatağı, ördek şeklindeki deniz gerci gibi şekillerle, gökyüzünden ayrılabilmiştir. Şemsiyelerin başlıkları yarım ovalerle, direk kısımları ise dikdörtgenlerle inşa edilmiştir. Hikâyede geçen kumdan kalenin, küçüklü büyüklü oval yapıları da dikkat çekicidir.

Leke

Renklendirme hususunda eksik kalan 23. çalışmadaki bulutlar, salıncak direkleri, çöp kutusu gibi şemalarda, koyu değerleri görüyoruz. Kulübedeki renkler ve kimi figürlerin kıyafetleri kendi arasında, koyu ve orta değerlerin birlikteliğini sağlasa da genel olarak leke ilkesi bu çalışmada baltalanmıştır.

Resim 24 diğer çalışmanın aksine genel anlamda leke dengesinden söz edebiliriz. Gökyüzü ve denizde aynı ton mavinin kullanılması ve herhangi bir renk geçişinin bulunmaması, bir belirsizlik oluşturmuştur ancak; sonsuz mavi koyu leke değerini simgelemiştir. Çalışmanın en açık değeri ise parlak sarı kumsaldır. Açık ve koyu lekeler kâğıdın tamamına pay edilerek başarılı bir dengeleme sağlamıştır.

Hareket (Ritim)

Resim 23 de genel olarak bir durgunluk söz konusudur. Güneş ışınlarındaki hareketlilik çalışmada kısır kalmıştır. Bulutlarda, çiçeklerde ve ağaçlardaki meyvelerde ritimsel öğeler mevcuttur.

Hikâye anlatımıyla resmedilen 24. çalışma da özellikle bulut ve denizin boyanma tarzı hareket ve ritmi sağlayan en güzel örnektir. Bunun yanında figürlerdeki eylemde ayrıntılı olarak işlenmiştir. Dondurma, şemsiye gibi şemalarda da ritmik öğeler yer alır.

Şekil 23. Konu: Karne hediyesi (Hafize Değer, 6/B)

Şekil 24. Hikâye: Karne Hediyesi (Hafize Değer, 6/B)

Resim 25/26

Çizgi

Resim 25 de yatay uzun çizgilerle sayfanın üçe ayrıldığını görürüz. Gökyüzünün var olduğu kısımdaki bulutların kırıklı çizgilerle tabiri mevcuttur. Kırsal alanın hâkim olduğu ikinci bölgedeki ağaçlarda, genelde kırıklı çizgiler hâkimdir. Aynı alanda bulunan kamp çadırları, birbirine simetrik eğik çizgilerle, otobüs yaylarla oluşturulmuştur. Figürlerin vücutlarının üst bedenlerinde dik ve yatay keski çizgiler dikkat çeker.

Resim 26 da çizgisel olarak daha zengin bir anlatım söz konusudur. Kimi şemaların tekrarlarını görsek de eklenen bazı unsurlar vardır. Uçan kuşlar kısa kırıklı çizgilerle, çizilmiştir. Otobüs şemasının daha gerçekçi olarak yatay ve dik çizgileriyle oluşturulduğunu, ayrıntıları artan çadır boyutlarının küçültülüp yatay çizgilerin eklendiğini görüyoruz. Çalışmanın sağ alt kısmında ise kırıklı çizgileriyle nehri görmek olasıdır.

Renk

Resim 25 de çocuk tüm kâğıdı renklendirmiş ancak; otobüsteki camları, sanki hususi olarak boyamadığı düşünülebilir. Resimde doğanın orijinal renklerine sadık kalınmıştır.

Resim 26 da çocuk, tüm resmini büyük bir özenle doldurmuş, boyasız alan bırakmamış. Gerçekçi anlayışa sıkı sıkıya bağlı olan öğrenci, doğanın kendi renklerinin dışına çıkmamıştır. Diğer çalışmaya benzer renkler kullanılmış ancak; çadır, figürlerin kıyafetleri ve otobüs gibi unsurlardaki çok sesli anlatım, resminde cıvıl cıvıl bir atmosfer yaratıp diğer çalışmaya göre daha renkli bir görünüm sağlamıştır.

Form ve Şekil

Geometrik şekillerin terk edilmeye başladığı bu dönemde, resim 25 de çeyrek daire şeklindeki güneşi ve aynı boyutlara sahip, oval bulutlar bulunur. Kimi ağaçlarda çizgisel özelliklerinden ötürü, aynı yöne doğru uzayan düzensiz biçimler oluşurken bazılarında yuvarlak etkiler hissedilir. Geometrik ifadelerin en çıplak örneği olan çadırlar, üçgen formlarıyla, otobüs ise şişman görünümlü oval yapısıyla sergilenmiştir.

Resim 26 da hikâye anlatım yöntemiyle betimlenen bu çalışmada, güneş şeklini bu defa dairesel olarak değiştirmiş. Masal tadındaki resimde dağlar, irili ufaklı sıralanmış baş kısımları yumuşatılarak asıl formlarına benzetilmiş. Üçgen olan çadırların diğer boyutu da paralelkenar olarak verilmiş ve derinlik olgusunu hissettirmiştir. Ayrıntıların arttığı bu

çalışmada, otobüste kare, daire, dikdörtgen gibi şekiller kullanılmıştır. Yarım dairelerin birleşimiyle basmakalıp kelebek ve uzun oval balıklar organik şekillerdendir.

Leke

Resim 25 de açık orta ve koyu değerlerin dengeli dağılımının örneğini görüyoruz. Dört parçaya ayrılan resimde her geçiş arasında bir dengelenme söz konusudur. Genelde mavi, yeşil, kahverengi gibi renkler kullanılarak bunların farklı tonlarına da yer verilmiştir. Örnek olarak, gökteki mavinin her iki tonunun kullanımı yeşil olan alana göre koyu leke niteliğindedir. En koyu lekeyi, kahverengiyle bastırılarak boyanan zeminde görüyoruz. Bu zeminle, figürlerinde üzerinde yer aldığı toprak kısmı arasında, açık koyu dengelenme sağlanmıştır.

Resim 26 da mavi ve yeşil renklerinin baskın olarak kullanıldığını görüyoruz. Gökyüzü, çimler ve ağaçlara yine mavi ve yeşilin açık koyu etkileri hâkimdir. Dağlarda kullanılan kahverenginin lekesele vurgusu, yeryüzüyle gökyüzünü birbirinden dengeli olarak ayırmayı başarmıştır. Mavi nehir, resmin en koyu lekesini niteler. Ağaç topluluklarının görüldüğü alanın özellikle sol kısmında ise çalışmanın en açık ve parlak tonlarının pürüzsüz leke ifadesine tanık oluyoruz. Çalışma, genel olarak homojen bir dağılımla, göze hoşluk veren bir görünüme sahiptir.

Hareket (Ritim)

Coşkulu boyamayla hareket ilkesinin güçlendiği resim 25 de kimi ağaçların ifadesinde rüzgârın geldiği yönü tespit edebiliyoruz. Ateşte ellerini ısıtır vaziyette görünen insan figürlerindeki eylem de hissediliyor. Bulutlar, ağaçlar ve yan yana dizilen çadır unsurları da kendi aralarında bir ritim yakalayabilmiştir.

Resim 26 da figürlerin hemen hemen hepsindeki eylem, çocuğun hikâyedeki anlatımı canlandırma telaşına kapıldığının göstergesidir. Diğer hareketli unsurları da kuşlar, kelebekler ve nehirde yüzen balıklarda görüyoruz. Ritmik unsurların tekrarlarını görsek de dağ, çiçek ve balık gibi unsurlarla anlatım daha coşkulu bir hal almıştır.

Şekil 25. Konu: Kamp (Rüveyda Uyumaz, 6/B)

Şekil 26. Hikâye: Kampta 3 Gün (Rüveyda Uyumaz, 6/B)

Resim 27/28

Çizgi

Çizgisel bağlamda zayıf olan 27. çalışma, iki parçaya ayrılmıştır. Tavandan sarkan renkli süslerde ve siyah uzun saçlı kız figüründe kırıklı, masalarda yatay ve dikey çizgiler görülür. Ayrıntılı ve iri olarak resmedilen figürlerin bacakları da tıpkı masa ayaklarında olduğu gibi uzun ve dik yapıdadır. Erkek figürünün helezon çizgili kıvrıkcık saçları da bir diğer çizgisel ifadedir.

Resim 28 e ilk bakışta çocuğun perspektifteki başarılı anlatımı dikkat çeker. Odanın duvarları ve figürlerin ayaklarını bastığı bir yer (mekân) vardır. Derinlik algısı yaratan bu iç mekân yatay, dikey ve eğik çizgilerden oluşmuştur. Büyük yer kaplayan duvarda, kıvrımlı bir ip ve yere doğru sarkıtılmış dik süslemeler bulunur. Diğer çalışmaya benzer şekilde uygulanan çizgisel bir boyama söz konusudur.

Renk

Resim 27 de öğrenci, kâğıdın tamamını boşluk bırakmadan boyamıştır. Renkler tabii hallerindedir. Fonda çok bastırılmadan uygulanan boya, figürlerin kıyafetlerini ve süslemeleri ön plana çıkarmıştır. Sıcak ve soğuk renklerin birlikteliğinden bahsedebiliriz.

Resim 28 de yine kâğıdın tamamı, birbirine yakın renklerle tamamlanmıştır. Mekândaki duvarların renkleri, dönem özelliklerinden olan, cinsiyetçi tavrı hemen ele veriyor. Genel olarak kırmızı, pembe tonlarına hâkim olan resmin, bir kız çocuğunun elinden çıktığını saptamak zor değil. Aynı özellikler, figürlerin kıyafet renk tercihlerinde de kendini gösteriyor.

Form ve Şekil

Resim 27 de form ve şekil bakımından zayıflık mevcuttur. Doğum günü teması, insan figürlerinde ve dikdörtgen masanın üzerinde duran doğum günü pastasıyla kısıtlanmıştır. Çiçek motifleri, kalp şeklindeki kenar süslemeleri ve bir kaç dairesel balonla konu işlenmiş.

Resim 28 de karşımıza kare büyük bir duvar çıkıyor. Dikdörtgen biçimindeki kapının hemen üzerinde kalp, çiçek, yıldız ve iri damla taneleriyle mekân süslenmiş. Yan duvarda daire biçiminde bir saat ve dikdörtgen tabloyla anlatım zenginleşmiş. Dikdörtgen masa ve

pasta bu çalışmada da aynı şekilde karşımıza çıkıyor. Yerlerde kare hediye paketleri, dairesel balonlar ve çiçek şemaları da doğum günü temalı hikâyeyi daha gerçekçi kılmıştır.

Leke

Resim 27 de koyu değerleri özellikle siyah kıyafetli figür ve diğer figürlerin renkleri takip eder. Açık değeri, sarı renkli masa da görüyoruz. Fondaki orta ton, kesikli çizgilerle bastırılmadan uygulanmış, tüm nesne ve figürleri açık koyu dengeyle ön plana çıkarabilmiştir.

Resim 28 de fonun genelde sıcak ve birbirine yakın tonları tercih edilerek, çizgisel leke değerleriyle ifade edildiğini görüyoruz. Yerdeki parlak sarı renk, resmin en açık değerini simgeleyip duvarlarla ve figürlerin üzerinde bulunan koyu değerlerle (mor, mavi, yeşil gibi) aralarında denge kurulduğunu söyleyebiliriz.

Hareket (Ritim)

Resim 27 de hareketi, boyama tarzında ve boyama aracının bıraktığı çizgilerde görüyoruz. Figürler, ön planda ellerini iki yana açmış vaziyette durgundur. Tavandan sarkan ve sayfa kenarlarını dolduran süslemelerde, ritim yakalanmıştır.

Resim 28 de palyaço figürünün, doğum günü çocuğuna hediye vermesi ve figürlerin daha fiili olarak resmedilmesi, boyama stiliyle beraber devinimi bir nebze daha artırmıştır. Tavandan sarkan süslemeleri ve hediye paketleri de kendi aralarında bir ritim oluşturmuştur.

Şekil 27. Konu: Doğum günü (Rüveyda Uyumaz, 6/B)

Şekil 28. Hikâye: Doğum Günü Partisi (Rüveyda Uyumaz, 6/B)

Resim 29/30

Çizgi

Resim 29 da gökyüzünde kırıklı çizgilerle yan yana dizilen bulutlar ve klasik kuşlar bulunuyor. Dikkat çekici büyüklükte olan, derinliğin algılandığı ev ve pencereleride yatay dikey çizgilerle oluşmuştur. Aynı çizgisel özellikler, evin ön kısmındaki parseli bölgelerde de yer alır. Evin arka kısmında kalan yeşil alanda ve figürlerin bulunduğu yolda, yatay çizgiler resmi bölümlere ayırmıştır. Çiçek saplarında, abartılı düz çizgiler görülürken, ağaçlarda kırıklı ve eğik çizgileri görmek mümkündür.

Resim 30 da gökyüzünün altından başlayan dağlar, geniş kıvrımlı çizgilerle belirtilmiş olup aynı ifade, gökyüzüyle denizin birbirinden ayrıldığı yere de tesir etmiş. Bir önceki çalışmayla aynı konumda bulunan eve, kısa dik ve yatay çizgilerle duvar taşları, birbirine simetrik eğik çizgilerle çatı detayı eklenmiştir. Deniz kıyısı, boyama tarzının da verdiği etkiyle kesik ve düzensizdir. Gerçekçiliğin doğuşu döneminin yansımalarıyla yapılan hikâye anlatımında, kumdan kaleler de dik ve yatay, arkada küçültülerek yapılan şezlonglarda yatay ve eğik çizgiler görülür.

Renk

Resim 29 da kâğıdın tamamını doldurma hususunda, diğer çalışmalardaki istikrar devam ediyor. Orta kısımda yeşil, mavi, siyah gibi sıra dışı renklerle çiçeklerin saplarıyla beraber boyandığını görüyoruz. Bunun dışında yol renginin de açık pembeyle olan ifadesi, cinsiyetçi tavrı vurgulanmıştır. Çocuğun bunun dışındaki şemaları, kendi doğal renklerine uygun olarak boyamayı tercih ettiğini söyleyebiliriz.

Resim 30 da kâğıdın tamamının doldurulduğunu ve boyasız alan bırakılmadığını görüyoruz. Bu çalışmada renk çeşitliliğinin azalmasının yanı sıra deniz kenarını andıran kumsalın, dağlarla birleştirilerek sarıya boyanması, bir figürün saçlarının pembe, yengeçlerin kırmızı betimlemesi, dönemin cinsiyetçi egemenliğini bir kere daha kanıtlar.

Form ve Şekil

Resim 29 da bulutların biçimleri tek düze olarak, güneş teması, düzensiz dairesel şekliyle kuş ve kelebeklerde basmakalıp sıradan anlatımıyla görülür. Çalışmadaki en dikkat çekici şema olan evde dikdörtgen, pencereleri de kare formlarla oluşturulmuştur. Evin hemen ön kısmında bulunan iki kare alanda yuvarlak ve üçgen şekilleriyle meyve tasvirleri yer alır. Ağaçlar, birbirinden farklı, düzensiz şekillerde gerçeğe daha yakın bir görünümündedir.

Yuvarlak tekerleklerle sahip olan bisikletteki gerçekçi anlatımla, abartılı çizilen çiçekler tezatlık içeriyor.

Form ve şekil olarak daha sakin görünen resim 30 da sahilde yer alan evin, kare gövdesi ve üçgen çatısı hikâye de geçen tahta evi yansıtmıştır. Evin çevresini saran duvar taşları, küçük dikdörtgenlerin üst üste dizilmiş görüntüsüdür. Çocuğun iyi bir gözlemci olduğunu, gerçeğe yakın çizdiği, üçgen ve dikdörtgenlerin birleşimiyle oluşan kalelerde ve yuvarlak kafalı yengeçlerde görebiliyoruz.

Leke

Resim 29 da boyanın bastırılarak uygulandığı mavi gökyüzü ve ağaçların kahverengi topraklarında koyu lekeleri görüyoruz. En açık değer olan sarı ev gökyüzü ve yerdeki koyu tonlarla denge içindedir. Çalışmada, soğuk renkler baskın olarak kullanılsa da birçok alanda sıcak soğuk (kahverengi toprak ve yeşil ağaçlar, yeşilin farklı tonlarının ortasından geçen pembe yol gibi) uyumunu görebiliyoruz.

Resim 30 da lekenin başarılı bir kullanımına şahit oluyoruz. Koyu lekeyi lacivert deniz, orta lekeyi mavi gökyüzü, açık olan lekeyi ise sarı kumsal vermektedir. Bütün olarak denge sağlansa da evin ton değerlerinin birbirine çok yakın olmasından dolayı, bu alanda değerler zayıf kalmıştır.

Hareket (Ritim)

Resim 29 hareketi kuş ve kelebeklerin uçuşuyla hissedebiliriz. Boyama stili de hareketliliği etkileyen bir diğer etkidir. Çiçekler ve bölünmüş alanlardaki meyveler ritim oluşturmuştur.

Hikâye anlatımında geçen figürlerin bulundukları eylem 30. çalışmada kısmen canlandırılmıştır. Boyamadaki dinamizm özellikle denizde kendini bir kere daha belli ediyor. Evi çevreleyen duvarlar da ritmik özellikler barındırıyor.

Şekil 29. Konu: Karne hediyesi (Rüveyda Uyumaz, 6/B)

Şekil 30. Hikâye: Karne Hediyesi (Rüveyda Uyumaz, 6/B)

Resim 31/32

Çizgi

Resim 31 durgun ve sade anlatımıyla dikkat çekiyor. Kıvrımlı dağlar, gökyüzünde asılı güneşin kısa düz çizgili saçaklarının hemen altında yer alıyor. Çadırlarda gördüğümüz eğik ve yatay çizgiler, klonlanmış halde görünen düz bacaklı figürler gibi aynı boyuta ve görünüme sahiptir. Renklendirmeden dolayı silik bir görünüme sahip olan ağaçlarda kırıklı çizgiler belli belirsiz seçilmekte.

Çizgisel olarak çeşitlenen resim 31 de sakin gökyüzüne, kırıklı çizgilerle parça bulutlar eklenmiş. Güneşin saçaklarına, aynı yöne doğru seyreden kısa eğik çizgiler dâhil edilmiştir. Perspektifin kendini belli ettiği çalışmada, belirginleştirilen ağaç ve bazı figürlerin arka kısma doğru küçültülerek çizimi dikkat çeker. Dağlar arasından akan, kırık çizgili nehirde derinliğin bir başka ifadesidir.

Renk

Resim 31 de sayfanın tamamı boşluk bırakılmadan, doğanın tabi renklerine sadık kalınarak renklendirilmiştir. Resme en fazla çeşitlilik katan, orta alandaki çadır detaylarıdır. Çocuğun içinden gelen coşkulu ifadeyi tam manasıyla bu çalışmaya aktaramadığını görüyoruz.

Resim 32 de diğer kâğıtta olduğu gibi tamamı boyanmıştır. Çalışma, genel olarak doğanın orijinal renklerindedir. Diğer çalışmada bastırılarak uygulanan boyalar, daha sakin bir üslupla uygulanmış, hikâye anlatımıyla renk çeşitliliğinde artış gözlenir.

Form ve Şekil

Resim 31 de çeyrek daire şeklindeki güneş, dönem itibarıyla çoğu çocuğun klasik desenini yansıtıyor. Yumuşak hatlarıyla, tepeleri yuvarlanarak oluşturulan dağlarda yine aynı özelliği görebiliriz. Yandan görünen çadırlarda üçgen prizma, birbirinin ardı sıra dizilen ağaç gövdelerinde, ortadan incelmış silindirik bir form gözlenir.

Resim 32 de düz bulutlara, küme halinde düzensiz oval bulut kümeleri eklenmiş, güneşin konumu ve şekli yuvarlakla değişmiştir. Nehrin içindeki organik forma sahip olan balıkların, baş kısımları oval, kuyrukları üçgen olarak betimlenmiş.

Leke

Resim 31 de en koyu değeri lacivert gökyüzü oluşturmuştur. Boyanın bastırılarak uygulanmasıyla beraber, kır rengiyle aynı tona sahip olan ağaç ve figürlerin formlarındaki değerler zayıf kalmıştır.

Dengeli dağılımın daha başarılı olduğu resim 32 de fonda yer alan kahverengi, dağlarda da kullanılmış ancak; bastırılarak boyanan dağlar, geniş alanda açık ve koyu dengeyi sağlamış, ikiz renginden kolaylıkla ayrılmayı başarabilmiştir. Kimi renklerin açık ve koyu değerlerinin (gökyüzündeki maviyle, nehirde kullanılan mavinin farklı tonları, ağaçlardaki yeşillerin çeşitliliği gibi) kullanıldığını görüyoruz.

Hareket (Ritim)

Resim 31 de hiçbir hareket emaresine rastlayamıyoruz. Figürler, tek bir noktaya bakar vaziyette monoton ve durağandır. Ağaç, çadır ve figürlerin tek sıra halindeki dizilimlerinde ritim görülür.

Hareket ve ritmik öğelerin kayda değer biçimde gelişim gösterdiği resim 32 de, figürlerde devinim hemen hissediliyor. Bunun yanında seyir halindeki kuşlar ve balıklarda bu hareketliliğe ortak oluyor. Balıklar ve güneş saçakları diğer resimdeki ağaç, çadır gibi ritmik unsurları çeşitlendirmiştir.

Şekil 31. Konu: Kamp (Muhsine İn, 6/B)

Şekil 32. Hikâye: Kampta 3 Gün (Muhsine İn, 6/B)

Resim 33/34

Çizgi

Resim 33 de çizgisel bağlamda bir kısırlık mevcuttur. Kıvrımlı perdeden düz çizgiyle süsler sarmaktadır. Deforme kapıdan da anlaşılacağı üzere bir iç mekânı anlatan resimde eğri çizgilerle daha çok bir ağacı anımsatan bir masa dikkat çekiyor. Kâğıdın orta kısmında, dik ve yataylardan oluşan bir diğer masa şeması yer alıyor. Figürlerin vücutlarının kimisinde kıvrımlı, kimisinde de sert düz çizgiler görülüyor.

Resim 34 de bir önceki çalışmayla hemen hemen aynı çizgisel ifadeler bulunsa da kâğıdın dört kısma ayrılıp daha ayrıntılı olarak çizildiğini söyleyebiliriz.

Renk

Resim 33 de renklendirilmeyen bir alana rastlamıyoruz. Çocuğun içinden gelerek özgün olarak renklendirmeyi tercih ettiği tek tema yavruağzıyla boyadığı kapıdır. Bunun dışındaki nesnelerin tabi renklerine sadık kalınmıştır.

Resim 34 de çocuk ilk resminde olduğu gibi sayfanın tamamını, daha coşkulu ve zengin renk seçenekleriyle doldurmuş. Duvarlardaki renkli ifadelerle hayal gücünü ve özgünlüğünü ortaya koymuştur.

Form ve Şekil

Resim 33 de kalp, yıldız, daire, yarım ay gibi motifleri, perde ve duvar süslemelerinde sıkça kullanan çocuk, kum saati şeklini anımsatan gövdesi ve oval başlıklı masadaki özgün tavrını dikdörtgen şeklindeki klasik masada yinemez. Figürleri de parti temasına uygun olarak düzenleyen çocuk, figür başlarına üçgen şeklinde kukuleta şapka ve şapkaların ucuna yuvarlak ponpon eklemiştir.

Resim 34 de form ve şekillerin tekrarını görmek mümkün. Dikdörtgen sarı masalar, kare hediye paketleri, çiçek, kalp, yıldız, daire gibi duvar süslemeleri, bu resim içerisinde de kullanılmıştır. Figürlerin anatomilerinde de herhangi bir değişiklik gözlenmez.

Leke

Resim 33 daha çok sıcak renklerin hâkim olduğu bir çalışma olmuştur. Yüzeydeki geniş alanda kullanılan sarı, mor perdeyle denge oluşturmuş. Fonla aynı renge sahip olan masa kontur çizgileriyle ve pastada yer alan yeşil rengiyle belirginleştirilmiştir.

Resim 34 de dört eşit alana ayrılan kısımlardaki ilk odacık çalışmanın en açık değeriyle bir önceki çalışmayı anımsatıyor. Yan yana duran odacıklarda açık koyu dengelenme görülür. Boyalarla çizgisel leke, tek tip olarak uygulanmış olsa da yer yer açık koyu etkiler hissedilir.

Hareket (Ritim)

Resim 33 de doğum günü çocuğunun mumu üfleme eylemi yanına yazılan seslerde özellikle belli edilmeye çalışılmış ancak; diğer figürler gibi bu figürde eylemsizdir. Palyaço figürü ise başının üzerinde küçük topları çevirircesine resmedilmiş ve hareketliliğin en baskın olarak verildiği figür olma özelliğine erişmiştir. Perdeden sarkan süslemelerde, duvardaki motiflerde ve küme halinde bulunan hediye paketlerinde ritimsel öğeler mevcuttur.

Resim 34 de aynı palyaço figürü ve aynı top çevirme eylemiyle karşılaşıyoruz. Bir erkek figürü başını sağa çevirmiş pastaya bakar vaziyette resmedilmiştir. Bundan başka resimde hareketliliği duvarların boyanma biçimlerinde, ritmik özelliklerinde barındığı motiflerde görüyoruz. Ritimsel öğelerde diğer çalışmada olduğu gibi aynı temalar üzerine kurgulanmıştır.

Şekil 33. Konu: Doğum günü (Muhsine İn, 6/B)

Şekil 34. Hikâye: Doğum Günü Partisi (Muhsine İn, 6/B)

Resim 35/36

Çizgi

Resim 35 de kırıklı bulut şemaları ve hemen altında kısa kırıklı çizgileriyle, uçan kuşları görüyoruz. Önceki resimlerden de alışık olduğumuz, saçakları kısa düz çizgilerle belirtilen güneş bu çalışmada yine karşımıza çıkıyor. Yatay, dikey ve eğik çizgisel özellikler barındıran evde derinlik algılanıyor. Yatay uzun çizgiyle orta kısmından geçen yol, çalışmayı iki eş parçaya ayırmıştır. Kırıklı düzensiz çizgilerden oluşan ağaçlarda önceki ağaç çizimlerinin yansımalarıdır. Çiçek şemalarının sapları dikkat çekici biçimde dik çizgilerle ifade edilmiş.

Resim 36 da çizgisel manada zayıf görünümündedir. Dev denizin kıyısı, boylu boyunca uzanan kıvrımlı çizgiyle belirtilirken, kıyının hemen dibine kırıklı sivri görünümlü bir palmye ağacı bulunuyor. Kumsalın denizle buluştuğu yerde belli belirsiz görünen dik ve yatayların birleşiminden oluşan bir merdiven belirir. Arkası dönük olan bir takım figürlerin kapüşonları, birbirine simetrik eğik çizgilerden oluşmuştur.

Renk

Resim 35 de çocuk itinayla kâğıdın tamamını boyamıştır. Renkler doğanın tabii renklerini temsil eder. Sadece çiçek şemalarında öğrencinin içinden geldiği gibi renklendirme yaptığını söyleyebiliriz.

Resim 36 da yine çalışmada boyasız bir alana rastlanmaz. Kumsalın parlak sarı rengi dışında kalan yerlerde doğanın hâkim olduğu esas renkler temel alınarak renklendirilmiştir.

Form ve Şekil

Resim 35 de dikdörtgenler prizması formundaki büyük evin kare pencereleri bulunmakta. Çeyrek daire şeklindeki güneşi, kenarları basit çizgilerle yuvarlak formlar verilerek çizilen bulutlar takip ediyor. Ağaçların gövdeleri ve yeşil alanları çocuğun diğer çalışmalarındaki formların benzerleridir. Küçük dairelerin birleşiminden oluşan çiçeklerde resimde görülen diğer detaydır.

Resim 36 da form ve şekil olarak en dikkat çekici özellik, figürlerin üzerindeki kıyafetlerde mevcut. Bazı figürlerin kare gövdeleri ve dikdörtgen bacakları üzerinde üçgen şeklinde kapüşonlar görülürken, bazılarının bikinilerinde daireler ve üçgen şekilleri gözlenir. Denizin içinde yüzen insan figürlerinin sadece yuvarlak baş kısımları seçiliyor.

Leke

Resim 35 e yoğun olarak soğuk renkler (yeşil, mavi) hâkimdir. Açık mavi gökyüzünde, koyu mavi, küme bulutlar açık koyu ilişkisi oluşturmuştur. Bulutların hemen yanında gökyüzündeki soğuk renkleri dengeleyen sarı, turuncu güneş yer alıyor. Gökyüzüyle yeryüzünü ayıran siyah asfaltlı yol, en koyu değer olarak çalışmayı ikiye ayırmış. Yolun devamındaki ev çalışmanın en açık değerini niteliyor. Ağaçlarda yeşilin açık ve koyu olmak üzere her iki tonu da kullanılmış olup boyama tarzından ötürü çim alana göre daha fazla bastırılarak uygulanmış, bundan dolayı ağaçlar ön plana taşınmıştır.

Resim 36 da lekeseellik ilkesinde, koyu mavi denizin hemen devamında parlak sarı kumsal yer alıyor ve büyük alanda denge sağlanıyor. Denizde boyama, gelişigüzel biçimde uygulanmış olup, kimi alanlarda bastırarak uygulanan boya, bazı yerlerde çizgisel kalmıştır. Boyamadan kaynaklı olarak deniz içindeki kimi figürler kaybolmuş.

Hareket (Ritim)

Resim 35 de hareketi, yüzeyde boyanan devingen çizgilerde, gökte belli belirsiz uçan kuşlarda görüyoruz. Figürler arası konuşma baloncuklarında bir hareket görülse de sabit duruşlarıyla hareketsizdirler. Ağaçlarda ve aralarına bir düzen oluşturularak dizilen çiçeklerde ritimsel unsurlar görülür.

Resim 36 da çocuğun boyama tarzı bu çalışmaya da hareket ve ritim katmıştır. Deniz içinde yüzen ve kumsalda ellerini kaldıran figürler görsek de genel olarak insan figürleri durağandır. Palmiye ağacının art arda düşen yapraklarında ve yine arkaları dönük vaziyette, yan yana dizilmiş figürler ritimsellik oluşturmuştur.

Şekil 35. Konu: Karne hediyesi (Muhsine İn, 6/B)

Şekil 36. Hikâye: Karne Hediyesi (Muhsine İn, 6/B)

Resim 37/38

Çizgi

Resim 37 de bulutlar kırıklı, dağların eğik ve birbirine simetrik olarak çizildiğini görüyoruz. Aynı kırıklı çizgileri ağaçlarda da görmek mümkün oluyor. Kamp çadırları, eğik ve yatay çizgilerle derinlik verilerek çizilmiş olup resmin sağ kısmındaysa düzensiz, eğik ifadeyle nehir ayrıntısı yer alıyor.

Resim 38 in gece gündüz şeklinde iki parçaya ayrıldığı dikkat çekiyor. Dağlar bu defa, kıvrımlı ve yumuşak hatlarıyla karşımızda beliriyor. Eğik çizgilerden oluşan çadırlar, bu çalışmaya da konu olmuştur. Yatay ve dik çizgilerle minibüs, kıvrımlı çizgiyle daha dinamik bir yapıya sahip olan nehir dikkat çekicidir.

Renk

Resim 37 de dağların arkalarında ve ağaç topluluğunun bulunduğu bir alanda boyanmamış kısımlar görülüyor. Genel olarak çalışmada bulunan doğa unsurları, asıl renklerine uygun şekilde boyanmıştır.

Resim 38 de ilk çalışmada bulunan boşluklar, özenle doldurulmuş olup, çalışmadaki gece gündüz iletisi, başarıyla seyirciye aktarılmış. Renkler asıllarına uygun biçimde kullanılmıştır.

Form ve Şekil

Resim 37 de üçgen şeklindeki dağların arkasından, yarım daire şeklinde gülümseyen güneş temasını ve üst kısımda düzensiz ovalerle şekil verilen bulutları görürüz. Üçgen prizma şeklindeki çadırları, düzensiz biçimleri ve kısa gövdeleriyle ağaçlar takip ediyor. Kâğıdın sağında, yarım üçgen şeklinde bir kısmını gördüğümüz nehir ve yuvarlak başlarıyla figürler, resme katılan diğer öğelerdir.

Resim 38 de form ve şekil olarak bir zenginlik gözlenmektedir. Dağların üçgen görünümünün aksine bu çalışmada yarım ovaler olarak betimlenen dağlar, gerçek görünümüne daha yakındır. Ağaçlar yuvarlak formlarda, kısa dikdörtgen gövdeleriyle, diğer çalışmaya göre çeşitlilik göstermiştir. Resme eklenen detaylardan minibüste, dikdörtgen, kare, daire gibi şekillerle oluşmuştur. Gece gündüzü belli etmek isteyen çocuk, ay ve yıldız şekilleriyle geceyi betimlemiştir.

Leke

Resim 37 de dağların arkasındaki alanın boş bırakılmasının dışında, çalışmanın alt kısmında bir dengeden söz edilebilir. Kahverenginin tek tonunda pürüzsüz bir biçimde boyanan dağ, yeryüzünün soğuk rengiyle dengelenmiştir. Ağaçlardaki açık yeşil tonu, çimlik alandaki koyu yeşilden ayrılmış ve aralarında açık koyu ilişkisi sağlanmıştır. Aynı etkiyi, çadırlarda ve figürlerin kostümlerindeki dengeli dağılımda da görürüz.

Çalışmanın iki parçaya ayrıldığı resim 38 de gündüzü temsil eden sol kısım, açık lekeyi sağ kısım ise koyu lekeyi temsil eder. Genel olarak Açık ve koyu lekelerin dengeli olarak dağılımlarını görüyoruz. Mavi bulutların altında kahverengi dağlar ve dağların altından başlayan yeşil kırlar bulunuyor. Kırlık alanda kendilerini sıcak renklerle ortaya çıkaran açık etkiye sahip, çadır ve figürlerin renkli ifadelerine rastlıyoruz. Kâğıdın sağ kısmında gece betimlemesiyle, bulunduğu renklerin üzerine koyu lekeyi bastırmadan uygulayan çocuk, bu kısımda da açık orta ve koyu dengeyi yakalamayı başarmış.

Hareket (Ritim)

Resim 37 de, kırdaki top oynayıp ip seken figürlerin eylemleri hemen seçiliyor. Güneş saçaklarındaki tekrarı, yan yana dizilmiş olan ağaçlar ve ateşin etrafına dizilen taşlarda ritmik özellikler mevcuttur.

Resim 38 de yine en net hareketliliği figürlerde görmek mümkün oluyor. Hikâyede anlatılan, yaralanan çocuk ve ona yardım eden arkadaşları, nehirden su dolduran, ateş yakmak için odun toplayan insan figürleri, çalışmadaki hareketliliği gözler önüne seriyor. Bir diğer hareketliliği, önceki çalışmadan, daha devingen olarak çizilmiş nehirde görebiliriz. İlk çalışmadaki ritimsel unsurlara, yıldız şekillerinin tekrarları eklenmiştir.

Şekil 37. Konu: Kamp (Elif Sarıkaya, 6/B)

Şekil 38. Hikâye: Kampta 3 Gün (Elif Sarıkaya, 6/B)

Resim 39/40

Çizgi

Resim 39 da kırıklı perdeler, dik ve yatay özelliklere sahip bir masa ve eğik çizgilerle ayakları bulunuyor. Çalışma, çizgisel açıdan zayıf ve monoton kalmış olup çocuğun çizgisel ifadeleri gönlünce kullanamadığını söylemek mümkün oluyor.

Resim 40 da önceki çalışmadaki kompozisyonun benzeri olarak tasarlanmış. Dik ve yatay çizgilerden oluşan kapı, kıvrımlı çizgilerle balon ipleri bu çalışmayı ilkinden ayıran kısıtlı ayrıntılardır.

Renk

Resim 39 da kâğıtta boş bırakılan bir alanla karşılaşmıyoruz. Bir odanın içini yansıtan görüntüde renkler de farklı bir yaklaşım görülmez. Figürlerin ten renkleri, saç renkleri doğala yakın olarak boyanmış.

Resim 40 da renklendirme konusunda daha çeşitli bir yaklaşım sergileyen çocuk, yine sayfanın tamamını doldurarak, nesne ve figürleri asıllarına uygun biçimde boyamış.

Form ve Şekil

Resim 39 da yarım oval şeklindeki perdelerden, kalp biçiminde süslemeler sarmakta. Yuvarlak balon ve kalp şeklindeki balonlarla doğum günü teması yansıtılmaya çalışılmış. Dikdörtgen şeklindeki masa ve üzerinde bulunan eşyalarda, oval, yuvarlak, koni gibi formları görmek mümkün oluyor. Figürlerin ellerindeki hediye paketleri biçimsiz dikdörtgenler halindedir.

Resim 40 da daha itinalı çizilen perdelerde yarım dairelerin dizilişini görüyoruz. Sarkan süslemelerde bu defa rengârenk yuvarlak toplar ve yıldız şekilleri tercih edilmiş. Kare gövdenin altına eklenen üçgen kabarık eteğiyle doğum günü çocuğu resme ilk bakışta diğerlerinden ayrılıyor. Balon şemalarının sayıca arttığı resme, dikdörtgen bir kapı unsuru eklenmiştir.

Leke

Resim 39 da çalışmanın geneline sıcak renk olan pembe hâkimdir. Boyama üslubundan kaynaklı olarak perde kısmından duvara doğru açıktan koyuya bir geçiş sağlamış ve birbirine yakın olan tonlar kullanılmış.

Resim 40 da renkler, ilk çalışmaya göre çok daha bilinçli ve dengelidir. Sıcak rengin kullanıldığı perde, açık değeri niteleyerek, yeşil duvarla arasında denge oluşturmuştur. Genel olarak, sıcak ve soğuk renklerin uyumlu birlikteliği sağlanmıştır.

Hareket (Ritim)

Resim 39 da, coşkulu parti havası tam olarak verilememiş olup figürlerin ellerinde hediye paketleri olmasına rağmen sabit görünümlü, durgun haldedirler. Ritimselliği, perdeden sarkan süslemelerde, masa üzerinde yan yana dizilen objelerde ve palyaço kostümünde, tekrarlanan desenlerde görebiliriz.

Resim 40 da çocuğun renklendirmedeki rahatlığı ve coşkunluğundan hareket izlenimleri edinilmiş, bunun dışında figürler yine durgundur. Perde süslemeleri ve sıraya girmiş hissiyatı veren figürlerde ritimden söz edebiliriz.

Şekil 39. Konu: Doğum günü (Elif Sarıkaya, 6/B)

Şekil 40. Hikâye: Doğum Günü Partisi (Elif Sarıkaya, 6/B)

Resim 41/42

Çizgi

Resim 41 de kırıklı dağ yapıları, çocuğun diğer çalışmalarındaki dağ şemalarının izlerini taşımaktadır. Resmin sağ kısmındaki küçük ev, dik, yatay ve eğik çizgilerle betimlenmiş. Eğik demirleriyle var olan bisiklet unsurunun, gerçeği yansıtmaya gayesiyle tasvir edildiği oldukça açık görünüyor. Resimde çizgisel bağlamda en çok dikkat çeken çeşitliliği, ağaçların kırıklı, kıvrımlı, yuvarlak betimlemelerinde görüyoruz.

Resim 42 de bulutlarda ve denizde kıvrımlı çizgisel özellikler mevcuttur. Çalışmanın orta kısmında hemen göze çarpan voleybol sahasının, filesinde eğik çizgilerle örüntüsü dikkat çeker. Kısa eğik çizgileri, şemsiye başlıklarının motiflerinde, deniz kenarındaki palmyelerin gövdelerinde ve şezlong başlarında görebiliriz. Hikâye anlatımında geçen kumdan kale tasviri, kısa dik ve yatay çizgilerle vurgulanmıştır.

Renk

Resim 41 de kâğıdın tamamı herhangi bir boşluk bırakılmaksızın boyanmıştır. Kırılarda geçen konu anlatımı, doğanın asıl renkleriyle sunulmuştur ancak; yeryüzünde bulunan çiçek betimlemelerinin, çim rengiyle bütünleşerek kırlara gömüldüğünü ve renklendirilmediğini görüyoruz.

Resim 42 de çocuk sayfayı doldurmadaki başarısını bu resimde de sürdürür. Kumsal rengi kahverengiyle bastırılarak uygulanmış, kumdan kale ve voleybol sahasının parlak sarı rengiyle ifade edilmesi, çocuğun bu kısımlarda özgün tercihini gösteriyor.

Form ve Şekil

Resim 41 de yuvarlak güneşin altında, geniş yapıda yarım ovalerle, boylu boyunca uzanan dağları görmekteyiz. Kare şeklindeki minik ev, yine kare bir kapı ve dikdörtgen penceresiyle, bir kenarda durmaktadır. Bisiklet tekerlekleri, iki yuvarlakla gerçek formunu yansıtır. Çalışmada form ve şekil açısından ağaçlar çeşitlilik göstermiştir.

Şekil ve form açısından daha ayrıışık ifadelere sahip olan resim 42 de uzunlu kısalı biçimsiz bulutlar, hemen ortasında dairesel güneş teması bulunuyor. Tepesi kesik üçgen ya da yarım daire biçimlerdeki şemsiyeler, minik karelerin yer aldığı, gerçek formunun verilmeye çalışıldığı voleybol filesi bulunmaktadır. Palmiye ağaçlarının yıldız şeklini andıran yeşil alanları ve uzun gövdeleri çalışmadaki türlü şekillerdendir.

Leke

Resim 41 sarı güneş, açık koyu mavi olarak boyanan bulutların arasında parlamaktadır. Bulutların altından başlayan sıcak renkteki kahverengi dağlar tek tonda herhangi bir geçiş olmaksızın boyanmış ancak; gökyüzündeki mavi ve kırlardaki açık yeşille bir denge sağlamıştır. Yeşilin açık ve koyu olmak üzere her iki rengini de ağaçlarda kullanan çocuk, bazı ağaçları kırlarla aynı renge boyamış ve bu söz konusu ağaçların mekânda kaybolup silik görünmesine sebebiyet vermiştir. Çiçeklerin renksiz bırakılması da bu alandaki monotonluğu artırmıştır. Ev şemasındaki parlak sarı renk ile kırlardaki yeşil arasında da denge devam etmiş. Figürlerin kıyafetlerindeki kırmızı, yeşil olan fonla arasında zıtlık oluşturmuş.

Resim 42 de fonda sadece iki renk olarak kahverenginin yoğunluğunu ve mavileri görüyoruz. Kum rengine kahverengiye tercih eden çocuk, bu etkiyi bulutlara kadar taşımış ve yer çizgisini kaybetmiş ve aynı türden rengin baskın olarak kullanılması boğucu bir hava hissettirmiştir. Şemsiye ve figürlerin kıyafetlerinin bir kısmında kullanılan soğuk renkler (mavi, yeşil, mor gibi) sıcak kum rengiyle aralarında zıtlık oluşturmuş. Boyaların bastırılarak uygulanması nedeniyle, palmye ağaçlarının yeşillikleri de silik kalmıştır. Kalenin kum renginden farklı olarak sarı ve mor rengiyle boyanması ilgi çekicidir. Dikkat çeken bir diğer özellikte, çocuğun şemsiye, şezlong, ağaç gövdeleri, voleybol fileleri gibi temaları, kontur içine alma çabasıdır.

Hareket (Ritim)

Resim 41 oldukça sakin ve eylemsiz bir çalışmadır. Gerek doğada gerek figürlerde bir eylem görülmez. Kimi ağaç yeşilliklerinin çizilişlerindeki aynı tekrarlar, çiçek ve dağların sıralı dizilimlerinde, tekdüze ritimsel bir izlenim gözlenmiştir.

Resim 42 de, voleybol oynayan insan figürlerinin dışında bir eylem gözlenmez. Bulutlarda, ağaç gövdelerinde, aynı yöne doğru giden yapraklarında ve filedeki birim tekrarlarında ritim ögesinden söz edilebilir.

Şekil 41. Konu: Karne hediyesi (Elif Sarıkaya, 6/B)

Şekil 42. Hikâye: Karne Hediyesi (Elif Sarıkaya, 6/B)

Resim 43/44

Çizgi

Resim 43 de kırıklı çizgilerle dalga dalga yayılan bulutların arkasında, kısa eğri saçaklı güneş bulunuyor. Bulutların altında, eğik çizgilerin simetrileriyle irili ufaklı dağlar yer alıyor. Grup halindeki ağaçlarda ise yine kırıklı karakterdeki çizgilere rastlıyoruz. Perspektif kavramının gelişim gösterdiği çadırların tasvirinde, tepe kısımlarının eğik ve birbirine simetrik, gövdelerinin de dik çizgisel özellikte olduğunu görüyoruz.

Resim 44 de, bir önceki çalışmadaki bazı unsurların (gökyüzü, dağlar, ağaçlar, kamp çadırları... gibi) bu resmede kopyalandığını görüyoruz. Çocuk, dağların üzerindeki boyaları kesikli düzensiz çizgiler oluşturarak kazınmış bu biçimde derinlik ve eğim duygusu katmıştır. Perspektifin başarılı bir başka ifadesi olan otobüs şeması, eğik ve dik çizgileriyle uzaklarda görünüyor. Kıvrımlı yapıya sahip olan nehrin çevresindeki minik otlarda kırıklı olarak ifade edilmiştir. Nehrin üzerindeki köprüde biçimsiz yatay şahsiyetteki çizgiler bulunur.

Renk

Gökyüzünde kasıtlı olarak boş bırakılmışçasına boyanmayan alanın dışında, 43. resmin tamamı başarılı bir biçimde doldurulmuş. Renkler doğanın tabiatına uygun olarak kullanılmıştır.

Resim 44 de, yine bulutların arka kısmının beyaz bırakıldığını görüyoruz bununla beraber çadır girişlerinin de beyazlıkları dikkat çekiyor. Sayfanın geri kalanındaki figür ve nesneler disiplinli olarak, asıl renklerinde coşkulu bir anlatıma bürünmüştür.

Form ve Şekil

Resim 43 de yuvarlak formdaki güneşi, gerçekçilik kaygısının örneklerinden olan, bulutların arkasında görüyoruz. Dağlar, sivri zirveleriyle üçgen şeklinde sıralanmıştır. Takım halinde bulunan ağaçlar da birbirlerinden farklı formlarda oluşmuş. Gerçekçi yaklaşımın görüldüğü bir diğer öge olan kamp çadırları, üçgen kubbeleri ve dikdörtgen gövdeleriyle, çalışmadaki güzel ayrıntılardandır.

Resim 44 de ilk çalışmadaki tekrarlanan öğelere ek olarak, şekil ve form bakımından döneminin ilerisinde ifade edilen minibüs şeması yer almaktadır. Uzun dikdörtgensel yapısı ve yandan görünen yuvarlak tekerlekleriyle, çalışmanın sağ kısmında ileride park

halindedir. Minibüse ek olarak kırlık alanı ikiye ayıran nehrin köprüsünde deforme olmuş dikdörtgen şekli mevcuttur.

Leke

Resim 43 de gökyüzündeki yetersiz boyamadan kaynaklı olarak lekesellik, yeryüzündeki renklendirmeye tutarsızlığa yol açıp kopukluk yaratmıştır. Kırlarda ve ağaçlarda yeşilin farklı tonlarını kullanmayı tercih eden çocuk, açık, orta ve koyu değerleri başarılı olarak yansıtmıştır. Çalışmadaki kamp çadırları ve figürlerin kıyafetlerinin sıcak renklere boyanması, fondaki soğuk renkle aralarında denge sağlamıştır. Sağ kısımda bulunan ağaç topluluğunun bulunduğu alanın kahverengiye boyanması, çocuğun aynı etkiyi bu kısma da taşıdığını gösterir.

İmgesel anlatımın kuvvetli olduğu resim 44 de, ilk çalışmadaki yeşil renginin açık koyu tonlamalarını buradaki kırlarda göremeyiz ancak; bazı ağaç ve bodur çalılıklarda yeşilin açık etkilerine şahit oluruz. Boyaları bastırarak uygulayan çocuk, samimi ve enerjik atmosfer tabirini güçlendirmiştir. İlk resimdeki figür ve şemaların sayıca artması ve soğuk fon renginin üzerindeki sıcak etkileri, dengeli dağılımı sürdürür.

Hareket (Ritim)

Resim 43 de, çocuğun boyama tarzından kaynaklı olarak çalışmaya ilk baktığımızda genel bir dinamizm hissediliyor. Bulutların arkasında gördüğümüz güneş ışınlarındaki dalgalanma, insan figürlerinin (odun toplama, et pişirme gibi) eylemlerinde de görmekteyiz. Güneş saçakları, dağlar ve ağaç topluluklarında ritim fark ediliyor.

Resim 44 de önceki çalışmaya benzer özellikler yer alsa da bu çalışmaya eklenen nehrin akışkanlığı, figürlerin daha hareketli ifadeleri hikâyedeki anlatımı sağlamlaştırmıştır. Asma köprüdeki birim tekrar yaratan çizgilerde ritim dikkat çekmiştir.

Şekil 43. Konu: Kamp (Esmâ han Sağ, 6/B)

Şekil 44. Hikâye: Kampta 3 Gün (Esmâ han Sağ, 6/B)

Resim 45/46

Çizgi

Resim 45 de konu, eğik birbirine paralel, dev çizgileriyle gördüğümüz halı üzerinde cereyan etmiştir. Hemen hemen tüm çizgisel karakterleri üzerinde toplayan bu halıyla aynı çizgisel özelliklere sahip olan bir masa yer alır. Derinliğin algılandığı masanın dik kısa bacakları bulunuyor. Çalışmanın orta üst kısmında, bir afiş ve duvara sabitlendiği ip tabirinde, üst üste binmiş, zik zak çizgiler belirir. Sağ kısımda parkenin üzerinde duran bir cisimden, kıvrımlı çizgilerle yükselen alevleri, figürlerin ellerinde tuttukları balonların iplerinde de görürüz.

Resim 46 da sayfa, dört kısma ayrılarak hikâyedeki doğum günü tasvir edilmiştir. Çizgisel olarak ilk çalışmaya göre kayda değer biçimde gelişim gösteren bu çalışmada, resimdeki ilk mekânda, eğik çizgiyle oluşan, bir kısmı görünen duvar, bu duvardan odaya açılan paralel, dik çizgisiyle kapı ve hemen yanında aynı çizgisel emarelere rastladığımız pencereyi görüyoruz. Odanın ortasında yatay ve eğik yapısıyla bir halı ve masa bulunuyor. Aynı masa çalışmadaki diğer odacıklarda yinelenmiş. İkinci bölüm bir mutfakın betimlenmesidir. Anlatımda, dik ve yatay çizgileriyle mutfak dolapları, fırın lavabo gibi görsellerin ayrıntılı ifadesi mevcuttur. Son odada üst kısımda süslemelerin asıldığı ip, kıvrımlı çizgiyle belirtilmiş olup çocuğun her türlü ayrıntıyı gerçeklik kaygısıyla işlediğini söylemek mümkün oluyor.

Renk

Resim 45 de, oda duvarının dışında diğer alanların tamamının titizlikle renklendirilip, figür ve nesnelerin asıl renklerine sadık kalınarak boyanmıştır.

Resim 46 da bir önceki çalışmada gördüğümüz kısmi boşluklar burada yine karşımıza çıkıyor. Çocuk bu boşluklarda beyaz boyaya yönelse de renklendirmedeki kopukluk hissediliyor. Bunun dışındaki uygulamalarda, asıllarına uygun şekilde boyamaya özen gösterilmiştir.

Form ve Şekil

Resim 45 de dönem özelliklerini iyi bir biçimde yansıtan çocuğun, önceki dönemlerde kullandığı geometrik çizimleri yavaş yavaş terk etmeye başladığını söylesek de çocuğun içindekini tam anlamıyla bu çalışmaya dökemediğini görüyoruz. Dikdörtgen formundaki

masa ve halı paralelkenar şeklinde sergilenmiştir. Kimi figürlerin başlarında, üçgen kukuleta şapkalar ve ellerindeki yuvarlak balonlarla doğum günü teması anlam bulmuştur.

Doğum günü temasının hikâye anlatımındaki sonucu olan ve daha coşkulu biçimde ifade edilen resim 46 da, önceki çalışmayla aynı formlara sahip olan masa, halı, balon gibi betimlemelere tekrar şahit oluruz. Masaların üzerinde duran dikdörtgen şeklindeki tabaklarda, yıldız, daire şekillerinde ikramlıklar yerleştirilmiştir. Buna ek olarak mutfak betimlemesinin bulunduğu kısımda, dolaplar, yatay ve dikey konumda dikdörtgenlerle biçimlenir.

Leke

Resim 45 de koyu değere sahip olan mavi yer, sıcak renkteki turuncu halıyla dengelenmiştir. Çalışmanın yine sağ kısımda, münferit halde bulunan sıcak renklerde (turuncu, sarı) alevlerle, soğuk yeryüzü üzerindeki zıtlık da uyumu sağlar. En coşkulu ifadenin yer aldığı figürlerin kıyafetleri ve balonlarda adeta bir renk cümbüşü hâkimdir. Doğum günü konusunun coşkulu ifadesi bu nesne ve figürlerde verilse de boyanmayan duvar çalışmada, yarım bırakılmış etkisi uyandırmıştır.

Resim 46 da lekesellikte, boyasız alanlardan ötürü kopukluk dikkat çeker. Beyaz zeminde pembe bir halı, halının üzerinde kahverengi bir masa yer alıyor. Lokesellik burada vasat görünümdeyir. Konu dört ayrı kısımda birbirine benzemeyen renklerle anlatılmıştır. Tonlamanın, en başarılı anlatımı olan sağ kısımda, mutfak dolaplarının sıcak renkleriyle, altından şerit şeklinde geçen mor fayans ve yeşil renkteki halı da açık orta ve koyu değeriierinin dengeli birlikteliğini görüyoruz. Aynı uyum, açık tondaki fondan ayrılan mavi halı ve üzerindeki kahverengi masada da devam ediyor.

Hareket (Ritim)

Resim 45 de doğum günü iletisini daha çok figürlerin eyleminde (ellerini iki yana açan, el çırpan, balonları sallayan figürlerde gibi) görüyoruz. Bir başka hareket ögesi, maytaptan göğe yükselen alevlerdedir. Balonlar, masa üzerinde tabaklara dizilmiş kurabiyeler de ritmik unsurları gösterir.

Resim 46 da özellikle mutfak dolaplarındaki yan yana dizilim, tavana gerilen ipteki rengârenk balonlarda ritimsel öğeler ön plandadır. Doğum günü temasının anlatımını güçlendirme kaygısı taşıyan çocuk, figürlerde ve balonlarda hareketlilik öğesini vurgulamıştır.

Şekil 45. Konu: Doğum günü (Esmahan Sağ, 6/B)

Şekil 46 . Hikâye: Doğum Günü Partisi (Esmahan Sağ, 6/B)

Resim 47/48

Çizgi

Resim 47 de kırıklı çizgilerden oluşan bulutlar, bulutların arasında devingen biçimde bulunan kısa, eğri çizgileriyle güneş tasviri dikkat çeker. Çocuk çalışmasında kuşları, oran olarak iri eğik ve kısa çizgilerle betimlemiştir. İmgesindeki okul bahçesini resmine yansıtan çocuk, okulun gövdesini düz ve yatay çizgilerden, çatısını eğik ve yatayları kullanarak çizmiştir. Kapı ve pencerelerde aynı karakterdeki çizgilere sahiptir. Gökyüzündeki kırıklı çizgilerin, okul bahçesindeki ağaçlarda mavi konturlarla yinelenildiğini söylemek mümkündür. Resmin sağ kısmında, perspektifin iyi örneklerinden olan basketbol sahasında, yatay ve dik alan ve potaların çizimini görüyoruz.

Resim 48 de çalışmanın kırıklı kum çizgisiyle ikiye ayrıldığı görülür. Çalışmada yatay ve dikey çizgisel özelliklere sahip deniz botları, şezlonglar ve küçük bir masa yer alır. Sahildeki şemsiye başlarının birbirine simetrik eğri çizgisel betimi mevcuttur.

Renk

Resim 47 de gökyüzünün büyük bir kısmında ve basketbol sahasında beyaz pastel boyayla uygulanan alanlar, niteliksiz boyama yapılmasına neden olmuştur. Aynı silik görüntü boyanmayan okul pencereleri ve kapısında da mevcuttur.

Resim 48 de bir önceki çalışmada gördüğümüz boşlukların başarılı bir şekilde doldurulduğunu görüyoruz. Renklendirmede çocuğun kumsalda kahverengiye tercih etmesinin dışında biçim ve nesneler kısmen tabii hallerindedir. Sade bir anlatım olmasına rağmen, çalışmaya renk katanlar figür ve nesnelerdir.

Form ve Şekil

Resim 47 de daire biçimindeki güneş, kenarları yuvarlanarak çizilen düzensiz oval şeklindeki bulutların ardında yer alır. Pastel boyayla kontur içine alınan ağaçlar, düzensiz ve birbirlerinden farklı şekillerde resmedilmiş olup kök kısımları, önden arkaya doğru küçülen ovalerle derinlik hissi uyandırmıştır. Okul bahçesini, başarıyla kâğıdına döken çocuk, okul binasını dikdörtgenle, çatısını ise üçgen ve paralelkenarı birleştirerek aslına uygun olarak ifade etmiş. Binanın hemen önünde yer alan Mustafa Kemal Atatürk'ün yer aldığı büstün kenarları, dikdörtgen çerçeve içindedir. Gerçekçiliğin doğuşu döneminin ayrıntılarına tanık olduğumuz çalışmada, dikdörtgen şeklindeki basketbol sahasının, büyük

bir daireyle ikiye ayrıldığını, uzaktaki potaya göre ön kısımdaki dikdörtgen potanın iri çizilmesi dikkat çekicidir.

Resim 48 de alan, kum ve deniz olarak ikiye ayrılmıştır. Denizde, figürlerin kiminin dikdörtgen deniz yataklarında, kimilerininse yuvarlak simitlere gövdelerinin yerleştirildiğini görürüz. Kumsal da dikdörtgen şezlonglar ve tepeleri yuvarlanarak verilen üçgen şemsiyeler yer alır. Dönem özellikleri itibariyle, çocuğun iyi bir gözlemci olması ve yaptığı her nesneyi gerçek şekillerine uygun olarak verme çabası gözlerden kaçmaz. Kumsalda bir diğer dikkat çeken öge ise dikdörtgen biçiminde, üstünde yuvarlak kapakları bulunan mısır satış yeridir.

Leke

Resim 47 de gökyüzü ve basketbol sahasının kısır renklendirilmesinden dolayı incelenen diğer ilkelere göre leke unsurları zayıf kalmıştır. Yeryüzünde yeşil büyük çim sahasının üzerinde, ellerinde karneleri bulunan mavi ve kırmızı kombine edilen üniformalı öğrenci figürleri kendi aralarında uyum içindedir. Ağaçlar koyu ve açık yeşil olmak üzere iki tonda yan yana sunulmuş olup alanda açık koyu dengesi sağlar. Resimde önemli derecede alan kaplayan, basketbol sahası sadece çizgilerle ifade edilip lekesellikten uzak ve silik bir görünümündedir.

Resim 48 de kâğıtta fon sıcak ve soğuk renklerle dengeli bir dağılım göstermiştir. Sıcak kum renginin üzerindeki, şemsiye, şezlong, masa gibi koyu değerlere sahip olan biçimler dengeyi korumuştur. Deniz içinde yine açık tonu niteleyen, deniz yatakları figürlerin ten renkleri ve kullanmış oldukları deniz materyalleri de bu alanda birliği devam ettirir.

Hareket (Ritim)

Resim 47 de güneşin devingenliği, iri kuşların gökteki seyri ve ön kısımda ellerinde karnelerini sallayan öğrenci tasvirlerinde hareketlilik ilkesinden söz edebilir bunun dışında ortam durgundur. Güneş saçaklarındaki aynı yöne doğru yayılan ifade, sıraya dizilmiş ağaç ve öğrenciler, okul pencerelerinin tekrarları ritimselliğin görsel sunumunu dile getirmiştir.

Resim 48 e ilk bakıldığında diğer çalışmadaki figürlere göre gözde görünür bir hareketlilik (denizde yüzen, kumdan kale yapan figürler gibi) mevcuttur. Şemsiye başlarındaki motiflerde ve yan yana güneşlenen figürler ritim oluşturmuştur.

Şekil 47. Konu: Karne hediyesi (Esmâ han Sağ, 6/B)

Şekil 48. Hikâye: Karne Hediyesi (Esmâ han Sağ, 6/B)

Resim 49/50

Çizgi

Bir başka öğrencinin çizgisel özelliklerini incelediğimiz resim 49 da kıvrımlı bulutların arasında, kısa eğik saçaklarıyla güneş teması bulunuyor. Eğik kısa çizgilerle, basmakalıp kuşlar gökyüzünde seyir halindeler. Boylu boyunca uzanan, geniş kırıklı çizgili dağların hemen altında, aynı karakterdeki çizgilerle kırlar ve nehir başlar. Soldaki büyüklü küçüklü ağaçlarında kırıklı yapıları mevcuttur. Sayfanın sağ kısmında düz uzun bir çizgiyle silik bir görüntüye sahip olan gölün yanında, yatay çizgilerin hâkim olduğu bir otobüs dikkat çeker. Birbirine simetrik eğik çizgilerle ifade edilen kamp çadırları, eğri çizgilerle figürlerin ayak bastığı tepeciklerin hemen önünde yer alır.

Resim 50 de çocuğun önceki çalışmasına göre çizgilerini daha belirgin, kendinden emin ve istekli olarak kullandığını görüyoruz. Silik yapıdaki göl, bu defa kalın konturla çerçevelenmiş ve üzerine yatay dikey kısa çizgilerden bir tahta köprü eklenmiştir. Çiçek sapları aynı yöne doğru giden, eğri çizgilerle iri yapılarda bulunur.

Renk

Resim 49 da boyanmamış boşluklar bulunmaz ancak; çocuğun boyayı uygulama stilinden dolayı renklerde cansız bir görünüm söz konusudur. Mavi çiçeğin dışındaki nesne ve figürler tabiatına uygun olarak boyanmıştır.

Resim 50 renklendirmede, önceki çalışmaya göre daha disiplinli ve vurgulu boyanmıştır. Sayfanın tamamı boyanıp, renkler doğanın kendi renklerine uygun kullanılmıştır.

Form ve Şekil

Resim 49 da gökyüzünde, yuvarlak güneş ve biçimi bozulmuş ovalerle çizilmiş bulut şekilleri yer alıyor. Klişeleşmiş kuş ifadeleri dönem öncesi özelliklerin etkilerini sürdürmekte. Aynı sıradan özellikleri yuvarlak şekilde çizilen çiçek ve balon gibi şemalarda da görürüz. Yarım dairelerin birleşiminden uçuşan kelekler ve çiçeklere konan oval arılar organik şekillerdir. Üçgen kamp çadırları da çalışmayı tamamlayan diğer öğelerdir.

Genel olarak aynı form ve şekillerin tekrarlarını gördüğümüz resim 50 de, boyayı uygulama biçiminden kaynaklı olarak şekiller daha belirgindir.

Leke

Resim 49 da genel olarak çizgisel yapıda bulunan tonlamalarla açıkly koyulu geçişler sağlanmıştır. Açık ve koyu mavi olarak renklendirilen bulutları, sarı parlak güneş tamamlar. Dağların kahverengi etkisinin zirveden yamaca doğru koyudan açığa olan etkileri de hemen dikkat çeker. Yeşil kırlarda, sıcak renklerin (pembe, turuncu, sarı gibi) hâkim olduğu çadır, otobüs, çiçek gibi şemalarda dengeli dağılım sürse de çalışmada boyanın uygulanma biçiminden kaynaklı, solgun ve cansız bir havanın hâkimiyeti mevcuttur.

Resim 50 de önceki çalışmanın renklendirilmesindeki solgun, ölü görünüş, bu resimde diriliş göstermiştir. Soğuk (koyu) etkilerin baskın olduğu çalışmada çizgisel boyama devam etse de renkler, kamp havasının duygusunu seyirciye geçirebiliyor. Çocuk, ağaç gökyüzü gibi şemalarda renklerin açık ve koyu olmak üzere her iki tonunu kullanmıştır. Fondan ayırt edilemeyen göl bu defa kontur içine alınarak gökyüzündeki koyu etkiyi kırmış ve daha açık bir tonla boyanmış. Çadır, çiçek, otobüs ve figürlerin kıyafetlerindeki sıcak renk seçenekleriyle genel ortamda, açık orta koyu lekesel denge sağlanmıştır.

Hareket (Ritim)

Resim 49 un geneline, çocuğun boyayı uygulanma şeklinden kaynaklanan çizgisel bir devinim hâkimdir. Çiçeklerin üzerinde uçan arılarda ve gökyüzündeki kuş ve kelebeklerde çalışmanın diğer hareket unsurlarıdır. Bir elinde balonları tutan figür ve diğer figürlerde herhangi bir hareketlilik gözlenmez. Bulutların ve kuşların art arda dizilimleri ve özellikle boya darbelerinin ifadeleri çalışmaya ritim kazandırmıştır.

Resim 50 de boyama üslubuyla algılanan dinamizm etkisini sürdürür. Bulut, nehir gibi şemalarda ve kuşlarda ritimsel bir hareketlilik görülmektedir. Ağaçlar bu defa aynı boyutlu yan yana dizilmiş ve belirgin olarak sıralanmıştır. Göl üzerinde duran köprü ve çiçek tasvirlerinde de ritimsel etkiler gözlenir.

Şekil 49. Konu: Kamp (Atiye Ünlü, 6/B)

Şekil 50. Hikâye: Kampta 3 Gün (Atiye Ünlü, 6/B)

Resim 51/52

Çizgi

Çizgisel yönden çeşitlilik arz etmeyen 51. resimde masa, halı, ev gibi nesnelerin çoğunda yatay ve dikey çizgisel karakterler bulunuyor. Doğum günü temasının işlendiği çalışmanın fonunda istikrarsız kesik çizgilerin dikkat çekici boyutlardaki hâkimiyeti mevcuttur.

Resim 52 de eğri çizgilerle tavanı süsleyen perdelere, yatay ve dikey çizgilerin hâkimiyetiyle oluşan masalara rastlıyoruz. Figürlerin uzun çizgili bacaklarıyla, kısa düz çizgisel ifadelerle sahip kolları arasındaki orantısızlık dikkat çekicidir.

Renk

Resim 51 de renklendirme konusunda kâğıtta boş yer bırakılmamış ancak; boya gelişigüzel biçimde kullanılmış. Nesne ve biçimler asıllarına bağlı kalınarak renklendirilmiş.

Resim 52 de çalışmanın tamamı boşluk bırakılmadan boyanmıştır. Fondan ziyade nesnelerde boyayı bastırarak uygulayan çocuk, renkleri anlamlarına uygun olarak kullanmıştır.

Form ve Şekil

Resim 51 de, kare ve dikdörtgen şekillerinde masalar yer alıyor. Masaların üzerinde oval ve yuvarlak biçimlerde tabak detayları göze çarpar. Çalışmadaki figürlerin baş kısımları, köpeğin kafa ve gövde kısmında olduğu gibi yuvarlak biçimlenmiştir.

Resim 52 de yarım daire şeklindeki perdelerden yıldızlar sarmakta. Kare biçiminde sunulan masaların etrafı, konturlarla belirginleştirilmiştir. Doğum günü teması, yerlerdeki yuvarlak balonlarla ve piramit görüntüsüyle vurgulanan pastada verilmiştir.

Leke

Sıcak renklerin ezici çoğunluğuna sahip olan resim 51 de yüzeydeki düzensiz boya darbeleriyle kırmızı, koyudan açığa doğru sert bir geçiş yapmıştır. Yeşil elbiseli figürün de koyu etkisiyle kısmen bir denge sağlanır.

Resim 52 de önceki çalışmadaki gibi sıcak ve açık değerlerin hâkimiyetini görsek de, daha yumuşak geçişlere sahip olan bu çalışmada perde, kapı ve masalardaki koyu vurgulanışlar yüzeyle arasında denge sağlamıştır.

Hareket (Ritim)

Resim 51 de hareketi özellikle yüzeyde sergilenen özgür boyama tutumunda görüyoruz. Figürün elinde tuttuğu tek renk balonlarda ve masadaki dizili tabaklarda, resme ritim katmıştır.

Resim 52 de boyama tarzı, balonların ve perdelerin ritmik hareketini bu çalışmada da görürüz. Figürler diğer resimde de olduğu gibi durağandır.

Resim 53/54

Çizgi

Dönem içinde bulunan çocukların, bulutları oluşturmak için genel olarak kullandığı kırıklı çizgiler, 53. çalışmada yeniden karşımıza çıkıyor. Çocuğun diğer resimlerinden de aşına olduğumuz kısa eğik kuş çizimleri tekrarlanmıştır. Resmin merkezinde yer alan, yatay ve dikey çizgisel özelliklere sahip olan evin giriş kısmında, düzenli olmasa da yatay çizgilerle inşa edilen, az basamaklı merdiven yer alır. Ağaç ve çiçek gövdelerine hâkim olan uzun dik çizgilerle, eğri çizgilere sahip olan balon ipleri diğer öğelerdir.

Resim 54 e baktığımızda, klasik kırıklı bulutların tekrarını görürüz. Çalışma, uzun kırıklı çizgilerle deniz, kumsal ve gökyüzü olarak üç bölüme ayrılmıştır. Deniz yatakları ve şezlonglar yatay ve dikey çizgilerle birbirlerine son derece benzer yapıdadır ancak; şezlongların baş kısımlarının kısa eğik çizgilerle belli edilmesi, aralarındaki farkı işaret eder. Kumsalda voleybol filesi olarak görünen file, yatay ve dikey çizgilerin üst üste çizilmesiyle sahil görünümü betimlenmiştir.

Renk

Kâğıdın tamamını boyama konusundaki istikrarlı tutumunu sürdüren çocuk, 53. çalışmada da boyasız alan bırakmamıştır. Fonun tamamını sarıyla renklendiren çocuk, kendi tercihini bu alanda vurgular.

Resim 54 de disiplinli olarak, boş bir alan bırakılmadan boyanmıştır. Renkler, asıl renklerine bağlı kalınarak kullanılmıştır.

Form ve Şekil

Resim 53 de, gökyüzünde, düzensiz ovalerle oluşan bulutları, dairesel güneşi ve sivri uçlarıyla M harfine benzeyen alışılmış kuş figürlerini görürüz. Dikdörtgen evin çatısında, çocuğun perspektif olgusunu denemeye çabaladığını söyleyebiliriz. Ağaçlardaki oval şekiller ve yuvarlak yapraklı çiçekler çocuğun diğer çalışmalarından da alışık olduğumuz biçimler arasında yer alıyor.

Resim 54 de form ve şekil açısından dikkat çekici özellikte olan nesneler, dikdörtgen şeklindeki deniz yatakları ve şezlonglardır. Bulut ve güneş temaları bu çalışmanın yine olmazsa olmaz motiflerindendir. İlke bağlamında zayıf bırakılmış olan bu çalışmada, dikdörtgen şeklindeki voleybol filesi de resme değer katan bir başka biçimsel öğedir.

Leke

Resim 53 de yüzeydeki açık etkiye sahip olan sarı, çalışmanın başat rengini oluşturuyor. Canlılık ve uyanıklık hissiyatı veren resimde, bulutlardaki mavi, ağaçlardaki yeşil renkleri koyu değerleriyle bu duruma dar manada bir denge sağlamıştır. Çalışmadaki sıcak renklerin yoğunluğu, merkezde yer alan ev şemasıyla da arasında, açık koyu tesiri oluşturmuştur.

Resim 54 de daha çok koyu değerlerin hâkimiyeti dikkat çeker. Kumsal temasındaki mavi rengin üzerine boyanan kahverengi, çalışmanın en koyu alanını niteler. Şezlong ve deniz yataklarındaki açık değerler ile denizdeki geçişli lekeler, bazı alanlarda açık koyu dengesi sağlamıştır.

Hareket (Ritim)

Resim 53 de, konuşma baloncuklarıyla konuşturulan figürler, kendi aralarında hediyeleşmekte ancak; herhangi bir eylemleri gözlenemiyor. Uçan kuş, kelebek ve arılar bu çalışmaya da hareketlilik katmıştır. Ritimselliği, bulutlardaki uyumlu dizilimde, çiçeklerde ve baba figürünün elindeki balonlarda görürüz.

Resim 54 de diğer çalışmaya nazaran figürlerdeki eylemler (kumdan kale yapan, voleybol oynayan ve denizde yüzen figürler gibi) bu defa belirgindir. Çalışmadaki ritimsel öğeler, şezlongların diziliminde, başlıklarındaki tekrarlanan motiflerde ve voleybol filelerinde yer alır.

Şekil 53. Konu: Karne hediyesi (Atiye Ünlü, 6/B)

Şekil 54. Hikâye: Karne Hediyesi (Atiye Ünlü, 6/B)

Resim 55/56

Çizgi

Bir başka öğrenciye ait olan 55. çalışma, çizgisel açıdan oldukça eksik bir anlatıma sahiptir. Gökte eğri uzun çizgilerle bir şerit bulunmaktadır. Eğik ve yataylarla bir köşede bulunan çadırın yanında, gövde ve bacaklarının çiziminde yatay, dik çizgiler kullanılmış olan figürler yer alır. Kısıtlı ağaç şemalarında ise dik ve eğik ifadeler mevcuttur.

Resim 56 da bir önceki çalışmada olduğu gibi anlatımın, eksik kanalizasyonu görüyoruz. Kâğıdı ikiye bölen yatay uzun çizginin hemen ortasından dik çizgiler geçmiştir. Figürlerin, orta kısmında eğik ve yatay çizgilerle odun şemaları yer alırken, yan kısımlarında dik ve eğik ifadelerle balon şemaları bulunur.

Renk

Resim 55 de oldukça geniş bir alanın renksizliği dikkat çeker. Çok kısıtlı bir renklendirmenin görüldüğü çalışmada ağaç, çiçek, odun gibi şemalarda gerçekçi bir uygulama görülür.

Resim 56, önceki çalışmada olduğu gibi boyama hususunda oldukça yetersiz kalmıştır. Güneş, deniz ve odun gibi ifadeler gerçek renklerine boyanmıştır.

Form ve Şekil

Resim 55 de figürler, daire kafaları ve kare gövdeleriyle dikkat çekiyor. Bunun dışında kısıtlı biçimlerin olduğu çalışmada, arka kısmını da gördüğümüz üçgen girişli bir kamp çadırı bulunuyor. Çiçekler, minik dairelerin birleşimiyle betimlenmiştir.

Resim 56 çocuğun, ciddi anlamda bocalama ve tutsaklık yaşadığı bir başka çalışmasıdır. Sol üst kısımda çeyrek dairesel bir güneşi, yinelenen figür tasvirlerini ve büyük dikdörtgen şeklindeki nehri görüyoruz. Nehrin içinde belli belirsiz biçimde, yuvarlak başlı balık formları, orta kısmında ise dikdörtgen şeklinde bir köprü yer alır.

Leke

Kâğıdın büyük bir alanında boşlukların bulunduğu 55. resimdeki en koyu değeri, sayfanın üst kısmında bulunan mavi şerit oluşturmuştur. Birbirinden bağımsız olan nesne ve figürlerde, leke unsuru vasat durumdadır.

Resim 56 da alt kısımda yer alan açık koyu değer niteliğindeki renkler, kısıtlı olarak bir denge sağlamış olsa da bu çalışmada leke bağlamında noksan kalmıştır.

Hareket (Ritim)

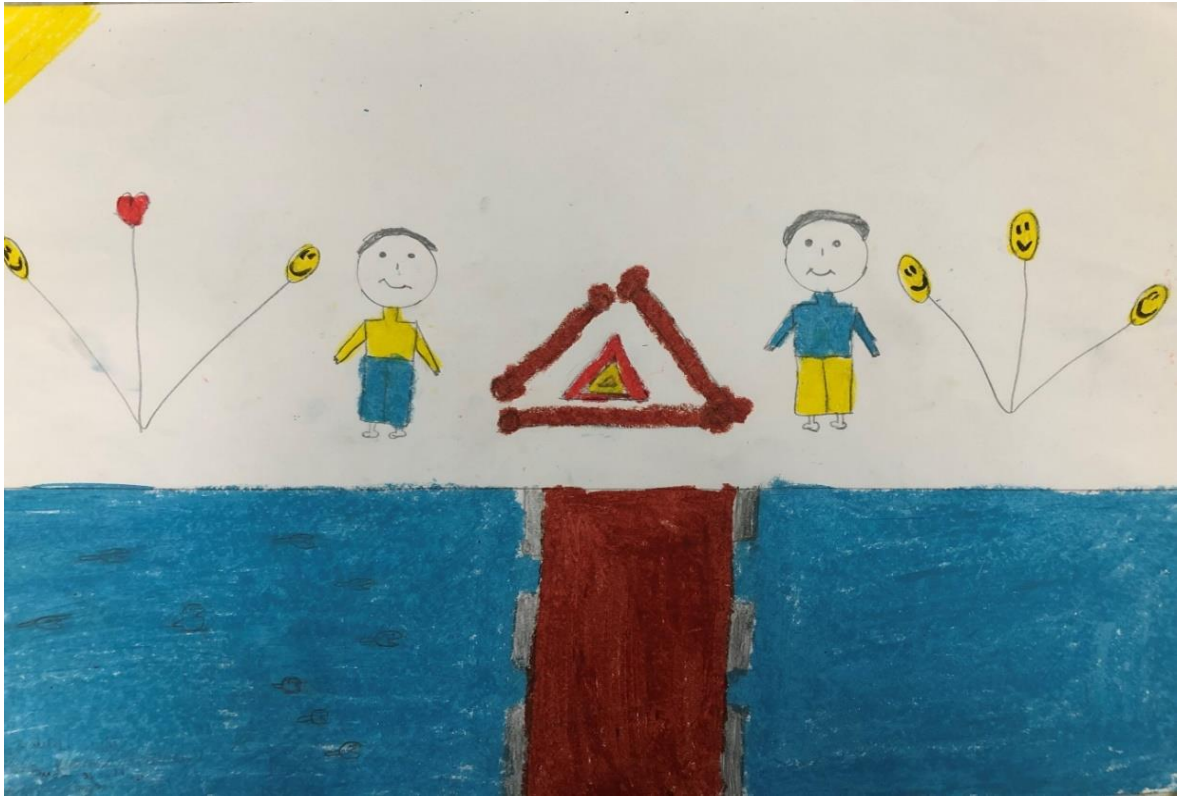
Resim 55 nesne ve figürler açısından oldukça durgundur. Ağaç dalları ve çiçekler kısıtlı olsa da ritim oluşturur.

Resim 56 da nehirde belli belirsiz biçimde görünen balıkların yüzme eyleminden başka hiçbir hareket görülmez. Odun ve balonların yan yana ifadesinde, köprü kenarlarında ve balıklarda kendi içlerinde bir ritim gözlenir.

Şekil 55. Konu: Kamp (Rabia İlangu, 5/B)

Şekil 56. Hikâye: Kampta 3 Gün (Rabia İlangu, 5/B)

Resim 57/58

Çizgi

Resim 57 de yatay çizgiyle belirtilen gökyüzündeki kuşların kanatlarında yatay, dik ve zikzak çizgiler mevcut. Çalışmada genel olarak kullanılan dik ve yatay çizgileri, masa, pasta, çeşme ve figürlerin anatomilerinde görüyoruz. Ağaçların yaprakları, eğik, balon ipleri eğri çizgilerle diğer karakterdeki çizgisel ifadelerden ayrılır.

Önceki resme göre daha kapsamlı anlatımına şahit olduğumuz 58. resimde, kâğıt yatay olarak iki bölüme ayrılmış bulunuyor. Pastanın bulunduğu masa ve müzik çalarda eğik ve yatay çizgiler görülürken, portmanto ve kapı yatay ve dik olarak karşımıza çıkıyor ancak; portmantonun üst kısmındaki zikzak çizgilerin ifadelerini duvardaki süslemelerde de görmek mümkün.

Renk

Resim 57 de gökyüzünün dışında yüzey tamamen renksizdir. Çocuğun önceki çalışmalarında olduğu gibi figürlerin ten renkleri, bu çalışmada da boş bırakılarak boyanmamış. Turuncu masa, renklendirme bağlamında farklılık gösterir.

Resim 58 de bu defa fon tamamen beyaz bırakılarak boyanmamış. Çalışmaya renk katanlar sadece biçim ve figürlerdir. Ancak; bu çalışmada çocuk figürlerin yüzlerini ten rengiyle boyayarak dikkat çekmiştir.

Form ve Şekil

Resim 57 de kuşların iri, artı şeklindeki basmakalıp ifadeleri, önceki dönemin izlerini taşıyor. Piramit şeklindeki pasta, yüzeysel görünümlü dikdörtgen masanın üzerinde yer alıyor. Yuvarlak başlı figürler, üçgen şapkalarla resmedilmiştir. Doğum günü konseptiyle figürlerin ellerinde dairesel balonlar bulunuyor.

Resim 58 de yinelenen desenler olsa da bu çalışmayı iç mekân haline getiren unsurlar, kare portmanto, dikdörtgen kapı ve müzik çalar detaylarıdır.

Leke

Renklendirmeden yoksun olan 57. çalışmada en koyu değer mavi gökyüzüdür. Nesne ve figürlerde de herhangi bir tonlamadan bahsedemeyiz. Figürlerin kıyafetleri ve masanın pastadan ayrı görünümü koyu kontur çizgilerinden ibarettir.

Resim 58 de önceki çalışmada olduğu gibi leke bağlamında noksan bir anlatıma sahiptir. Yüzeyde herhangi bir leke unsuruna rastlamayız. Bazı figür ve nesneler kendi içlerinde dengelense de, genel anlamda çalışma, birbirinden kopuk ve vasat bir görünüme bürünmüştür.

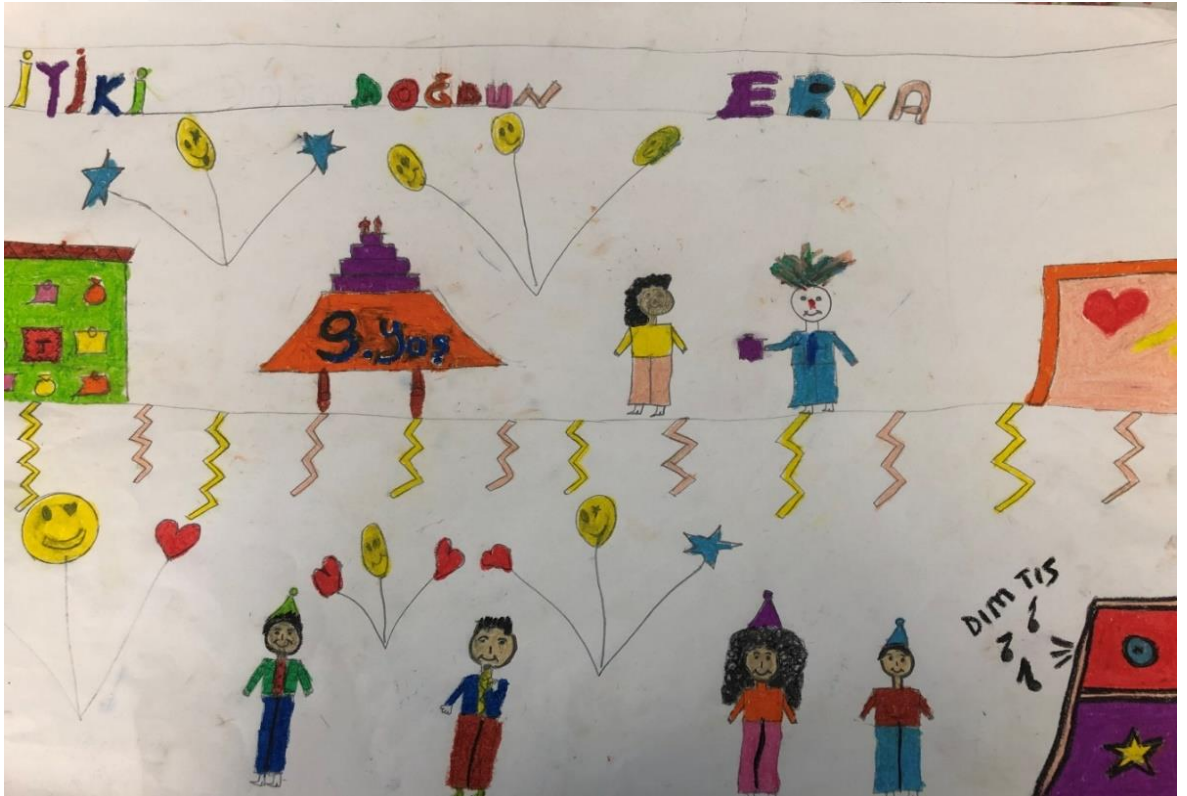
Hareket (Ritim)

Resim 57 hareket ve ritim açısından yetersiz seviyededir. Kuşların uçuş eylemi dışında herhangi bir hareket gözlenmez. Figürler durağandır. Balonlar ve ağaç yapraklarındaki biçimleniş kısmi olarak ritim oluşturur.

Resim 58 de figür ve nesnelerde artış gözlense de hareket ve ritim yine zayıf surettedir. En dikkat çeken ritmik hareketi, perde süslemelerinin sıralı ifadesinde görürüz.

Şekil 57. Konu: Doğum günü (Rabia İlangu, 5/B)

Şekil 58. Hikâye: Doğum Günü Partisi (Rabia İlangu, 5/B)

Resim 59/60

Çizgi

Resim 59 da kırıklı bulutların altında yatay çizgilerle bir doğum günü afişi yer alıyor. Figürler, önceki çalışmaların izlerini taşıyor. Çalışmanın en gerçekçi ifadesini, eğik ve yatay demirleriyle bisiklet betimlemesinde görüyoruz.

Resim 60 uzun yatay çizgiyle ikiye ayrılmış, yatay ve dikey şezlongların altında kesikli yataylar, kumsalı sonlandırmıştır. Çalışmanın merkezinde bulunan dev kalede, dik ve eğik çizgisel ifadeler belirirken, ağaç ve evin gövdesinde dik, yatay çizgiler kullanılmıştır.

Renk

Öğrenci 59. çalışmasının önemli bir bölümünü boyamamıştır. Genelde biçimleri gerçeğe yakın olarak renklendirmiş ancak; figürlerin tenleri bu çalışmada da boş bırakılmıştır.

Resim 60 a baktığımızda çocuğun diğer tüm çalışmalarına oranla bu çalışmanın gözle görülür biçimde gelişim gösterdiğini söyleyebiliriz ancak; bu resim de de boyasız alanlarla karşılaşılıyor. Kız figürünün pembe vücudunun dışında boyanan unsurlar asıl renklerine uygun olarak renklendirilmiş bulunuyor.

Form ve Şekil

Kısıtlı form ve şekillerin yer aldığı 59. çalışma da, aşına olduğumuz dairesel kafalı, kare gövdeli figürler ve yuvarlak bisiklet tekerlekleri görülüyor. Bunun dışında üç kola ayrılan balonlarda kalp, yuvarlak gibi şekiller tercih edilmiş.

Resim 60 da dikdörtgen şezlonglar, üçgen şemsiyeleriyle kumsalda yer alır. Hikâye anlatımında geçen kale temasının, dikdörtgen gövdesinde birçok üçgen motif yer alıyor. Kalın gövdeli dikdörtgen ağaç ve evde çalışmadaki diğer ayrıntılardır.

Leke

Lekesel bağlamda eksik olan 59. resim de en koyu ifadeler bulut ve figürlerin saçlarında yer alır. Figürlerin kendi içlerinde kısıtlı da olsa açık koyu nüansları bulunur ancak; genel olarak bir bütünlükten söz edilemez.

Resim 60 da kumsal kısmında açık ve koyu renk geçişleri gözlenir. Kalenin sıcak ve parlak renkleri arasında açık orta ve koyu tonlamalar mevcuttur. Aynı değeri, evde de görürüz ancak; çalışmanın alt kısmındaki boşluklar biçim ve nesneleri birbirlerinden kopuk hale getirmiş aralarında bir denge oluşturamamıştır.

Hareket (Ritim)

Resim 59 da kullanılan renklerin çarpıcı ve parlak görünümüne rağmen çalışma monoton ve durgun bir yapıya sahiptir. Bisiklet tekerleklerindeki demirler kısıtlı olarak ritim oluşturmuştur.

Resim 60 da figürlerin durağanlığı devam etse de bu çalışmada bulutlar, siyah şeritler ve kalenin içindeki üçgen motifleri ritmik bir hareket oluşturarak resmi etkin hale getirmiştir.

Şekil 59. Konu: Karne hediyesi (Rabia İlangu, 5/B)

Şekil 60. Hikâye: Kampta 3 Gün (Rabia İlangu, 5/B)

BÖLÜM 7

SONUÇ VE ÖNERİLER

7.1. Sonuç

Öğrencilere yaptırılan çalışmalarda çizgi olgusunun gelişiminin incelenmesinde;

- Bazı öğrencilerin, her iki yöntemdeki (Geleneksel yöntem ve Hikâye Anlatım Yöntemi) çalışmalarında aynı karakterdeki çizgileri kullandığı (Bkz. Resim 3-4/ 13-14/ 33-34/ 39-40/ 43-44).
- Bazı öğrencilerin Hikâye Anlatım Yöntemiyle yaptığı çalışmalarda gelişim gösterdiği (Bkz. Resim 5-6/ 17-18/ 23-24/ 25-26/ 27-28/ 31-32/ 37-38/ 45-46/ 43-44/ 57-58/ 59-60).
- Bazı öğrencilerin her iki yöntemin uygulamasında da ikircikli tutum sergilediği (Bkz. Resim 55-56).
- Hikâye Anlatım Yöntemiyle ortaya çıkan çalışmada, çizgisel gelişimin yanı sıra derinlik etkisinin hissedilmesi (Bkz. Resim 1-2/ 13-14/ 43-44/ 46-47).
- Hikâye Anlatım Yöntemiyle Akıcı çizimler yapan öğrencinin geleneksel yöntemle oluşturduğu resminde bocaladığı (Bkz. Resim 23-24/ 51-52/ 49-50).
- Bazı öğrencilerin çizgilerini önce kuşun kalemle uygulayıp daha sonra üzerinden pastel boyayla güvensiz olarak geçtiği (Bkz. Resim 31-32/ 33-34/ 35-36/ 46/ 55-56/ 58/ 59).

Öğrencilere yaptırılan çalışmalarda renk olgusunun gelişiminin incelenmesinde;

- Bazı öğrencilerin her iki yöntemde, kâğıtlarında boyanmamış büyük alanların gözleendiği (Bkz. Resim 43-44/ 45-46/ 55-56/ 57-58/ 59-60).

- Bazı öğrencilerin Hikâye Anlatım yönteminde yaptığı çalışmalarda, çok renkli, zengin bir anlatımla gelişim gösterdiği (Bkz. Resim 2/ 4/ 6/ 14/ 18/ 22/ 24/ 26/ 34/ 38/ 44/ 48/ 50/ 60).
- Bazı öğrencilerin geleneksel yöntemde, Hikâye Anlatım yöntemine göre çok fazla renksiz alan bıraktığı (Bkz. Resim 5/ 13/ 17/ 21/ 23/ 37/ 47/ 59).
- Bazı öğrencilerin boyama araçlarını etkin olarak kullanamadıkları (Bkz. Resim 19/ 22/ 49/ 51).

Öğrencilere yaptırılan çalışmalarda form ve şekil olgusunun gelişiminin incelenmesinde;

- Bazı öğrencilerin, biçimsel öğeleri her iki yöntem içinde zengin olarak kullandıkları (Bkz. Resim 1-2/ 7-8/ 13-14/ 19-20).
- Bazı öğrencilerin Hikâye anlatım yöntemiyle uyguladığı çalışmalarında, çizgi, renk, açık koyudan oluşan biçimsel yapılarıyla daha uyumlu, birbirlerini destekleyen güçlü form ve şekilleri barındıran detaylı anlatıma sahip olduğu (Bkz. Resim 2/ 4/ 6/ 14/ 18/ 26/ 32/ 38/ 44/ 46/ 60).
- Bazı öğrenci çalışmalarında iki boyutlu (yüzeysel) anlatımın, simetrik asimetrik, paralel öğelerin ağırlıkta olduğu (Bkz. Resim 1-2/ 5-6/ 7-8/ 13-14/ 17-18/ 19-20/ 25-26/ 28/ 37-38/ 43-44/ 46/ 49-50/ 54/ 60).

Öğrencilere yaptırılan çalışmalarda leke olgusunun gelişiminin incelenmesinde;

- Bazı çalışmalarda renklendirme eksiliğinden ötürü, leke olgusunun vasat görüldüğü (Bkz. Resim 5/ 13/ 17/ 21/ 23/ 45-46/ 47/ 55-56/ 57-58/ 59-60).
- Bazı öğrencilerin her iki yöntemde de açık orta ve koyu lekeleri bir arada kullandığı (Bkz. Resim 1-2/ 7-8/ 9-10/ 15-16/ 19-20/ 25-26/ 27-28/ 29-30/ 35-36/ 41-42/ 43-44/ 53-54).
- Leke öğesinin Hikâye Anlatım Yöntemiyle uygulanan bazı çalışmalarda, ışığın etkisiyle çıkan ton değerlerinde gelişim gösterdiği (Bkz. Resim 4/ 6/ 8/ 14/ 18/ 22/ 24/ 32/ 34/ 38/ 48/ 50).

Öğrencilere yaptırılan çalışmalarda hareket (ritim) olgusunun gelişiminin incelenmesinde;

- Bazı öğrencilerin Hikâye Anlatım Yönteminde daha canlı, ritmik öğelerin ağır bastığı çalışmalar ortaya koyduğu (Bkz. Resim 2/ 4/ 6/ 10/ 14/ 18/ 24/ 26/ 28/ 32/ 38/ 46/ 48/ 54/ 60).

- Bazı öğrencilerin geleneksel yöntemle uyguladığı çalışmalarında durgun, isteksiz, bir tavır sergileyerek Hikâye Anlatım yöntemine göre daha yalın bir görünüm oluşturduğu (Bkz. Resim 3/ 5/ 13/ 23/ 31/ 47/ 57/ 59).
- Bazı öğrencilerin geleneksel yöntemle oluşturduğu çalışmalarında basit ve üstünkörü ifadeler kullandığı, Hikâye Anlatım yönteminde ise ritmik öğelerin ağır bastığı coşkulu bir boyama sergileyip hareket ilkesini birçok yerde hissettirdiği (Bkz. Resim 3-4/ 5-6/ 13-14/ 23-24/ 31-32/ 47-48/ 59-60).

Buna göre, İlköğretimin I. Kademesinde bulunan 9-12 yaş grubundaki çocukların sanat eğitiminde, geleneksel yöntem ve Hikâye Anlatım yönteminin çocukların çizgisel gelişim seviyelerine etkisi, genel olarak Çocukların Hikâye Anlatım Yöntemiyle yaptığı çalışmalarda gelişim gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

7.2. Öneriler

1. Sanat eğitimcileri, her öğrencinin bireysel gelişim özelliklerini, cinsiyet farklılıklarını, içinde bulundukları sosyal çevreyi dikkate alarak özellikle ergenlik öncesi 9-12 yaş gibi çocuğun gelişiminin kritik olduğu bu dönemde sağlıklı gelişim gösterebilmeleri için, kullanacağı yöntemlere vakıf olup metotları çok iyi tespit etmelidir. Tek bir yönteme bağlı kalmayarak, alternatif yöntemleri sanat eğitiminde esnek olarak kullanılması önerilebilir.
2. İlköğretim I. kademesinde olan çocukların gelişimlerini henüz tamamlayamadıkları ve küçük kas gelişimlerinin de yeterli düzeye erişemediği dikkate alınarak çocuğun çizme, kâğıdın tamamını boyama hususunda, sıkılmadan daha rahat üretecekleri bir teknikle geniş yüzeyleri doldurmada kolaylık sağlayan boyalara (pastel, parmak boyası, sulu boya, mum boya gibi) yönlendirilmesi önerilir.
3. Çocuğun gelişim özellikleri dikkate alınarak, çalışmalarını rahatça tamamlayabilmeleri için yeterli süre ve olanağın sağlanması bu sayede çalışmaların yarım kalmasının önüne geçilebileceği önerilebilir.
4. 9-12 yaş grubunun özellikleri dikkate alındığında, çocukların genel olarak çekingen, ikircikli, kendilerine güvensiz tavırları dolayısıyla sanat eğitimcileri, öğrencilerin sanatsal açıdan eğilimlerini, sanatsal kişilik tiplerini iyi gözlemleyip çocuğun kendine güven kazanmasını ve inanmasını sağlayabilir. Aynı zamanda

öğrenci çalışmalarını değerlendirirken kıyaslamalardan, olumsuz eleştiriden kati suretle kaçınılması gerektiği önerilir.

5. Sanat eğitimcileri günümüz teknolojik koşullarına ayak uydurarak, güncel yayınları takip ederek, gelişmeleri yakından inceleme ve uygulama imkânıyla, özellikle gelişim özelliklerini göz önünde bulundurup, ayrıntılı ve esnek bir ders planıyla, çocukların hayal dünyalarını genişletmesine, kendilerini keşfetmelerine yardımcı olarak onlara yol gösterici bir rehber olabilir.
6. Öğreten merkezlienden ziyade öğrenen merkezli, çocuğa görelilik ilkesi hassasiyetle uygulanmalıdır. Çocuğun içinde bulunduğu yaş itibarıyla, sanatsal gelişim evresindeki yaşının özelliklerini barındırması ve çalışmalarında çizgi, renk, form ve şekil, leke, hareket (ritim) öğelerinin gelişimlerinin buna uygun olması göz önünde bulundurulabilir.

KAYNAKLAR

- Abacı, O. (2007). İlköğretimde alan öğretimi. A. Oktay, Ö.P. Unutkan (Ed.), *Sanat ve sanat eğitiminde ilköğretim* (s.207-223). İstanbul: Morpa.
- Aksarı, S. (2005). *Okul öncesinde drama ve drama yoluyla sanat eğitimi*. Ankara: Nobel.
- Arı, R. (2008). *Eğitim psikolojisi*. Ankara: Nobel.
- Arı, S. (2018). 21. yüzyıl sanat ve tasarım eğitiminde hikâyelerin kullanımına dair öneriler. *Kocaeli Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi*, 4(3), 54-63.
- Arıbaş İşler, A. (2014). *Gerçekçilik döneminin özelliklerine göre çocuk resminin, bilinçlendirme öncesi ve bilinçlendirme sonrası değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Arslan, E. (2014). *Ortaokul 7. Sınıf sosyal bilgiler dersinde hikâye anlatım yönteminin akademik başarıya etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- Artut, K. (2002). *Sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri*. Ankara: Anı.
- Artut, K. (2004). *Sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri*. Ankara: Anı.
- Artut, K. (2013). *Sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri*. Ankara: Anı.
- Ayaydın, A. (2015). *Görsel sanatlar eğitimi*. Ankara: Nobel.
- Aykut, A. (2006). Günümüzde görsel sanatlar eğitiminde kullanılan yöntemler. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2), 33-42.
- Bacanlı, H. (1999). *Gelişim ve öğrenme*. Ankara: Nobel.
- Buyurgan, S., Buyurgan, U. (2012). *Sanat eğitimi ve öğretimi*. Ankara: Pegem.

- Çınar, S. (2006). *İlköğretim I. kademe 3.sınıf öğrencilerinin sanat (resim) eğitiminde kopya kuramı ve baskın doğalcı sanat eğitimi kuramının yaratıcılığa etkisi*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Danacı, B. (2012). *10-12 yaş grubu çocuk resimlerinde mitolojik konulu hikâye yaratıcılığa etkisinin belirlenmesinde uygulama yöntemlerine yönelik bir karşılaştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Değirmenci, M. (2010). *Çocuk hikâyesi ve fakir bayburt'un çocuk hikâyeciliğine katkısı*. Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Delier, A. (2005). *Sanat eğitiminde disiplinlerarası yaklaşımlar*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Demirdöğen, P. (2003). *Milli eğitim tarafından yayınlanan 6-15 yaş arası çocukların okuyabileceği kitapların eğiticilik ve görsellik açısından tasnifi, dil ve anlatım yönlerinden eleştirel bir şekilde incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Gökaydın, N. (1990). *Eğitimde tasarım ve görsel algı*. Ankara: Sedir.
- Gökaydın, N. (2002). *Temel sanat eğitimi*. Ankara: MEB.
- Kayahan, Z. (2010). *İlköğretim I. kademe 5. sınıf görsel sanatlar eğitimi dersinde hikâye anlatım yönteminin yaratıcılığa etkileri*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kırıçoğlu, O. T. (2002). *Sanatta eğitim görmek öğrenmek yaratmak*. Ankara: Pegem A.
- Malchiodi, C. A. (2005). *Çocukların resimlerini anlamak*. (T. Yurtbay, Çev.). İstanbul: Epsilon.
- Meggitt, C. (2013). *Çocuk gelişimini anlamak*. (E. Kantemir, Çev.). İstanbul: Optimist.
- Ömeroğlu, E., & Ulutaş, İ. (2007). *Çocuk ve ergen gelişimi*. İstanbul: Morpa.
- Özer, B. (2013). Eğitim fakültesi son sınıf öğrencilerinin öğretim, kuram, strateji yöntem ve tekniklerinin farkında olma ve kullanma düzeyleri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(24), 197-211.
- Peşkersoy, E. & Yıldırım, O. (2011). *İlköğretim görsel sanatlar dersi 1-8. sınıflar öğretmen kılavuz kitabı*. İstanbul: MEB.

- San, İ. (2010). *Sanat eğitimi kuramları*. Ankara: Ütopya.
- Sınar Çılgın, A. (2007). *Çocuk edebiyatı*. İstanbul: Morpa.
- Şimşek, A. (2000). *İlköğretim sosyal bilgiler dersinin öğretiminde hikâye anlatım yönteminin (storytelling) kullanımı*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Türe, N. (2007). *Eğitimde ve öğretimde bir araç olarak görsel sanatlar eğitiminin öğrencilere sağladığı katkılar*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Türk Dil Kurumu. (1988). *Türkçe sözlük*. Ankara: TDK.
- Yavuzer, H. (2009). *Resimleriyle çocuk*. İstanbul: Remzi.
- Yeşilyaprak, B. (2007). *İlköğretimde gelişimsel rehberlik*. İstanbul: Morpa.
- Yılmaz Arıkan, E. (2011). *İlköğretim okullarında yaratıcı drama yönteminin görsel sanatlar eğitiminde kullanılmasının erişimi, tutum ve kalıcılığa etkisi (meram ilköğretim okulu örneği)*. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Yılmaz, G. (2010). *Çocukta mekân algısının gelişiminde masalın etkisi/önemi*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Yılmaz, M. (2007). *Güzel sanatlar eğitiminde uygulamalar*. Ankara: Gündüz Eğitim.
- Yolcu, E. (2004). *Sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri*. Ankara: Nobel.
- Yumrutepe, R. (2016). *Kum sanatının çocuk resimlerine etkisinin değerlendirilmesi (9-10 yaş)*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

EKLER

Ek-1. Hikâyeler

1.Hikâye (Kampta 3 Gün)

O gün harika bir gündü. Öğretmenlerimiz izcilik deneyimi yaşamamız için bizlere fırsat vermişlerdi. Güneşli bir günde tüm sınıf otobüse bindik. İki saatlik bir yolculuktan sonra ormanlık bir alanda otobüsümüz durdu. Kamp yerimiz yemyeşil kocaman bir alandı, kenarından akan mavi nehir ışıldıyordu. Hepimiz bu manzarayla adeta büyülenmiştik. Öğretmenlerimiz bizlere çeşitli görevler verdi. Heyecanla bizlere verilen görevleri yaparken, kimileri çadırları kuruyor, kimileri odun topluyor, kimileri su dolduruyordu. Bu esnada bizleri sürekli uyaran öğretmenlerimiz, kamp yerinden fazla uzaklaşmamamızı, nehre yaklaşmamamızı öğütüyorlardı. Akşam olduğunda ateş etrafında oturup, hikâyeler anlatıp şarkılar söylüyorduk. Son günün akşamında bir arkadaşımız öğretmenin yanına korkmuş bir vaziyette ağlayarak geldi. Deniz'in düştüğünü, bacağının yaralandığını söyledi. Öğretmenlerimiz telaş içinde Deniz'in yanına koştular. Sürekli bizleri uyaran öğretmenlerimizin ne kadar haklı olduklarına bir kere daha şahit olmuştuk. Herkes korku ve şaşkınlıkla Deniz'e yapılan müdahaleyi seyrediyordu. Bu olay hepimize bir ders olmuştu. Öğretmenlerimize sözlerinden çıkmayacağımıza söz verdik. Bu güzel maceranın sonuna gelmiştik. Kamp hayatı hepimiz için eşsiz bir deneyim olmuştu. Ancak; Deniz'in yaralanması herkesi derinden etkileyip üzmüştü. Öğretmenlerimizin ve büyüklerimizin sözünden çıkmanın ne derece tehlikeli olduğunu bir kere daha anlamıştık.

2. Hikâye (Doğum Günü Partisi)

Kapının ardından bir çift göz şaşkınlıkla odanın içine bakıyordu. Yerde rengârenk balonlar, tavana gerilmiş olan iplerden sarkan süslemeler... Odanın içi bir masal dünyası kadar eğlenceli ve çok güzeldi. Bu gün günlerden neydi? Bu odanın süslenmesinin sebebi ne olabilirdi? Begüm bu soruları kendine sorarken, annesi onun bu heyecanlı, şaşkın bakışlarına dayanamayarak ona kocaman bir öpücük kondurdu. Bütün bu süslemelerin kendisi için olduğunu bugün 10 yaşına gireceğini hatırlatarak babasının onun için yaptırdığı dev çilekli pastayı masanın üzerine koydu. Yatağının üzerinde duran elbisesini giyerken kapının çalındı. Arkadaşlarının hediye paketleriyle içeri girmesiyle doğum günü partisi başlamıştı. Ancak; en yakın arkadaşı Tuğçe, hasta olduğu için partiye katılamamıştı. Begüm buna üzülse de diğer arkadaşlarıyla eğlenmeye başlamıştı. Pastasının mumlarını üflerken kapı tekrar çalındı. Kırmızı burunlu, mavi kostümlü bir palyaço, elinde kocaman bir hediye paketiyle kapıda bekliyordu. Üzerinde Tuğçe'nin notunu gören Begüm hediyesini büyük bir sabırsızlıkla açtı. İçinden çıkan kitap onu çok mutlu etmişti. Tuğçe doğum gününe gelemese de onu çok sevdiğini ve bu özel günde unutmadığını bir kere daha ona hissettirmişti. Diğer hediyelerini de açan Begüm tüm arkadaşlarına teşekkür etti. Bugün onun için unutulmaz bir gün olmuştu. Sevdikleri tarafından değer verilmek muhteşem bir duyguydu.

3. Hikâye (Karne Hediyesi)

Sıcak bir yaz günüydü. Okulların tatil olmasıyla Duru her yaz olduğu gibi dedesinin yanına, güneydeki o şirin tatil köyüne gitti. Tatilin gelmesini iple çeken Duru, çocukluk arkadaşlarıyla vakit geçirmeye can atardı. Onlarla denize girer, kumdan kaleler yapar, balık tutardı. Durunun dedesinin evi, tek katlı ahşap duvarları olan, yemyeşil bir bahçedeydi. Büyük palmiye ağaçlarının hemen ötesinde deniz görünürdü. Duru kahvaltısını yapar, hemen sahile arkadaşlarının yanına koşardı. Öğle vaktine kadar oyun oynar, güneşin zarar verdiği saatlerde eve giderdi. Bu vakitlerde de büyükannesine evde yardım ederdi. Sahilin kalabalık olduğu bir gündü. Rengârenk şemsiyeler, şezlonglarda güneşlenen insanlar, kumda voleybol oynayan gençler, mısır satıcıları ile sahil tıka basa doluydu. Bir oyun oynamaya karar veren Duru ve arkadaşları gruplara ayrıldı. En büyük kaleyi yapan grup oyunun galibi olacaktı. Büyük bir hızla kalelerini yapmaya başladılar. Durunun grubu kocaman kaleyi bitirmek üzereydi. Denizden su taşıyor elleriyle şekillendiriyorlardı. Ne kadar da zevkli bir oyundu bu. Bu esnada bir anda denizden gelen dev dalgayla yaptıkları büyük kale yerle bir oldu. Duru ve arkadaşları çok üzölmüşlerdi. Diğer gruptakiler de şaşkınlıkla bakıyordu. Oyun sonunda kaybeden grup, kazananlara dondurma ısmarlayacaktı. Arkadaşlık bu ya, talihsizlik yaşayan arkadaşlarına üzülen diğer grupta kalelerini yerle bir etti. Birlikte bir kale yapmaya karar verdiler. Bu kale o kadar büyük ve güzel oldu ki, sahildeki insanların dikkatini çekmeyi başarmıştı. Kalenin bu kadar ilgi odağı olması her birini çok mutlu etmişti. Dondurmalarını ellerine alıp kalelerinin yanına geldiler. Sonunda dostluk ve arkadaşlık kazanmıştı.

Ek-2. Uygulama İzni

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
OVAKAĞI İMAM HATİP ORTAOKULU MÜDÜRLÜĞÜNE
KONYA

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde 'Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Öğretmenliği' alanında Yüksek Lisans yapmaktayım. Yrd. Doç. Dr. Nurettin ŞAHİN'in danışmanlığında yürüttüğüm "Sanat Eğitiminde Geleneksel Yöntem ve Hikâye Anlatım Yönteminin Gerçekçilik Dönemi (9-12 Yaş) Öğrencilerinin Çizgisel Gelişim Özelliklerine Etkisi" konulu tezim ile ilgili Konya İli, Karatay İlçesinde bulunan, görev yapmakta olduğum Ovakavağı İmam Hatip Ortaokulunda 5. ve 6. sınıf öğrencileri ile uygulama yapma isteğim konusunu;

Bilgilerinize arz ederim.

Adres: Konya/ Meram
Ek: İzin

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Nurettin ŞAHİN

Okul Müdürü
Yusuf ÖZCAN

Öğrenci
Nevvare CUHADAR
ŞENKESEK

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR...